

Boekbinderij Drukkerij
RUSTENBURG
Tel.72 17 78 Amsterdam

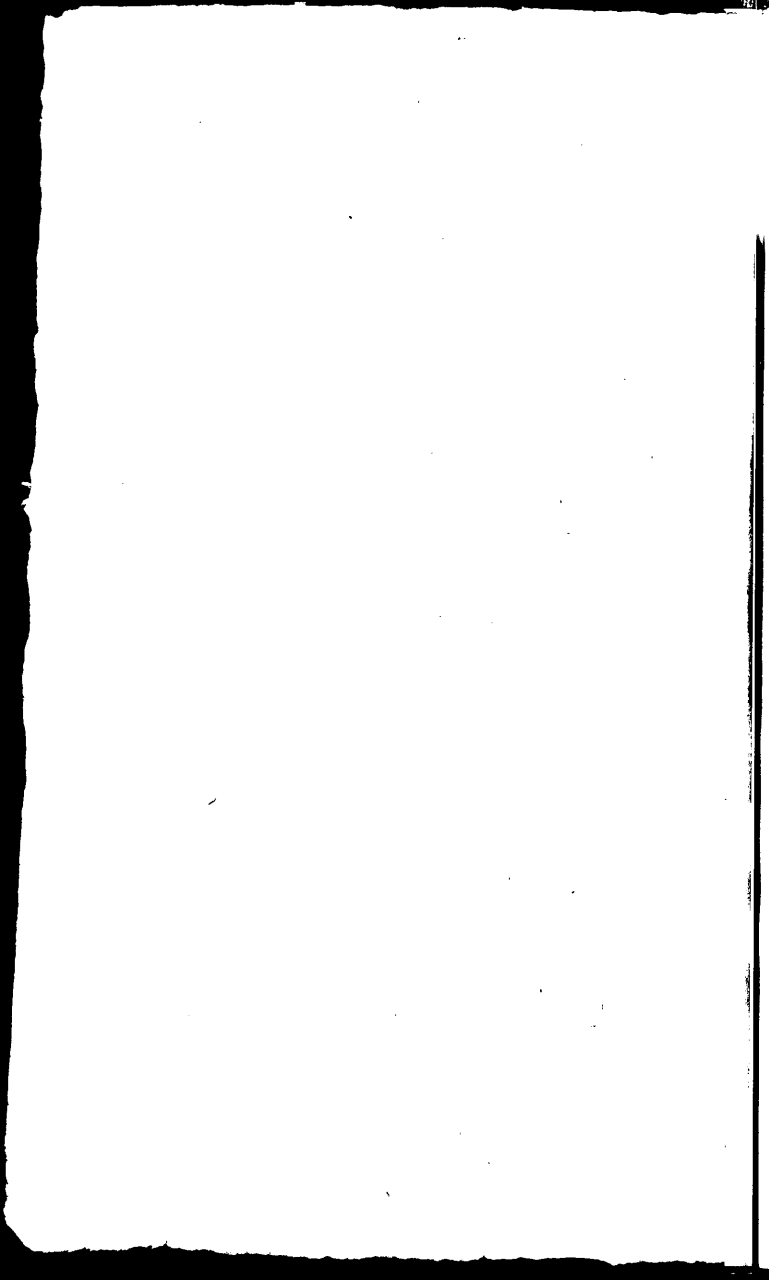

01 1178 9863 UB AMSTERDAM

452 H 17

FRANS VAN DER TRENK,

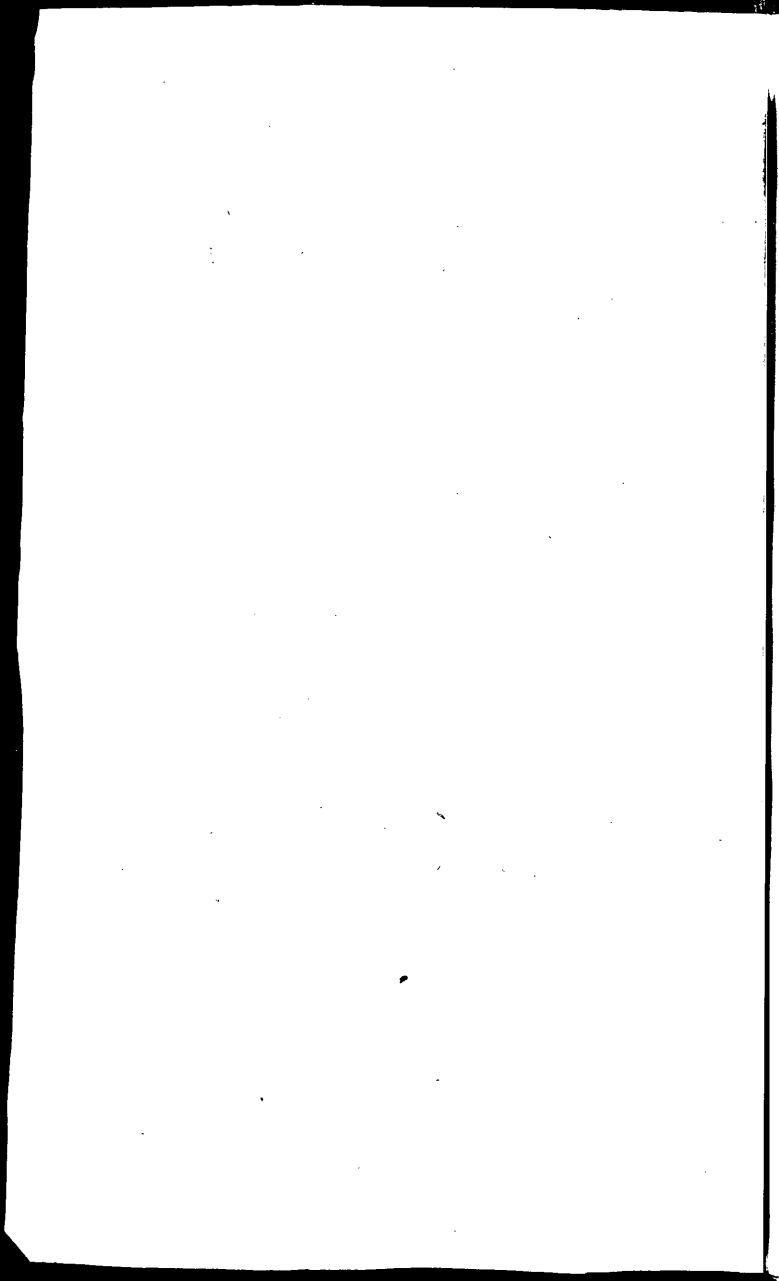
PANDOEREN OVERSTE.

Ach, mijn gemaal!

H. 125.

FRANS VANDER TRENK,

PANDOEREN OVERSTE.

DOOR EEN' ONPARTIJDIGEN.

T W E E D E D E E L.

M E T E E N E

H U W E L I J K S - G E S H I E D E N I S

V A N

S C H U B A R T.

Naar den tweeden Hoogduitschen druk vertaald,

D O O R

B. M.

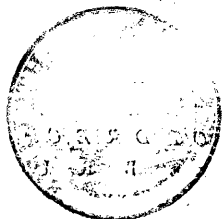
Te D O R D R E C H T,

BIJ J. D E B R U I J N.

MDCCLXXXIX.

De linien van het uiterste zijn in de zeedelijke wereld zoo dicht aan elkander als in de natuurlijke. Meenig een staat slechts op den afstand van een hair breed van die plaats, welke den Engel van den Duivel afscheidt. Niet meerder dan een sprong of tred is 'er nodig, om zijn noodlot voor den Engel of voor den Duivel te beslissen.

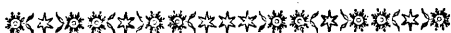
SCHAKESBURI.

H E D W I G,

E E N E

HUWELIJKS - GESCHIEDENIS.

Voor omtrent vijftig jaaren leefde te Neurenberg, voorheen de zetel der Duitſche konſte- naaren en verheven geesten, een geleerden in eene aanzienlijke geestelijke bediening, met naame SAMUEL FLAMM, wien de geesfel des noodlots zoo vreesfelijk teisterde, dat hij onder zijne slagen bezweek. Zijn broeder, die in Anspach het richterämpt bekleedde, wierdt, wegens ontrouw aan 's lands penningen, van den voorigen zeer gestrengen markgraaf, voor zijne wooning aan een' paal opgeknoopt, en liet eene vrouw met negen nog onverzorgde kinderen na. Zijne oudſte dochter wierdt razende, en stierf in het dolhuis aan den keeten; zijn eenige zoon, een knaapje van agt jaaren, viel van boven neder uit het vengſter, en de hersenen en het bloed spatteden op den grond. Zoo drama den vader den dooden zoon bragt, trof hem dien slag geweldig, en hij was buiten staat om meer te spreken, te schrijven of te lezen, ter-

wijl de ziel des ongelukkigen eenzaam in 't verstijfde ligchaam klaagde. Eindelijk ontfermde de dood zich over hem, en de ziele des edelen FLAMMS vloog naar dien helderen oord, waar hij van de oorzaken zijnes menigvuldigen lijdens onderrichting bekomen zoude. Hij liet eene eenige dochter na, met naame HEDWIG, die het jammervolle noodlot haares vaders schuw voor menschen gemaakt hadt, en haar hadt doen besluiten, om den nonnenfluiër der eenzaamheid aan te nemen. De Piëtisten van het strengste zoort richteden vergaderingen in haar huis aan, waar niets anders dan gebeden en gezongen wierdt. Eene rijke erffenis wierp haar eene tonne gouds toe; maar zij bleef in dien overvloed even zoo vroom als in haare nijpendste omstandigheden. Zij besloot geen' anderen dan eenen uitnemenden vroomen man te trouwen: daarom sloeg zij de schitterendste partijen af. In dien tijd blonk te Neurenberg een jongeling boven al de jongelingen zijner vaderstad uit; zijn naam was HOHMAN (*). Hij was van een oud Neurenbergs geslacht, bezat groot vermoegen,

(*) In ben gedwongen den waaren naam dezès mans onder eenen verdichten te verbergen, wijl hij nog en wel in groot aanzien leeft, en mogelijk deeze anecdote uit zijne levensgeschiedenis niet gaarne in 't openbaar zien zoude.

EENE HUWELIJKS-GESCHIEDENIS. VII

gen, en hadt eene schoone gestalte en eenen verheven geest. Hij kwam even van de hoo-ge school en het reizen te rug, verfiert met die betoverende hoedanigheden, welke de kennis en omgang der groote waereld meede brengt. In deezen heerlijken staat wandelde de jongeling langs den oever der Pegnitz, en honderd meisjes zonden hem dit zoet verlangen hunner harten toe: „Edele jongeling! waart gij mijn...!” — Maar HOHMAN, een vurig, zonderbaar jongeling, stelde een veel te geringen prijs op het hart van zoodanige vrouwlieden die hem zelve opzochten, dan dat hij zich met een dezer wilde inlaten. Eens sprak men in een zeeker vermengd gezelschap over HEDWIG. De vrouwentongen babbelden en zeiden, dat zij eene narrin, dweepster en huichelares ware; terwijl de jongelingen haare schoonheid en haaren rijkdom betreurden. Alleen HOHMAN zweeg, en de nieuweheid en bijzonderheid van dit vrouwelijk karakter deedt hem besluiten, om op haar eenen kans te wagen. Hij zag haar in de kerk en meende eene ligchaamelijke Madonna (*) in haar te ontdekken. Nu gebruikte hij al die ligtvaardige kunsten, waar meede men gewoon is het wankelmoedig hart van een meisje te free-
len;

(*) Eerwaardig Vrouwsperfoon.

len; maar te vergeefs. Al het voorbijgaan voor haare kamer, al het begluuren voor haar vengster, al het besteken haarer meiden, was te vergeefs; en dit deedt den vurigen jongeling besluiten; den koninglijken weg te gaan en haar zelf aan te spreken. Zijne jeugd, staat, rijkdom, verkregene kennis, voorkomen en hartsgefel, gaven hem recht om groot en stout op zijne verwachting te zijn. Hij ging tot HEDWIG, en verklaarde haar in de volle kracht zijner betoverende welsprekenheid zijne liefde, en het zuiver oogmerk om het gansche geluk zijnes levens met haar te deelen. Lang zweeg HEDWIG; want zelfs zou de heilige CRESCENTIA, in Kaufbeuren, bij het gezicht van zulk een' schoonen jongeling haare vrouwelijke zwakheid gevoelt hebben. Doch de vroomheid der beminnelijke HEDWIG zegvierde. Zij antwoordde hem ernstig en vuriglijk: „Mijn Heer HOHMAN! ik weet uwe oogmerken te mijwaards; uwe groote aanspraak op de waereld ontken ik niet; staat, rijkdom, jeugd en bekwaamheid prijzen u aan; maar — vergeef mij deeze openhartige bekentenis: gij leeft naar de regels der booze waereld; de genade heeft u nog niet getroffen; gij spreekt als alle kinderen der waereld met verachting van de kinderen Gods: waart gij vroom, dan zoude ik

ik u met blijdschap mijne hand toereiken; dan nu — vergeef het mij — in 't kort, ik heb mij vast voorgenomen alicen een' man te nemen die, zoo als de waereld het spottend noemt, een Piëtist is." Diep in zijn binnenste als van den blixem getroffen, verwijderde zich HOHMAN van de vroomme HEDWIG, verhaalde zijne ongelukkige ontmoeting eenen zijner universiteit's vrienden, met naame RUPFER, die een candidaat in de Godgelcerdheid was, en een ondoorgrondelijk, tot huichelarij genegen, character hadde. Het verhaal van HOHMAN deedt hem aanstonds besluiten, om deeze kostelijke bruid te strikken, en, om haar te bedriegen, den mantel van schijnheiligheid aan te doen. Op eenmaal begon hij SPENER's, FRANKEN's en HOLLAZEN's spraaken na te aapen, het hoofd te laten hangen, eenen vroomen toon aan te nemen, de oeffeningen te bezoeken, en zeer sterk op de kinderen der waereld te schimpen. De roep zijner heiligheid kwam al aanstonds ter ooren van HEDWIG, en zij besloot hem in haare oeffeningen aan te nemen. Toen hadt die slang gewonnen spel: zij sloeg zich om het hart der schuldellooze HEDWIG, en wierp 'er veel zoet vergif in; hier op boodt zij hem haare hand, en de schurk zag zich in het bezit van een der schoonste, vroomste en

rijk-

rijkste meisjes. Dit schijnheilig masker wierdt hem welhaast ondraagelijk; hij wierp hetzelfde af, en het monster vertoonde zich in zijne waare gedaante.

Hij kocht een middelmatig landgoed, schafte zich koetzen, paarden, bediendens en al wat eene weitsche vertooning kan maken, aan: joeg de Piëtisten ten huize uit, zwolg met nabuurige arme ridders, die al hun goed verteerd hadden, tiranniseerde de arme HEDWIG, en behandelde zijne kinderen erger dan zijne honden. Alle kniebuigingen, alle traanen, alle zuchten zijner wederhelft fluitteden tegen de verfteende borst van dien snooden booswicht af. Veelmeer verflimmerde hij van dag tot dag; want hoe meer iemand eenen wenk der Goddelijke genade verfmaad, hoe boozter hij wordt. Zijn vermogen wierdt allengskens kleiner; hij hoopte schulden op; greep het geld van onmondigen aan, en zijn bedrog en boosheid fteegen in korten tijd tot die hoogte, dat zijn goed verkogt en hij zeive door den raad te Neurenberg vastgezet wierdt. Van wellust uitgemergeld en van wanhoop geteistert, ftierf hij welhaast, en liet eene arme weduwe met zeven kinderen na om te bedelen. De Piëtisten ontfermden zich haarer en haarer kinderen, maar de onderftand dien zij haar toebagten was slechts bekrompen,
want

want het hoopje der vroomen bestond meest uit arme lieden. Intusschen terwijl die martelaares onder het gewicht van haar lijden bijna bezweek, hadt HOHMAN eene zeer schoone loopbaan te rug gelegd. Het voorbeeld der vroomen HEDWIG hadt hem zoodanig getroffen, dat hij daadelijk een besluit nam om de wellusten der jeugd te laten vaaren, want hij maakte zich schuldig aan de gewoone zonden der zoogenaamde sterke geesten. Gevaarlijk waren voor hem de bedwelmende wijnen en de welbespraakte meisjes; die allen zeide hij den dienst op; want een man vermag alles, wat hij met ernst wil. Ook besloot hij, een arm meisje zijne hand te bieden, als hij het slechts deugzaam vondt. Eens ging hij op een' zeekeren feestdag voorbij het kerkhof te St. Rochus, daar ontmoette hem een zeer schoon meisje: zij hadt zwarte gemeene kleederen aan en weende bitterlijk. Hij sprak haar aan en vroeg:

Waarom weent gij, mijn kind?

ZIJ.

Ik kom van het graf mijner moeder.

HIJ.

Leeft uw vader niet meer?

ZIJ.

Hij ligt nevens haar, en ik ben nu geheel ouderloos.

HIJ.

H I J.

Arm kind! waar meede onderhoudt gij u thans?

Z I J.

Ik dien bij mijnen opvoeder, den schrijnwerker BUNTZ, in die verfte straat.

H I J.

Hoe is uw naam?

Z I J.

AGNESIA BAUMÄNNIN.

H I J.

Vertrouwt gij wel op God?

Z I J.

Ach! die is mijn eenig deel en zalig al. Hij was dit tot hier toe, en zal het tot in eeuwigheid blijven.

H I J.

Meisje! wij spreken meer te zaamen. Vaar wel.

Hij hielt ook zijn woord, deedt zeer fcherp onderzoek naar het gedrag van 't meisje, en vondt haare deugd onbesproken; en daar hij in haar hartelijk character daaglijks een nieuw kostbaar gefteente ontdekte, nam hij haar ten huwelijk, en floeg in 't geheel geen acht op het geen men daar van in de stad uitbazuinde; te vreedde zijnde met de liefkoningen zijner bemijnde, die, uit dankbaarheid, van zuiveren wel-

lust

lust aan zijnen boezem verftomde. HOHMAN fteeg van den eenen eeretrap tot den anderen; diende zijn vaderland deugzaam en getrouw; maakte zich beroemd door voortreffelijke fchriften en vaderlandsche daaden; wierdt beroepen op eene der aanzienlijkfte hoogeschoolen, en blinkt daar thans een menigte van jaaren, als eene weldaadige zonne, verkwikkend voor de jonge planten en tedere boomtjes in het dal. Machtig is zijn woord, leerzaam zijne gefchriften voor deeze en volgende tijden: nog machtiger leerzaamer zijn gedrag; zijn geest menschlievend, honderdvoud in paradijskleuren afftralend. Zijn echt is het verbond van twee engelen, altijd getrouw, altijd versch en nieuw, door oprechte liefde en zuivere godvrucht geheiligd. Zijne twee kinderen stellen de waarde des vaders en de mildheid der moeder in een bekoorlijk daglicht.

Zoo dra HOHMAN het ongeluk der arme HEDWIG vernam, zondt hij heimelijk geld naar Neurenberg, en beval eenen zijner vrienden om die arme weduwe te ondersteunen. Ook liet hij twee haarer kinderen het noodige leeren, zoo dat zij thans nuttige waereldburgers zijn. Eerst op het doodbed ontdekte HEDWIG haaren weldoener. O HOHMAN! HOHMAN! hoe heb ik mij in u bedrogen! Vergeef

XIV HEDWIG, EENE HUWELIJKS-GESCHIEDENIS.

geef! — haare blanke ziel vloog al zeegenend tot den besten en voortreffelijksten man.

Haar leven predikt der meisjes deeze leere: Als gij mannen verkiest, zoo laat u door het uitwendige niet bedriegen. Wie vroom schijnt, is veeltijds zulks niet. Wie boos schijnt, heeft vaak een goed hart. Gluurt zoo lang, lief meisje! tot gij het cristallijne poortje tot uw bemindens hart vindt. Ziet gij veel godvrucht, veel goedheid, veel vaderlands-liefde, veel menschenliefde, daar in; ziet gij zijne hartaderen zwellen bij den naam van grootheid, weldadigheid en schoonheid, val hem dan met lieblanke armen om den hals, en slaak deeze zucht:

„Gij zijt en hier en daar en eeuwiglijk mijn vrind,
„Ik blijve en hier daar en steeds van u bemind.”

FRANS VANDER TRENK,

PANDOEREN OVERSTE.

EERSTE HOOFDSTUK.

*Waar uit te leeren is, dat oude liefde niet ver-
roest.*

Hoe onbarmhartig het ook van ons zoude kunnen schijnen, om bij het eindigen van het eerste deel, een groot gedeelte onzer lezeren in onzekerheid te laten, hopen wij echter vergeving te zullen erlangen, wanneer wij openhartig belijden, dat wij dezen schrijflist — doch wij haasten ons in 't voortgaan der geschiedenis, en keeren tot onzen held te rug, wien wij in een tweegesprek met eene aanklageres verlaten hebben, in 't welke hij, tot zijne grootste ontsteltenis en niet mindere beschaming, die freule herkende, welke hij voorheen in Eslek zoo zeer gelieft, en waar op hij in dien ongelukkigen nacht, toen hij een hoorn bekwam, te vergeefs aan 't vengster gewagt hadt.

Daar stont nu onze held als van het weér geslagen,

De spraak bestierf in zijnen mond,

II. DEEL.

A

Die

Die stijf bleef open staan, en niet een woord kon vragen;
 Hij was geheel verward, terwijl men ondervondt,
 Dat het benauwde zweet als aan zijn voorhoofd vroom;
 Nog meer, een sterke gril ging al zijn leden door.
 In deeze omstandigheid beschaamt, beangst, bewogen,
 Sloeg hij zijn schuldige oogen
 Als eenen zondaar neer, die voor 't bedrukt gezicht,
 Helas verbreken ziet, het stoksken van 't gericht.

Duizend gewaarwordingen doorliepen te gelijk zijne ziele, of liever hij was geheel buiten zich zelve, tot zoo lang, dat hij zich van de eerste ontroering herstelt hadt, en tijd won om alles ernstig te overdenken. Maar wat zoude hij in zijn geval doen? Wat haar antwoorden? De tegenwoordigheid eener perzoon die hem voorheen zoo waardig was geweest, verwekte in hem medelijden of veel meer liefde. Ten koste van zijn eigen leven, wenschte hij nu, geen oorzaak aan den dood haares mans geweest te zijn, alleen om haare hartelijkheid weder te gewinnen; maar daar het buiten zijn vermogen was om de zaak te veranderen, zocht hij zich te verontschuldigen zo goed hij konde, en beiden hunne geprangde harten kregen lucht door dit volgend gesprek:

Hij: „ waarom gruwzaame! zocht gij mijnen dood? Waarom bragt gij mij zelfs in de noodzaakelijkheid, om mij aan eenen perzoon te moeten wreken, die ik verschoont zoude hebben, als ik geweten hadde dat hij u zoo waardig was?”

Zij: „ waarom verliet gij mij te Esfek zoo koud,

zoo onbarmhartig, daar ik u zoo hartelijk, zoo standvastig beminde? Slooten mijne ouders mij in een klooster, ik gaf u door mijn briefje eenen wenk om daar tegen maatregels te gebruiken, en in uwe liefde voor mij te volharden. Ontbrak het u aan middelen om berichten van mijn noodlot te bekomen? ô! der liefde is niets onmogelijk. Of ontbrak het u aan kracht en moed? ô gij hebt zwaardere zaaken uitgevoerd. Ondankbaare! nauwlijks was ik uit uwe oogen, of mijn beeld verdween uit uwe gedachten, waarom verliep 'er een half uur eer gij mijne gezichtstrekken herkende? Zoo schandelijk van u verlaten, tusfchen alle fchrikbeelden eener eeuwige eenzaamheid, die aan een verliefd hart, zoo als het mijne was, dubbel vreesfelijk zijn moesten, en door uwe fchuld gedwongen, den baron LESTOCH wien ik eerst als den dood haatte mijne hand te geven, wat kon ik vuuriger wenschen, dan in uw bloed die mij aangedaane beledigingen en uwe ontrouw te wreken? Ja ik fchuuwe mij niet te zeggen, dat ik nog tegenwoordig uwen dood wensche, daar gij het beste deel van mij zelve in mijnen geliefden ge-
maal gerooft en mij in de noodzaakelijkheid gebragt hebt, om zijnen dood mijn leven lang te moeten be-
wonen." De lezer ziet dat het der dame ernst was; dan niemand zal geloven dat zij onder dit *levenlang* haar ganfche leven verftaan zal hebben, maar zij zal mogelijk haaren weduwlijken ftaat, veronderftel-
lende dat denzelven niet lang duuren zoude, daar meede bedoelt hebben. Wij meenden hier deeze
aanmerking te moeten invoegen, wijl wij mogelijk anders in 't vervolg verpligt zouden zijn, eenige

bladen met troostgronden aan te vullen, om haar in andere gedachten te brengen, het welk wij hier door meenen gelukkig ontweken te hebben. — De dame wilde dan haar levenlang wenen, en tot bewijs daar van, brak zij haare reden af door eenen vloed van traanen, geduurende welken onze held bijna twijfelmoedig wierdt, of hij haar wel ooit weder gerust zou kunnen stellen. „Verlangt gij,” schreeuwde hij plotzelings, terwijl hij zich voor haare voeten nederwierp, „verlangt gij mijnen dood, Mevrouw? mijn leven is in uwe handen, en uwe wraake wagt slechts op eenen wenk van u.” In 't zelfde oogenblik boot hij haar zijnen degen aan, met bijvoeging zij zoude haaren rechtmaatigen toorn in zijn bloed koelen. Maar in 't zelfde oogenblik, om het tooneelfluk te voltooien, kwam de baronnesse van R..., daar tusschen gesprongen, welke den strijd zocht bij te leggen, en zich met deeze waarschijnlijke hoopes vleidde, van hun beiden nog met ter tijd te zullen verzoenen, hoe zeer mevrouw LESTOCH de mogelijkheid van het geen zij voor hadt bestreedt. TRENK ziende dat zijne tegenswoordigheid voor heeden der baronnes LESTOCH niet zeer aangenaam was, nam afscheid, en verzogt 's anderen dags 's morgens zijne opwachting weder te mogen maken, het welk hij ook verkreeg.

Hij begaf zich alzoo naar huis, maar het was gelukkig, dat de lieden die hem ontmoeteden uit den weg gingen, anders zou hij den eersten voor den besten om ver gelopen hebben, zoo diep was hij in gedachten. De gansche nacht hadt hij met zich zelve te kampen:

Want

Want ligter is 't om in het veld
Te snuiken 's vijands trotsch geweld,
Dan hem die slechts met harsfens strijd,
En vaak door merg en beenen snijd.

TRENK voelde wel dat de minnegod in zijnen boezem te rug gekeert was, om daar in zijne oude tirannijs te verrigten; en een marsch in de diepste sneeuw of het slaapen onder den blooten hemel midden in den winter, of het beklimmen eener bresse onder eene honderdvoudige kanonnade, zou hem veel minder verschrikt hebben dan de ontdekking dat hij op nieuw verliefd was. Mevrouw LESTOCH week nimmer uit zijne gedachten; altijd zweefde haar beeld voor zijne oogen; zij was het eenig voorwerp zijner begeerte. Haar geheel voorkomen was hem beminlijk, haare afkerigheid zelfs scheen hem toe iets edels te hebben. Alle beelden der voorige tijden en genoeglijkheden in Esfek, vertoonden zich weder levendig voor zijne oogen, en TRENK wierdt nu op haar, voor de tweede reize, verliefder, dan hij voor eenige jaaren de eerste maal geweest was. Hij verlangde met ongeduld naar den morgenstond, om tot haar te spoeden, zich aan haare voeten te werpen, en door deeze geheele onderwerping en overgaaf haare gunst op nieuw te winnen. Hier door dagt hij, daar hij het zelfs van zijne plicht rekende te zijn, haar schadeloos te zullen stellen. Vast beslooten hebbende alles voor haar te doen wat zij van hem zoude begeeren, stont hij vroeg op en verwagte met ongeduld het bestemde uur om zich bij haar te vervoegen, ja was

zoo zeer verandert dat hij om haar weder volkomen te verzoenen, het voor hem voorheen zoo zeer ge-
haatte woord huwelijk, dikwils herhaalde, om het
zonder stooten of mismoedigheid, als hij der baron-
nes een voorstel van dien aart maken wilde of moes-
te, te kunnen zeggen.

T W E E D E H O O F D S T U K .

Als slechts die snorbaard 'er niet ware.

Wij zijn wel heeren van onzen wil, maar tot uitvoering van denzelven zijn ons, helaas! niet zelden de handen gebonden, ten minsten tegen onzen held schijnt het noodlot zich bij zekere gevallen verbonden en 'er zelfs een genoeg in gestelt te hebben, om zijne plans in 't oogenblik der uitvoering te verijdelen. Terwijl alle omstandigheden gunstig schenen; om zijne verliefde ontwerpen, gedurende den winter, waarin hij, vrij van Mavors bezigheden, den kleinen Cupido zijnen dienst toeweejen konde, te voleinden, kwam 'er op dien zelfden morgen, dat hij de Baronnes bezoeken wilde, een dringend bevel van 't hof, om schielijk naar Slavonien te reizen, en een daar ontstaan oproer, het welk van groot gevolg zou hebben kunnen zijn, met behulp van den generaal ENGELHOFEN te dempen. Het
be-

bevel leedt geen tegenspraak, maar het geval waar in hij zich bevondt leidde hem tien duizend hinder- nissen in den weg, tot hij zich sterk genoeg voelde om een vast besluit te nemen, en het hem opge- dragen bevel uit te voeren. Echter begaf hij zich, nog geheel ontroert en verwart zijnde, tot de Ba- ronnès LESTOCH, welke zonder groote moeite zij- ne verlegenheid in zijne oogen lezen konde, en in- dien zij niet van steen was, medelijden met hem hebben moest. „Mevrouw!” riep hij al aanstonds bij het intreedèn der kamer, „ik kome nogmaals, om mij aan uwe wraake over te geven; verzuim nu deeze schoone gelegenheid niet, die mogelijk nooit weder zal keeren. Ik moet in weinig oogenblikken naar Slavonien, waar heen ik van het hof om ge- wichtige aangelegenheden gezonden wordt. De tijd is kostbaar, wreek u, mevrouw! of verleen mij uwe vriendschap” — Meerder durfde hij hier niet bij te voegen, en beide de baronnèsen schenen in dezelfde verlegenheid te zijn, om een woord te spreken; zij zagen malkander aan, als of zij met haare oogen goeden raad zochten. Voorts kan men ligtelijk den- ken, dat dit stilzwijgen, bijzonder van de zijde des schoonen geslachts, niet eeuwig duuren zou, want na dat men eenen geruimen tijd malkander sterk aan- gezien, en TRENK intusschen uitstel genooten hadt, om zijne treurige omstandigheid nogmaals te over- denken, brak de baronnès van R * * het eerst de plechtige stilte af. „Men denkt hier en zwijgt,” zeide zij, „maar zoo lang men zwijgt wordt er geen besluit genomen. Uit het gesprek dat wij giste- ren hielden, hier keerde zij zich tot mevrouw LES-

TOCH, dunkt mij dat 'er zich geen gewenschter gelegenheid kan opdoen, om u in uw vaderland te rug te brengen. Het smert mij u zoo spoedig te moeten verlaten; maar ik laat u niet alleen van mij weg gaan, gij kunt uw geheele reis in gezelschap van eenen man doen, die alle zorg voor u schijnt te dragen, en wien vriendschap en dankbaarheid daar toe dubbel verbinden, besluit slechts! spreek!" Deze woorden der baronnes riepen onzen held van den dood in 't leven te rug, of, om stilliger te spreken, verheugden hem niet weinig. In zijne omstandigheid kon hem niéts aangenaamer wezen, dan zijne reize van Weenen over Ongarijen in gezelschap van eene perzoon af te leggen, die nu het eenigste voorwerp zijner begeerte was, en zich op nieuw in 't bezit van zijn hart gevestigd hadt. Hij vereenigde zijne beden, en oprechtste verzekeringen eener getrouwe onderdanigheid, met die der baronnes. Mevrouw LESTOCH was lang onverbiddelijk, doch hoe kan zulks in haare omstandigheid anders wezen? Maar eindelijk liet zij zich overhaalen; echter met deeze verzeekering, dat zij nooit gedacht hadde, met den moordenaar van haaren gemaal — hier hadt zij 't woord geliefden reeds uitgelaten — zich weder in nieuwe verbindtenissen te zullen inlaten. Dan hij hadt hem in eenen rechtmatigen oorlog gedoodt, hij hadt hem buiten zijn weeten gedoodt, en de mislach wierdt in haare oogen immer kleiner, hoe levendiger zij zekere oude beelden in haare ziele voelde ontwaken. Zij nam alzoo genoegen met die reis, doch haar laatste voorwendsel was: „als slechts die snorbaard 'er niet ware." Welke gronden zij daar voor hadt, laten wij over tot

ee-

eene behaagelijke ontknoping aan alle schoonen,
die voor snorbaarden schijnen bevreest te zijn.

DERDE HOOFDSTUK.

*Het welk met huwelijksgedagten begint, en met een
lijk eindigt.*

Wie was vergenoegder dan onze held, over de inwilliging zijner godin om met hem op reis te gaan? Hij vloog ijllings weg om al het noodige klaar te maken; hij ontzag geen kosten, hoe zeer hij tot spaarzaamheid of eigenlijk totgierigheid geneigd was, om alles wat mogelijk was tot gemak aan te brengen. Zij vertrokken nog den avond van denzelfden dag, en TRENK, in plaats van op zijne hoede te zijn, gaf zich meer en meer over aan de indrukzelen eener hartstocht, die voor zijne rust, zoo als wij in 't vervolg hooren zullen, niets anders dan verdervelijk zijn konde.

Want AMOR is een looze knaap,
Gelooft het op mijn woord;
Die vaak verdrijft den zoeten slaap,
En eerst het oog bekoort;

Is hij zoo ver dan doet hij meer,
 Daar hij toch meer verlangt:
 Dan eischt hij 't harte keer op keer,
 Tot hij 't in strikken vangt.
 Zoo wordt de sterveling berooft
 Van 't geen hem dierbaarst is,
 Zoo wordt in hem zijn vreugd verdooft,
 Door naare duisternis.
 Dan toont hij door zijn bleek gelaat,
 Wat hem inwendig prangt;
 Ja hij betreurt zijn' bittren staat
 Tot hij een ander vangt.

Zorgeloos speelde onze held met het hem dreigend
 gevaar, en meende zich haast in het volle bezit van
 het hem zoo gelieft voorwerp bevestigd te zien. De
 reis was voor hem recht aangenaam; zij was zelfs
 de aangenaamste die hij gedurende zijn leven ge-
 daan hadt. De baronnes verhaalde hem onderweg,
 dat zij den baron haaren gemaal niet uit zuivere ge-
 negenheid genomen had, maar uit dringenden nood,
 om zich der verdrukkingen haarer ouderen, die ze-
 dert dien ongelukkigen nacht haare tirannen gewor-
 den waren, te ontdoen. *ô* Hoe veelen zijn 'er van
 uwen staat die een dergelijk noodlot te beurt valt;
 die of uit godsdienstigheid, of burgerlijke vooruit-
 zichten, of uit mangel eener aanstaande verzorging...
 — vergeeft het mij, mijne schoonen, ik heb dee-
 ze uitdrukking van uw eigen geslacht overgenomen,
 — gedwongen zijn, om of in de armen van eenen
 tij-

tijran te leven, of in den onvrijwilligen kerker van
 een klooster in den bloei haares levens te verwelken!
 Treurig offer van vaderlijk geweld!

o Ouders! leert de menselijkheid,
 En keert te rug van uwe wraak;
 Denkt niet dat de Oppermajesteit
 Een offer aanneemt, dat te vaak
 Uit bijgeloof en dwang geschiedt,
 Neen dit behaagt der Godheid niet.
 Edoch, heb dank, menschlievendheid!
 Vervlogen is die wreede tijd
 Van droefheid, voor het schoon geslacht,
 Daar JOSEPH, door zijn groote macht
 Die slaaffche ketens heeft verbroken.

Een zoodanig offer was mevrouw LESTOCH.
 Doch haar gemaal hadt langzamerhand door zijn
 vriendelijk gedrag het zoo ver weten te brengen,
 dat hij eerst haare achting en eindelijk haare gene-
 genheid won. Zij was, of liever scheen, ontrooste-
 lijk als zij zag dat hij bij Cham door het zwaard
 van onzen held viel. Hier op was zij na Weenen
 gevoert, hadt zich bij de baronnes van R * * *
 ontdekt, haare mans klederen afgelegd, en was nu
 van voornemen om naar haar vaderland te rug te
 keeren, niet om zich daar neder te zetten, maar om
 van de erffenis haares vaders, die voor eenige maan-
 den gestorven was, bezit te nemen, daar op naar
 Weenen te rug te keeren, en zich bij haare vriendin

zoo lang op te houden, tot — edoch het verdere zal de onpartijdige lezer ligt raaden. Maar onze held, dacht geheel anders, hij waagde het niet, haar dergelijke aanbiedingen te doen, en vermijdde altijd zorgvuldig om het woord huwelijk te noemen. Bloote vriendschap was het slechts die hij van haar begeerde, en hij vergenoegde zich thans daar meede, haare gunst door duizend groote en kleine gediensigheden gedurende de reize te behouden; hierin meende hij zich niet weinig bevestigd te hebben, daar hij het door zijn aanhoudend verzoek zoo ver bragt, dat zij hem de eere aandeedt hem op zijne te rug reize naar Weenen weder te vergezellen. Zijne aandoening groeide intusfchen, ongemerkt, bij iederen voetfap welke de postpaarden voorwaards gingen, en wij geloven geen fout in de rekenkunde te zullen maken, als wij zeggen, dat zij wel een millioen graaden sterker geworden was, toen hij zijne geliefde in Esfek verliet, dan toen hij met haar te Weenen de postchais besteeg.

Maar nu eerst, na dat hij zich van zijne geliefde hadt afgescheurt, voelde hij al de onaangenaame gevolgen die eene scheiding van dien aart na zich sleept. De geheete waereld hadt voor hem niets meer bekoorlijks in, en zoo snel als de weg voor hem van Weenen naar Esfek was heen gevlogen, zoo langduurig viel hem de voortzetting zijner reize. Hoe verder hij zich van zijn geliefd voorwerp verwijderde, hoe meer hij naar haare tegenwoordigheid verlangde, en de uren, bestemt om haar weder te zien, scheenen voor hem eeuwigheden. Eindelijk kwam hij te Leitfchau aan, en vondt zijn vader ten aanzien zijner

ner gezondheid in de gevaarlijkste omftandigheden. „Nu zal ik met vreugde fterven,” riep hem de oude toe, „daar mijne oogen u nog eenmaal gezien hebben.” TRENK wierdt door deeze aanspraak zeer bedroeft, en deeze vermeerderde, toen de geneesheeren hem verzeekerden, dat zijn vader, die te gelijktijd het Podagra, de frouw en waterzucht hadt, onredbaar den weg van alle vleesch gaan moeste. Traanen van kinderlijke liefde rolden over de wangen des geharden krijgsmans, die zich niet hadt voorgesteld zijnen vader in zulke droevige omftandigheden aan te treffen. „Ween niet, mijn zoon!” zeide de oude tot hem, „ik danke den hemel, dat gij nog komen kondet, om mij, die duizendmaal gevreest heeft uwen dood te vernemen, de oogen toe te drukken.” Maar deeze zijne laafte wensch wierdt niet vervult. De zoon moest het bevel zijner monarchin ter uitvoer brengen, en negen dagen na zijn vertrek ontving hij het treurig bericht van zijns vaders dood. TRENK liet allen toefel tot de begraaftenis gereed maken, en het lijk zijns vaders wierdt onder eene prachtige lijkftaatie in de Parochie-kerk te Leitfchau bijgezet.

VIERDE HOOFDSTUK.

Waar in uitgekipt, aangeworven, en geboerd wordt.

Intusfchen hadt zich het aantal der rebellen, bij de aankomst van onzen held in Slavonien, bij den generaal ENGELSHOFEN zeer versterkt, terwijl de bestemde troupes, tot stilling van den opstand, uit slechts negen honderd man bestonden. TRENK liet hen aanstonds bij zijn aankomst naar Pleternila marcheeren, waar hij nog honderd Pandoeren uit zijne heerlijkheid aanbodt. Deezen stelde hij tegen een aantal van vier duizend rebellen, die, schoon zij veel sterker in getal waren dan onze held, echter geen moeds genoeg hadden, om het op een beslissend gevecht aan te laten komen. Zij leverden de vier hoofd-rebellen, benevens twintig hunner meedemakkers over aan den generaal ENGELSHOFEN. Het hoofd der bende, MATHOLUZIZ wierdt gevierendeeld, en de deelen aan vier straaten opgehangen. De tweede eindigde zijn leven in den strop, en de derde wierdt voor den kop geschooten; terwijl 'er drie en dertig op de galeien wierden gezonden. Deeze gestrengheid tegen die overtreders, joeg allen ontevredenen vreeze en ontzetting aan, de meesten namen de vlucht in hunne huizen, en be-

gaven zich ter ruste. Alleen de hoofdaanvoerer van het SOBOTZKER distrikt vluchte naar Kroätien, dan hij kon den verreikenden arm der gerechtigheid niet ontvlieden. Zij wierden allen van tijd tot tijd opgehangen, en vonden hun graf tusfchen hemel en aarde. Maar het was onzen held nog niet genoeg de onrusten gedempt te hebben, neen, het land moest in den volgenden veldtocht, in plaats van zijne krachten in zich zelven te verspillen, dezelve tegen de vijanden zijner monarchin gebruiken laateu.

Volgens deeze schikking moest het Sobotzker distrikt, vijf honderd vijftig, de boven Granitz zeven honderd, de middele, even zoo veel, en de benedene vijf honderd zestig mannen in 't veld brengen, welken ook geduurende zijne aanwezenheid afmarcheerden.

Na dat hij dus alles in orde gebragt hadt, wierf hij voor zich zelven in tijd van vijf wecken zeeven honderd Pandoeren en honderd hoezaaren aan, die hij zoodanig kleeedde en uitruste, dat hij daar meede eer behaalde. Op 't laast van Februarij des jaars 1743, liet hij hen, onder bevel eens lieutenants, op wiens beproefde ervarenheid en trouwe hij zich verlaaten kon, tegen Beijeren marcheeren, en gaf te gelijk een' zijner onderdaanen, wien hij de zorg voor zijne bagagie hadt overgelaten, bevel, hem te Weenen op te wachten, waar hij zoo spoedig mogelijk met de post aan zou komen.

Hier op vertoefde onze held niet langer, om zijn tweede ziel die hij in Esfek gelaten hadt, op te zoeken, en mevrouw LESTOCH alle martelingen die hij geduurende haare afwezenheid ondervonden hadt,

hadt, met de levendigste kleuren af te schilderen. Hadden wij lust de waereld onder den dekmantel eener waare geschiedenis, eenen volkomen roman in handen te stoppen, dan waare het ons ligt, den held in de grootste verlegenheid zoo niet in razernij te stellen, als wij intusfchen de baronnes, door dit of dat roeval, van Esfek lieten verdwijnen. Wij konden haar alsdan de halve waereld laten doorreizen, om haar op te zoeken, en bij gepaste gelegenheden onze geographische kennis aan den dag leggen, tot hij:

Te water en te land,

Door ramp, op ramp bestreden,

Van tijd tot tijd den tegenstand.

Van reuzen hadt geleden;

En 't gloeiend Etiopisch zand,

Waar op de zon ondraaglijk brand.

Weemoedig hadt betreden,

Haar eindlijk in Nieuw-Schotland vondt,

Daar juist een Engelsch schip op het vertrekken stondt,

Waar van zij zich bediende om England aan te doen,

Dan door het felle en stormend woën,

Geraakt men van den koers, en eindlijk zij kwam

In eenes kapers hand, die haar naar Tunis nam,

Om daar in 't groot Serrail te leeven.

Doch onze ridder sprong van 't schip af op den kant,

En ging te Mallega, gesterkt door goeden wijn,

Weér scheep, om zich al verder te begeven,

Want

Want zonder haar kon hij onmogelijk zijn,
 Dan ach! bij Tunis in het Marokkaanfche land,
 Vondt hij zijn fchoone ——— dood in 't zand.

Duizend dergelijke voorvallen zouden ons te ftaande kunnen komen; dan daar wij te meedogend zijn, om in éénen flag het gantsche geluk van onzen held alreeds te doen eindigen, of de gevoelige leezcr in eenen onbehaagelijken toefland te brengen, zoo willen wij de geheele gramfchap des noodlots over onzen held tot het naafvolgend hoofdfuk befpaaren, en dit nog bij helder weder befluiten, terwijl wij den leezcr verzeekeren, dat de baronnes LESTOCH, die intusfchen haar erfgoed ontvangen hadt, flechts alleen in Efk bleef, daar zij onzen held verwagte, om met hem de terug reize naar Weenen te kunnen doen.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Waar in een bruilofsfeef gefloord wordt.

Alle fmarten, hoe groot zij ook mogen wezen, verzacht de tijd. Hij troof den minnaar, die zijne geliefde verliest; hij leenigt den kommer der bedroefde weduwen; hij goot balzem in de diepe wonden, die mevrouw LESTOCH door den dood van haa-

ren gemaal bekomen hadt. Onze held hadt het alleen zijner wonderkracht te danken, als hij zijne beminde over het verlies van haaren echtgenoot minder treurig, dat is geschikter vondt, om het woord beminnen of huwelijken uit zijnen mond te hooren. TRENK liet die goede gelegenheid welke hem het gunstig geluk aanbodt niet voorbij gaan, en zijn ijver voor den dienst moest ditmaal, zoo niet voor sterkere hartstocht onderdoen, ten minsten zich met haar verdraagen. Hij richtte zijne terug reize zoo in, dat 'er dagelijks maar een matig stuk wegs wierdt afgelegd, en hij op zijn gemak eene plaats, wier bestorming hem in 't begin onmogelijk toegescheenen hadt, kon aanvallen, tot hij zich daar van meester maakte. Schoon hij zedert den dood zijner gemalin een vijand van het huwelijk geweest was, en voorgenomen hadt zich daar in nooit weder te zullen begeeven, ja het bloote woord huwelijk als de pest gehaat hadt, is het echter niet te verwonderen, wanneer hij van gedachten was verandert. Zijne hartstocht was te heftig, als dat hij niet gezocht zoude hebben dezelve te bevreedigen, en hier toe was hem geen ander middel overig dan het huwelijk, want mevrouw LESTOCH dacht te edel, om onder een ander beding zijne liefkozingen toegelaten te hebben. Onze held bewilligde, zonder eenige zwaarigheid, in alle voorwaarden die zij hem voorschreef, en hoopte nu dat zij voortaan zijne verliefde aanzoecken veel minder tegenstand bieden zoude. Dan hij vondt zich bedroogen; doch juist deze tegenstand vermeerderde zijne liefde tegen een' perzoon, wier waardij in zijne oogen immer toeneemen moest.

Voorts

Voorts bleef hem de zoete troost over, om nog eenmaal op eene wettige wijze dat geene van haar te zullen erlangen, wat hem deugdzaame vrouwen zonder dat nimmer hadden willen toestaan. Hoe gaarne hij zijn huwelijk verhaast of liever op het oogenblik voltrokken hadde, zocht echter mevrouw LESTOCH het zelve, daar den dood van haaren gemaal eerst zoo kortlings was voorgevallen, nog langer uit te stellen, wijl zij het verkeerd oordeel der waereld vreesde, over eene handelwijze die zoo overvloedig wordt berispt, en echter, des niettegenstaande, zoo dikwijls wierdt nagevolgt, van de dame te Ephezen af tot op — in alle hoeken der waereld zult gij menschen vinden, om deeze plaats naar uw believen aantevullen. Nauwlijks waren zij Weenen op twee dagreizen na genadert, als hen een boode ontmoette, die, nevens andere zaaken voor Ongarijen, ook eenen brief aan onzen held meede bragt, waarin hem bevolen wierdt zoo spoedig mogelijk met zijne Pandoeren naar Beijeren op te breken, wijl de vijanden dreigden, dit jaar vroeger dan voorheen, den veldtocht te zullen openen. Hoe groot ook de liefde over onzen held haare heerschappij mogt voeren, was zij echter de eenigste gebiederes zijnes harte niet, daar de eergierigheid in hem haaren zeetel behield. Hij nam alzoo van deezen hem opgedragenen last gelegenheid, mevrouw LESTOCH ernstig te verzoeken, om het huwelijk te verhaasten, en slaagde daar in tegen alle vermoeden, zoo gelukkig, dat zij zelve den dag haarer aankomste te Weenen daar toe vast stelde, zonder verdere voorwaarden of twijfelingen aantevoeren. Hoe nader zij bij de hoofdstad

kwamen, hoe grooter de vreugde onzes helds wierdt, daar hij zag dat 'er nu nog slechts eenige uren aan zijn volkoomen geluk ontbraaken. Daar 'er nu slechts nog éénen nacht vervliegen moest, om tot het bezit van een goed te komen, zonder welk hem het leven tot een' last was, dacht hij dat hem het zelve onmogelijk ontroofd zou kunnen worden, en dat hij na het einde van deezen korten tusschentijd zijn geluk volkomen zou zien. Nauwlijks was hij nog eenige mijlen van Weenen verwijdert, als hij, om zoo te spreken, van den hemel tot in de helle nederzonk, en dat door zulk een ongewoon toeval, dat wij het zelve niet zouden geloven, als het niet geschiedt of mogelijk ware.

Zoo wordt de schipper, door den woedenden orkaan
Op 't oogenblik dat hij aan 't landen
Des naasten oevers denkt, ver in den oceaen,
Te rug gevoert. —

ZESDE HOOFDSTUK.

Waarin 'er een van den dooden opstaat.

Omtrent dien tijd, waarin zich de dag van den nacht afscheidt, de morgen begint aan te breken, en de voorwerpen zich nog niet duidelijk onderscheiden laten, was het, dat TRENK eene post-chaize ontmoette waarin een eenig perzoon zat. De postelion reedt zoo hard voorbij den wagen van onzen held, dat hij meende alles in stukken te zullen breken. Op het zelfde oogenblik deed zijne reisgenooten eenen schreeuw van verbaazing en ontzetting. Zij scheen buiten zich, en zonk in onmacht en levenloos aan de zijde van onzen held neder. Ontfeld over het gevaar waar in zij was, floeg hij geen acht op den voorbij rijdenden vreemden, welke plotzelings zijnen postelion beval, stil te houden, uit de chaize sprong, en sneller dan een blixem met den blooten degen in de hand na TRENK vloog. Deze hadt in 't minst geen aanval van dien kant verwacht, en kon de oorzaak daar van nog veel minder raaden. Dubbel belast met de eene hand de baronnes vast te houden, en met de andere den degen te trekken, wist hij niet wat hij van de geheele zaak denken zoude, als hem de vreemdeling toeriep:

B 3

„ welk

„welk recht hebt gij om eene dame met geweld „op te houden?” Gelijkijdig waagde hij het om doldriftig naar onzen held te houwen, en schreeuwde dat hij nog ter goeder ure gekomen ware om zich en de dame te wreken. Hoe meer hij schreeuwde hoe minder TRENK verstond wat hij hebben wilde. Eindelijk, daar deeze niet naliet naar hem te houwen en te steken, riedt hem zijne kloekzinnigheid aanstonds uit den wagen te springen, en zich tegen eenen razenden in den noodigen staat van verdediging te stellen. Zeeker zou 'er één van hun op de plaats gebleven zijn, indien mevrouw LESTOCH intuschen niet weder tot zich zelve gekomen ware geweest. Zij sprong ijlings uit den wagen tuschen de uitgetrokken klingen en riep: „Om Gods wil! vreedt! baron TRENK! het voegt u niet, met eene schaduwe te vechten, en tegen den geest van eenen verstorvenen nog wreedt te zijn. En gij geliefde schim van mijnen overleden gemaal, wilt gij van mij over huwelijks ontrouw wraake neemen, zoo neem die van mij alleen, en laat een perzoon in rust aan wien ik zoo naauw verbonden ben.” TRENK stond als van den blixem getroffen en dacht nu in eene andere waereld verplaatst te zijn. Deeze geheimnisvolle woorden, lieten hem bijna geen de minste twijffel over, dat de baronnes zinneloos geworden ware. Maar hadt hij in 't zelfde oogenblik als zij geweeten, dat hij de schim van haaren gemaal voor zich hadde, wien hij bij Cham gedoodt hadt, dan zoude hij mogelijk nog veel verwarder geworden zijn. — „Neen antwoordde deeze” neen ik ben niet dood, ik levee nog, onwaardige! tot uwe tuch-

tiging, tot mijne wraake, stoutmoedige!" Hier naderde hij zijne vrouw met bittere en scherpe verwijzingen, die voornamelijk daar op uit kwamen, dat hij vreesde ergens een onbehaaglijk sieraad aan het voorhoofd gedurende zijne afwezendheid door haar bekomen te hebben — ja hij ging in den ijver voor zijne eere zoo ver, dat hij haar het punt van zijnen degen op de borst zettede, om dezelve te doorbooren. Maar TRENK vloog ijlings tusfchen beiden, vatte hem bij den arm, en dreigde hem den dood, indien hij een perzoon voor wie hij zijn laafsten droppel bloeds overig hadt niet met de verschuldigde hoogachting behandelde. Eindelijk deed en zeide men van den eenen en anderen kant zoo veel, dat zijnen toorn voor de gronden van vernuft moest wijken, en men op het wezen der zaake komen kon. Deeze onbekende was wezenlijk de egte gemaal der baronnes van LESTROCH. Hij was aan de wonden door hem van onzen held bij Cham ontvangen niet gestorven, schoon hij een geheelen nacht onder het getal der dooden gelegen hadt. Een landman in dien oord, hadt hem den volgenden morgen half leevende gevonden, hem in zijne hutte gedragen, en hem zoo wel opgepast dat hij weder volkomen hersteld wierdt. Daar hij niet wist waar zijne gemalin gebleven ware, hadt hij zich naar Weenen begeven, meenende haar daar zee-ker te zullen vinden. Dan dit was te vergeefs, wijl zij reeds eene maand te vooren in gezelschap van onzen vriend de stad Weenen hadt verlaten. Hier op' was hij, wijl hij meende, dat zij zich zomtjids naar haar vaderstad Esfek begeven zou hebben, deezen nacht op reis gegaan, om haar op te zoeken; en zijne ver-

baasheid was niet minder, haar in TRENKS gezelschap aan te treffen, als het misnoegen van onzen held, over het geval dat hem juist op de geschiktste tijd daar voerde, en hij vloekte op de menschlievenheid des landmans die hem in 't leven te rug gebragt hadt. Voorts zoude de baron LESTOCH gewis zijne gemalin voorbij gereden zijn zonder haar te kennen, als zij zich niet, daar zij hem 't eerst zag, door dien schreeuw verraden hadt. Hij meende dat het een vrouwsperzoon was, dat onze held met geweld schaakte, en

Waar van hij met geweld — dat geene dacht te neemen
— Dat wij, om 't u rond uit te zeggen,

ons zouden schamen te doen, en was daarom met den blooten degen tot haare redding toegeschooten, wanneer hij tot zijne groote verwondering in haar zijne gemaalin erkende. TRENK mogt hem nu zoo sterk verzeekeren als hij kon dat hij haar onbevlekt uit zijne handen terug kreeg: de echtgenoot was te ijverzuchtig om allen twijfel van dien aart uit zijne gedachten te kunnen stellen; doch hij sprak niet van eene scheiding zoo als onze held gehoopt hadt, en alle vier reisden zij nu naar Weenen. Ieder gaf zich over aan zijne gedachten, en TRENK hadt tijd, daar hij alleen in zijne chaize zat, bespiegelingen te maaken over de vergankelijkheid van 's menschen geluk, en met den wijzen SALOMO uit te roepen:

Ô Venitates venitatem! —

Geduurende zijn verblijf in Weenen, zag hij de baronnes niet meer dan een eenige reis, maar hij wist zich te herstellen, en meende, waaröm weeten wij niet, dat het beter ware, de vrouw voor den huwelijksnacht te verliezen, dan den anderen dag reeds weduwnaar te zijn.

Z È V E N D E H O O F D S T U K .

*Het welk van den oorlog handelt, en zich met eenen
woordensrijd eindigt.*

TR EN K ijde nu na Beijeren tot zijne lieden, en vondt een gedeelte der vijanden aan den Lechstroom bij Rain aan het hoofd der brug: maar de overigen stonden tusfchen den lech- en donauwweert, en hadden met malkanderen gemeenschap door de over de Lech geflagene brug. Tien granadier compagnien en drie honderd kroaten met zes kanonnen kregen bevel om de brug te beftormen, TRENK, die de eer alleen wilde hebben, nam met nog twintig vrijwilligen het befluit om het hoofd der brugge, met den degen in de vuist te befteigen, eer 'er noch een ka-

nonschoot van de anderen geschied zoude zijn; alle te paard vlogen zij in vollen galop op de linkervleugel des vijands aan, en zwenkten dertig schreedden nederwaards, spoedig rechts, om het vijandelijk vuur te ontgaan, sprongen op de onverwagte plaats van hunne paarden af, en bestegen de brugge. De vijanden, zoo onvoorziens verrascht, deden weinig tegenstand. Veelen reddeden zich door barken aan den anderen kant, maar eene groote meenigte verdronk. TRENK behieldt zijnen post tot de aankomste der Oostenrijksche armée, en deeze handelwijze droeg de volkomen goedkeuring van prins KAREL van Lotheringen weg, welke deswegen onzen held nog dien zelven avond aan zijne tafel verzogt. Dit geval spoorde hem tot eene nieuwe kloekmoedige daad aan. Van de tafel komende, ijde hij nog dien zelfden nacht, met slechts dertig man, naar de Lechstroom, om aan de andere zijde den vijand in 't leger te overvallen. Hij liet ten dien einde acht scherpe kanonschooten in het digt aan den oever neêrgeflagene vijandelijk leger afvuuren, en te gelijk veertig man aan alle de omliggende hutten klappen, als of hij van voornemen was eene brug op te slaan; intusfchen geraakte hij met dertig Pandoeren in twee platons over den Lechstroom, en overviel de vijandelijke legerplaatze, die hij echter tot zijne grootste verwondering ledig vondt, wjl de vijand van daar weg gevlugt was. Hij liet nu ieder zijner manschappen een licht aansteeken, om de tenten te visiteeren en eenigen krijgsgevangen te maaken, maar hij vondt geen levend schepzel in de

ge-

geheele legerplaats, en vergenoegde zich met honderd twintig tenten, die hij hadt laten afbreeken, over den stroom meede te neemen, en haar den anderen morgen aan den prins te toonen, die niet naliet onzen held den verdienden lof toe te zwaaijen schoon hij voor ditmaal slechts tegen ledige tenten gevogten hadt. Eenige dagen daarna verliet de Fransche armée de Beijersche, en trok te rug naar Frankrijk. Doch onze held kreeg bevel door het Swartbosch naar oud Breifach te marcheeren; deels om de Oostenrijksche landen voor vijandelijke aanvallen te beschutten, deels om de Franschen in den Elzas met belasting-brieven (a) te verschrikken. Voorts hadt hij een streng bevel, om op den marsch derwaards de nauwste krijgstucht in acht te nemen, en in de Rijkslanden zijnen lieden niet de geringste buitenspoorigheid toe te staan. TRENK was daarom ten uitersten streng, en menig Pandoer die in Beijeren ongestraft geplunderd hadt, wierdt aan eenen swabischen boom opgeknoopt, als 'er een inwooner over eenige belediging zich bij hem beklaagde. De inwoners stonden verstomt over de onverschilligheid der Pandoeren, als zij opgehangen zouden worden, die schoon de strop reeds om hunne halzen was, echter de pijp nog in den mond hielden; deeze verwondering wierdt nog grooter, als zij zagen dat onze held met eigen handen Pandoeren hoofden, als maankoppen weg sloeg of open spleet. — Den 29 Julij 1743, kwam hij gelukkig in oud Breifach aan,

(a) Kontributions patenten.

aan, waar de vesting werken tot op het slot geflecht waren, en loste het garnizoen van het Darnisch regiment af, het welk nu de vesting Freiburg betrok. Oogenblikkelijk na zijne aankomst, zondt hij een detachement van honderd man Pandoeren, en vijf-en-twintig hoozaaren naar Neuburg, met bevel om van daar over den Rhijn in den Elzas te stroopen. Zijn bevel wierdt nauwkeurig uitgevoerd. Zij trokken bij den helderen dag over den Rhijn, ontuamen den vijand acht-en-veertig osen, en zwommen gelukkig met hunnen buit over de rivier te rug. Dergelijke strooperijen gebeurden 'er dikwijls, en TRENK liet thans het navolgend patent, in 't Duitsch en Fransch, door den geheelen Elzas verspreiden:

„ Ik FRANSISKUS, baron van TRENK, chef van het corps Pandoeren, en kommandant der stad en vesting Breifach enz. maak hier meede allen die dit zullen zien en hooren bekend; dat daar het der Goddelijke Voorzienigheid behaagt heeft, de wapens van haare majesteit de koningin van Ongarijen en Boheemen &c. mijne allergenadigste koningin en vrouwe te zegenen, en haare staaten van de talrijkste armeën die in dezelve gevallen waren te bevrijden, het welk grond geeft om te hoopen, dat de Goddelijke Voorzienigheid haare vooruitzichten ondersteunen wil, om haar voldoening en herstel van schade, die zij van zoo veel vijanden in haar land, door geweldadigheid en afpresing, tot nadeel haarer lieve en getrouwe onderdaanen, heeft ondervonden, te verschaffen; en hoogstgedachte haare majesteit mij met mijn corps Pandoeren in deeze stad en vesting gezonden heeft, met dat oogmerk om in 't land der vijanden in te dringen,

en

en zelfs onder brandschatting te zetten, zonder echter om daar door de inwooners eener provintie, die wel eer een gedeelte van de staaten haarer voorvaderen uitmaakte, en waar voor zij nog bestendig liefde en achting heeft, te verwoesten en verderven: Hierom wil ik, wijk mij nadrukkelijk aanbevolen is, de inwooners voor het dreigend gevaar te waarschouwen, en hun een middel aan de hand te geven, hoe zij zulks zouden kunnen afweeren, hier meede verklaren, en door het tegenswoordige patent openlijk bekend maken, dat alle langs den Rhijn liggenden dorpen, vlekken en steden, welken gezanten aan mij zullen zenden, om voor de brandschatting die ik hun afvorder te betalen, namelijk voor ieder huis en ieder groot stuk land in den Elzas, dertig rijksguldens, als dan vriendelijk zullen behandeld worden, en men hen in het volle bezit hunner goederen en effecten beschermen zal. Daar in tegendeel al de genen, welken zich hier na niet zullen willen gedragen, al het geweld des oorlogs zullen ondervinden, en zoo wel zich zelven, als hunne huizen en effecten, door vuur en zwaard aangevallen zien." &c.

Dit patent hadt de door TRENK bedoelde uitwerking niet; in tegendeel lieten de Franschen hem be-
duiden dat zij verlangden hem zelve bij hen te zien, om de begeerde zom af te haalen, want zij hadden zich intusfchen aan de overzijde des Rhijns in den best mogelijken staat van verdediging gesteld, en hunne vestingen niet alleen met genoegzaame bezettingen en voorraad voorzien, maar ook langs den Rhijn tot aan Huningen genoegzaam op ieder snap-
haan-

haanschoot posten uitgezet, om den Pandoeren en Hoezaaren den overgang te beletten. Overal waren schansen opgeworpen, en zelfs de boeren waren tot flands-verdediging gewapend. De graaf van SACHS was met het grootste gedeelte der Fransche armée meest aan dien oord getrokken, en de Marechal en Hertog van Noailles bedekte met zijne armée, achter de Linien aan de Queich en Lauter, den beneden Elzas, op welke koning GEORGE van Grootbritannienne met een sterke armée aanrukte. — Intusschen hadt TRENK zich zeer beijverd om de vestingwerken te Breifach te herstellen, terwijl de Oostenrijksche armée, die uit 8000 man bestondt, den 14 Augustus tot Muntzingen nabij Breifach was aangeland. TRENK nam nu zijn verblijfplaats op het slot te Heitersheim. Den 16 Augustus trok hij met honderd dertig man, in 't aangezicht der vijandelijke posten, niet ver van het fort Mortier, over den Rhijn, nam eenige gewapende boeren gevangen, attaqueerde het hoofd der brugge van het zoogenaamd geitwater, het welk hij ook na een' korten tegenstand bemachtigde, na dat hij den kapitein die de brugge wilde verdeedigen met noch veertien man in stukken gehouwen hadt. De overigen vluchteden in eenen digt aan de brugge gelegen molen, welken allen, deels in het water, deels in het vuur, hunnen dood vonden. Want de Pandoeren hadden den molen na dat hij uitgeplunderd was in brand gestoken. TRENK veroverde bij deeze gelegenheid, behalven den overigen buit, eene trompet en eenen standaart welken hij, tot een teken zijner expeditie, na dat hij zonder een eenig man verloren te hebben weder over den Rhijn

Rhijn getrokken was, prins Karel van Lotharingen ter hand stelde. Deze echter gaf hem den standaard weder te rug, met bijvoëging, dat zijne Pandoeren hem als een overwinningsteken zouden voeren.

Voor 't overige zoekt de ongenoemde schrijver in zijne onpartijdige aantekeningen, de bestaanbaarheid eens zoodanig veroverden standaard, op te heffen, daar hij trompet en standaard te zaamen voegt en zegt, dat dit overwinningsteken slechts een lapjen geweest zij, het welk de Fransche cavallerij gewoon is aan haare trompetten te voeren, en dat zij een trompet-vaandel noemen. Wij hebben geen lust om ons daar over in twistgedingen in te laten, en geven den genegen lezer volkomene vrijheid, om te leezen een trompet en een vaandel, of, een trompet-vaandel.

AGTSTE HOOFDSTUK.

*Waar uit onder anderen gezien kan worden,
welk een wezen een galant homme zij.*

Strooperijen van dien aart vielen nu dagelijks voor. Want weinige dagen daar na, ging TRENK andermaal over den Rhijn, veroverde de aan den oever opgeworpen Batterij, nam een' Marechal de Logis,
vier

vier Kurasfieren en twee gewapende boeren gevangen, en vernielde eenige vestingwerken. De vijanden hadden onder anderen een Blokhuis opgeslagen, maar nauwlijks was het klaar, of TRENK lag het zelve in de asfche; het wierdt voor de tweede en derde maal herbouwt, en TRENK hadt driemaal het genoegen om den arbeid der Franschen door de vlam te zien verteeren; zoo dat den vijanden de lust verging verderen toefte tot vuurwerken voor onzen held op te bouwen. In 't algemeen maakten de wilde Pandoeren zich van dag tot dag geduchter bij de galante Franschen, welken zich dikwijls bezwaart vonden dat men hun zulke lieden, die geen *favori vivre* hadden, op den hals zondt. Dan TRENK nam juist uit dit zelve verwijt gelegenheid, zijnen lieden te verdedigen; zeggende, juist daarom, wijl de Ongarifche en Slavonifche troupen, niet wel wisten te leeven, is het nodig geweest hen naar Frankrijk te zenden, om daar door zeeden en galanterie te leeren. Voorts zijn zij geen Duitschers, die

Met volle handen

In Frankrijk geld verkwisten;

neen, deezzen zijn veel meer gewoon, overal hunne beurs te spekken, en met dezelve vol tot hunne vrouwen en kinderen te rug te keeren. Zeeker beviel deeze taal den vluggen Franschen niet, noch veel minder de vervulling van dezelve, maar zij zochten zich door haatelijke zinspelingen op de Pandoeren te wreken, en koelden hunne galle daar, door
dat

dat zij hen, wegens hunne roode mutzen die zij als de Janitzaaren op 't hoofd droegen, de roode Kapucijners noemden. De Pandoeren daar en tegen namen veel genoeg in de fransche lekkernijen, en keerden niet zonder buit te rug. Zo lang zij deezen nog vonden waren zij 'er ver af, om geweldenarijen te plegen, maar naauwlijks vluchteden de Franschen met hunnen voorraad dieper landwaards in, of zij hieuwen alles wat hun onder de hand kwam ter neder, en geen Franschman kreeg verder pardon. Dikwils zwommen zij over den Rhijn, ijlden met den zabel in de hand landwaards in, en wien zij aantroffen kostte het zijn leven. — Dit duurde de gansche maand Augustus door, en TRENK gaf den Franschen vrij wat werks, wyl hij hen heeden schanssen liet opwerpen, om dezelve morgen weder te kunnen vernielen. Een der kloekmoedigste ondernemingen van TRENK, was den aanval op het fort Mortier, op welks versterking de Franschen zich voornamelijk toeleiden. Onze held kwam, niettegenstaande hem meer dan honderd kanonnen uit het fort tegen donderden, met agt honderd Kroaaten en Pandoeren over den Rhijn, greep eene daar naast bij liggende redoute aan, veroverde dezelve, en zwom zonder groot verlies met zestig gevangenen over den Rhijn te rug. Zoo gelukkig hij in stroperijen van dien aart was, zoo gelukkig was hij ook in die, welke hij in 't rijk der liefde waagde. Schoon de tekens van ongevoeligheid, of liever onmenschelijkheid in alle zijne daaden doorstraalden, schoon zijn gezicht zedert die kruitontbranding in den Beijerschen krijg iets duivelachtigs behouden hadde, even-

wel zag men nog spooren van mannelijke schoonheid daar op, en de lidtekens zelfs verlooren, als bewijzen van zijnen moed, veel van hunne afschuwelijkheid. Bovendien was zijn voorkomen edel, zijn gedrag tegen het schoon geslacht ten uitersten bevallig en vriendelijk; ja zelfs zijne gierigheid veranderde in verkwisting, zoo draa hij op een zeeker voorwerp verliefd was. Mogelijk hadt hij nog andere gaven, mogelijk

Verflood hij die geheime kunst

Waar van wij u den grond niet kunnen openbaaren,

Schoon wij 'er met verwondering op staaren,

Om de verheeven gunst

Der schoonste wezens zelfs, door Nikkers te doen plukken

Daar zij maar al te vaak haar in hun armen drukken.

Genoeg, de schoonen van den Elzas moesten ten trots van haare afkerigheid, die zij noodwendig tegen eenen aanvoerer van Pandoeren hebben moesten, toestemmen, dat hij ten minsten een homme-du-monde, een galant homme ware, wyl hij door bevalligheid wist te behouden wat zijne onderhoorigen met geweld roofden. Doch wij keeren tot de geschiedenis te rug, en een gewichtig voorneemen vereischt te recht een eigen Hoofdstuk.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Waar in een voorneemen verijdelst wordt.

De derde September was vastgesteld, om met de ganfche armée, onder het bevel van prins KAREL, den Rhijn over te trekken. De overtocht zoude aan twee plaatzen, niet ver van Breifach en boven Neuburg, te gelijker tijd gefchieden. Prins KAREL bleef nog met de voorhoede in de oude legerplaats bij Muntzingen ftand houden; maar de achterhoede benevens het corps de referve was verder opwaards tegen Neuburg gerukt. De Kroaaten en Hoezaaren benevens twee regimenten van Nadastie verfterkte zich om Huningen aan te doen. De vorst van WALDEK bevondt zich met de Infanterij bij de koude Herberg, en de graaf van HOHENEMS met de kaval-lerij insgelijks bij Neuburg. Niet ver van daar ftont de Generaal GHELANI met een ander corps Hoezaaren, en generaal PALFI hadt met zijne Karabini-ers en grenadiers te paard te Breifach post gevat. Op een' zeekeren afstand bleef de generaal van BERLICHINGEN met het corps de referve, generaal TRIPS met zijne Hoezaaren, en de overfte MENZKIJ met zijne Croaaten. Maar TRENK hadt zich met zijn

Pandoeren corps bij Berkenheim beneden oud Breifach geposteerd. — Dan hoe schoon ook de stand van het vreeslijk Oostenrijks heirleger was, schein echter de gelukkige uitvoering van hun voornemen bijna onmogelijk. Boven dien maakte de geweldige stroom des Rhijns den opslag eener brugge, zoo niet onmogelijk, ten minsten ten uitersten moeijelijk, terwijl de Franschen den tegen overzijnden oever allervoordeeligst hadden bezet. De graaf van SACHS stont met het best gedeelte der Fransche troupes boven Nieuw Breifach, om de bewegingen van Prins KAREL in Breifach waar te nemen; een ander corps Franschen bij Hagenau, en een derde bij Bazel, waar de marquis de RAVOIJÉ zich alle moeite gaf dit kanton te bewegen, om den Oostenrijkeren den doortocht te weigeren. Eene talrijke vijandelijke macht, die boven dien op het voordeligst agter schansen en linien geposteerd was, zoude een ieder van de beproeving om haar te doen verhuizen hebben afschrikt; dan de Oostenrijkers bleeven bij hun voornemen, schoon zij vooruit zagen dat de agtersten over de lijken der voorsten eene baane zouden moeten maken, als zij den anderen oever bestijgen wilden. Ten dien einde werdt alles wat nodig was in 't werk gesteld, en te Freiburg waren reeds over de honderd veertig ponten in gereedheid gebragt. Boven dien waren van Waldshut tot aan Rheinfeld honderd brugschepen toegerust, en met negentig stukken kanon gewapend, dienende om den overtocht der troepes te bedekken; maar dit alles hielp niets, tegen de hindernis welke dagelijks door de voordeelige ligging des vijands vergroot wierdt. — Den 2den Sep-
tem-

tember wierdt het teken tot den optocht gegeven. Prins KAREL verliet zijne tot hier toe gehoudene legerplaaze bij Muntzingen, en rukte met de eerste linie tot aan Hochstedt, eene halve mijle van oud Breifach. Het landt wierdt aan allen zijden gerecog- nosceert, en de prins van WALDEK was de eerste, die in den nacht tusfchen den 3den en 4den den overgang bij Rheinweiler beproefde, en hadt reeds vijf compagnien grenadiers en zes honderd kroaaten over de rivier doen trekken. Dan zij waagden zich te fchielijk dieper in het land, en veroverden wel eene fchans, maar de Franschen floegen alarm, omringden hen, en 'er kwamen maar weinigen over den Rhijn re rug. Zes honderd mannen wierden in stukken gehouwen. In den zelven nacht wierdt 'er eene andere kans in den omtrek van oud Breifach gewaagd, die echter bijna even zoo ongelukkig uitviel. Nu riep prins KAREL onzen held en zeide tot hem, dat hij gaarne zien wilde wat hij nu zou kunnen uitrigten, en beval zijner onverfchrokkenheid in deezen nacht de laafte proeve. TRENK was hier meede te vreedde, en nam voor, om of in zoodanige gewichtige onderneming zijn leven op te offeren, of met eere bekroond over den Rhijn in 't leger terug te keeren. Hierom zettede hij zich met vijftien honderd Pandoeren en Kroaaten in kleine fchuitjes, en voer op Breifach, tegen over een groot eiland van den Rhijn, Rhijnmark genaamd, aan. Dit eiland is van den Elzas flechts door eenen kleinen arm des Rhijns afgefcheiden, welke het geiszwat er heet. De Franschen hadden het zelve met twee regimenten bezet, en zich op het allervoordeellgft naar de rege-

len van de kunst verſchanst. Bovendien kon dat eiland van het tegenoverleggende fort Mortier beſtreken worden. Des niettegenſtaande vatte TRENK met de zijnen poſt op hetzelve en greep de vijandelijke ſchanſen aan, waar in slechts honderd gemeenen, twee kapiteins en drie lieutenants tot verdediging lagen; maar deeze vuurden zoo krachtig als of het duizenden waren. Hun tegenſtand echter maakte de Pandoeren nog woedender en als zij eindelijk de ſchanſen ſtormenderhand ingenomen hadden, hieuwen zij al wat nog leven hadt in de pan. TRENK zelve zabelde den kommandant graaf CREVECOEUR en den ſchildwacht eigenhandig ter neêr. Voorts hadt hij een verlies van eenen capitein, een' lieutenant en zeven- en- dertig gemeenen door het vijandelijk vuur geleden. Na deeze gelukkige onderneming ijde hij met de zijnen naar het geitzwater, om over het zelve verder door te dringen. Dan de hevigheid des ſtrooms en het vijandelijk kanonvuur van de andere zijde der tete du pont ſtremde zijnen voortgang. Intuſſchen waren tot zijne onderſteuning de overſte, MENSKEJ met vijf honderd Kroaaten, graaf van KONIGSEK, en graaf van STARENBERG met al de grenadiers der voorhoede, en nog zes infanterie regimenten op het eiland Rhijnmark nagevolgd, welken zich 'er alle aan lieten gelegen leggen om een' vasten poſt te vatten. Zij arbeideden onvermoeid aan een Tête du pont, en in weerwil van het vijandelijk kanonvuur, dat onophoudelijk voort duurde, maar door den te verreſt afstand zijn meeste kracht verloor, kwam de brug aan deezen kant van den oever tot ſtand. De Franſchen hadden vrij wat gemakke-

kelijker op het eiland Rhijnmark kunnen komen, en hunne vijanden verdrijven, dan zij dorsten dit niet te wagen, of wilden zulks niet doen, en vergenoegden zich blootelijk om den vijanden het verdere voortdringen te beletten. Zij versterkten daarom de bezetting aan hun brughoofd, en hunne redoutes aan den oever, met nog meerder kanonnen, waarmede zij op eene ongehoorde wijze het eiland Rhijnmark beschooten. Het welk de Oostenrijkers van den Eggersberg bij oud Breifach zoo nadrukkelijk beantwoordden dat de Fransche batterijen wierden vernietigd, en veel kanonnen onbruikbaar gemaakt. Intusfchen hadden de Oostenrijkers nog voor het midden van den anderen dag zich zoo wel verschanst, dat het eiland de vertooning eener wezenlijke Batterij verkreeg. 'Er bleeven daar tot bezetting, drie batallons, zes grenadier-compagnien, zeventig kroaaten, en warasdieners, honderd pandoeren, en drie honderd arbeiders, welken van eenen veldmaarschalk lieutenant en generaal wachtmeester gecommandeert, en alle twee dagen afgelost wierden. Het hoofdkwartier bleef intusfchen nog te Hochstedt, en prins KAREL en graaf KHEVENHULLER beraadslaagden dagelijks om den vollen overgang over den Rhijn werkslellig te maken. Men rustte te Freiburg eene nieuwe schipbrug toe, veele duizenden werktuigen wierden 'er aangevoert, en dag en nacht aan scheepen en vlooten gearbeid. Dan de zwaarigheden wierden van dag tot dag grooter, en de waarschijnlijke oorzaken, waarom dit voornemen niet is uitgevoerd geworden, mag de lezer in 't volgende hoofdstuk opzoeken.

TIENDE HOOFDSTUK.

Lang geborgd is niet kwijt gescholden.

Wie de staat der toenmalige omstandigheden kent zal zich zeker verwonderen, waarom het afgesprokene plan niet door de uitvoering is bekroond geworden, en het Frankrijk gelukte om talrijke krijgsbenden van zijne grenzen af te houden. De tegen Frankrijk uitgekozene troepes overtroffen hen verre, terwijl de Fransche grenzen in 't midden des zomers, wanneer de vijanden aanrukten, in eenen veel flechteren staat van verdediging dan aan het einde van den veldtocht waren. Onze held schoof de schuld der mislukte onderneming, deels op de al te groote voorzigtigheid der generaals, welke zoo lang bezig waren met alle schreeden af te meeten tot dat de Franschen tijd gewonnen hadden, hunne troepes bij een te doen trekken, en zich op het best te verschanssen; deels op de oneenigheid van verscheiden bevelhebbers; deels aan gebrek van nodig voeder; deels op zekere dingen, die in de kabinetten reeds beslooten waren, welken hij echter niet wist, en wij om die reedeu den genegen lezer niet meede deelen kunnen; deels op de geallieerde armée

mée aan den Nederrhijn; deels op den slechten grond van het geitzwater, die te zwak was om bruggen te dragen; en deels op den hoofdman der bruggen, die met het opslaan derzelve te laat klaar geworden ware, waar door de vijanden tijd gewonnen hadden zich aan de tête du pont te plaatzen. In 't kort, TRENK wil den Franschen de eer niet geven, om het aan hunne dapperheid toe te schrijven, dat de geheele Oostenrijksche armée niet over den Rhijn gekomen was. — Evenwel gaf men de hoop niet geheel op, en prins KAREL zocht nu gelegenheid om door het Kanton Bazel Frankrijk in te dringen. Maar de Zwitzers waren reeds van de Franschen opgezegt. Zij wilden geheel onzijdig blijven, en dreigden tegen ieder, welke hun in hunne onzijdigheid zoude willen stooren, geweld te zullen gebruiken. Hunne algemeene vergadering schreef deswegen aan prins KAREL, om even als zij te denken, of zij zouden zich genoodzaakt zien zich in tegenweer te stellen. Prins KAREL antwoordde hun daarop, dat hij in 't geheel niet voornemens was, hen in hunne rust te stooren, en TRENK wierdt met dien brief afgezonden. Deeze zocht onder de hand de Zwitzers door allerlij beloften op zijne zijde te brengen, maar alles was te vergeefs, om het verlot tot den doortocht te verkrijgen. TRENK ijde deswegen van Bazel naar 't hoofdkwartier te rug, maar het hadt weinig gescheelt of hij hadt den hals voor het leger gebroken; want zijn hengst wierdt schuuw, en sprong met hem over stok en steenen. Hij hieldt het zoo lang tot dat het mondfuk in tweeën brak. Daar echter alles niet hielp, greep hij den linker trensteugel,

gel, en trok het hollend paard den kop aan den linker-schouder. Het paard viel ter neder, het achterste en voorste tuig benevens een pistool holster geraakten aan stukken, en TRENK viel zoo hard op zijn hoofd, dat hij eenige minuten leggen bleef eer hij weder tot zich zelve kwam en te voet in het leger hinken kon. — Terwijl men nog altijd op nieuwe plans bedagt was, naderde het midden van de maand oktober; de vijanden hadden zich te zeer versterkt om iets op hen te kunnen winnen, en men begreep veel te zullen winnen, wanneer men gelegenheid zocht om op eene goede manier te rug en in de winterkwartieren te trekken. Het eerste werk dat men verrichte was om in eenen nacht omtrent vijftig mijnen in oud Breifach te doen springen, en men dagelijks drie duizend man liet arbeiden om die vesting volkomen te slechten. Den 16 October wierdt, nadien de bezetting het eiland Rhijnmark verlaten hadt, de brug over den Rhijn afgebroken, het Retranchement en alle versterkingen op het eiland neder gesmeeten, en het hoofd der brugge door 't kruit vernielt, waar bij ten minsten agt duizend pallifaden, en nog eene grootere menigte werktuigen door de vlam verteerd wierden. De armée nam hier op in vijf kolommen den marsch naar de winterkwartieren aan, en de eerste brak den 19 October op. En even gelijk onze held gebruikt was geworden, om den overgang over den Rhijn aan te vangen, wierdt hij nu bevolen om den rug der armée te dekken. Want hij, met zijne Pandoereu, Kroaaten en Warasdieners benevens vier Hoezaaren regimenten, van ieder infanterie regiment een bataillon, en eenige

regimenten kavallerij, bleven te rug, om in deezen omtrek, post te houden, waar over, tot de aankomst des generaals VAN BERLICHINGEN, de vorst van WALDEK het kommando voerde. De Franschen waren zeer vergenoegd over den afmarsch der vijanden, van het eiland Rhijnmark, en verzuimden geen oogenblik het zelve, zoo wel als alle plaatzen, waar de Rhijn gemakkelijk geposteerd kan worden, weder sterk te bezetten. Als hun echter de lust beving om de Oostenrijksche magazijnen te overvallen, kon zich TRENK in zijn kantonnerings kwartier oomogelijk rustig houden. Hij vloog hen dikwils in de hairen, en zondt hen met bebloede koppen te rug. Men betrok nu de winterkwartieren, en TRENK kwam met de zijnen andermaal in Breifach te staan. — Zoo nam de vier- en- dertigste veldtocht een einde, zeeker niet naar den wensch van 't Oostenrijksche huis; maar lang geborgd is niet kwijt gescholden, en wat in dit jaar niet geschieden kan, wierdt in het volgende des te gloriïker uitgevoerd, gelijk wij vervolgens hooren zullen.

ELFDE HOOFDSTUK.

Van de gevolgen der kwaatspreking.

TRENK bevondt zich nu in de winterkwartieren, maar de rust mogt hij niet genieten. Hadt hij geen vijanden in het openbaare slagveld, hij moest echter met veel gevaarlijker tegenstrevers kampen. Door zijne gelukkige ondernemingen hadt hij zich veele vijanden onder de armée gemaakt. Zijn ergste vijand was de vrijbouter MENTZEL, van wien TRENK nog niet vergeten was dat hij zich met zijne in Beijeren hem afgenomen goederen het eerst uitgerust hadt. Hunne vijandschap was in doodelijken haat verkeerd, en zelfs op hunne onderhoorigen overgegaan, welken bij iedere gelegenheid malkander zochten te benadeelen, en niet zelden met de grootste verbittering malkander in de haren vlogen. Even gelijk TRENK niemand boven hem, zoo kon MENTZEL niemand nevens hem leiden. TRENK was al te manmoedig om voor MENTZEL te vreezen; deeze echter was loos genoeg, onzen held heimelijk,

zoo bij de armée als bij 't hof, zwart te maken. Dit hadt hij ook bij den generaal BERLICHINGEN gedaan, welke intusfchen den vorst van Waldek in het opperkommando over de troupes in de verschansingen was opgevolgd. Deeze wilde onzen held wegens veelvuldige voorvallen verwijtingen doen; TRENK in tegendeel, die althans geen verwijtingen verdragen kon, kwam met den Generaal overeen om de zaaken te Weenen af te doen, ten welken einde onzen held order bekwam derwaards te gaan, om reden en verantwoording van zijn gedrag te geven. En hier is eigenlijk de oorzaak van dat proces te zoeken, het welk hem bijna eere, vrijheid, en zelfs het leven gekost hadt. Ditmaal was het hem nog gemakkelijk om het onweder dat hem dreigde af te weeren. Zijne waare verdiensten die hij zich in den veldtocht verworven hadt, overwogen de klachten die men wegens zijne begaane buitenspoorigheden over hem uitbragt, en in 't kort hij hadt zich onontbeerlijk weten te maken. Het hof overzag zijne gebreken en sloeg de klagten in den wind. Maar deeze filte geleek een vuur, dat slechts gedempt en niet uitgebluscht was, om vroeger of laater des te vreesfelijker weder te kunnen uitbarsten. Onze held reisde nu in 't begin des jaars 1744, nadien zijn proces bijgelegd was, naar Slavoniën om zijn Pandoeren-corps niet alleen aan te werven, maar ook te versterken; bijzonder wijl men hem van wegens het hof voor ieder man met monteering en toerusting tagtig guldens hadt toegelegd, waar hem ook aanstonds het noodige wierdt ter hand gesteld.

De

De werving ging zoo gelukkig voort, dat hij binnen zes weken vijf- en-twintig honderd Pandoeren en honderd dertig Hoezaaren in zijnen dienst hadt. Om het verwijt, als of zijne Pandoeren lichaamelijke heeren geleken, te vermeiden, kleeedde hij hen allen in groen uniform met roode en geele mutzen; maar in plaats van standaarden verzag hij het gansche corps met turksche paarden-slaarten en de halve maan. Zo draa hij dit alles benevens zijne huisfelijke zaaken in orde gebragt hadt, reisde hij voor uit, naar Weenen, met oogmerk om daar nog eenige weeken in vreugde en vergenoegen door te brengen. In deesen korten tijd deedt 'er zich een voorval op, het welk echter hier na eerst ontwikkeld zal worden, en wij vergenoegen ons blootelijk met den lezer ten dien einde opmerkzaam te maken.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Waar uit de lezer niet wijs zal worden.

Op een' zeckeren avond trof hij de baronnes R... in de opera, bij geval aan. Het bloot gezicht dezer dame deedt hem oogenblikkelijk weder denken
aan

aan haare vriendin, mevrouw LESTOCH, welke een jaar te vooren het voorwerp zijner vuurige liefde en daar na zijner verliefde vertwijffeling geweest was. Ten uiterfte begeerig, eenig bericht van haar te mogen ontfangen, ijldde hij na de loge waarin de baronnes zich bevondt, en na den gewoonen verwelkomst groet begon het volgend gesprek:

B. Hoe lang is 't geleden dat gij mevrouw LESTOCH niet gezien hebt?

T. Het is thans een jaar dat haar gemaal mij haar uit de oogen nam, zonder dat ik ooit gelegenheid gevonden heb, haar den laatsten vaarwelgroet te geven.

B. Geeft gij u zelven geen moeite meer haar ooit weder te zien, (hier glimlachte de baronnes) daar haar gemaal in Franschen dienst getreden is? Even zoo ontvlamt van liefde als van moed, is zij hem voor de tweedemaal in 't veld nagevolgd, om de ongemakken en gevaaren van den oorlog met hem te deelen.

T. Zoo veel te beter. Deeze nieuwigheid, wel verre van mij af te schrikken, is mij des te aangenamer. Maar wie weet, of ik mogelijk geen gelegenheid zal hebben, om op den Franschen bodem met haar te vegten.

Hier op antwoordde de baronnes niet verder. Zij hadt alles vernoomen wat hem een jaar te vooren op zijne te rug reize van Ongarijen met mevrouw LESTOCH ontmoet was, en zij verzekerde hem dat dit romanesk geval eenen tijd lang in Weenen veel stof tot gesprek, en gelach in de koffijhuizen gegeven hadt. TRENK bedankte zeer beleefd voor
de

de eere die men daar door zijn perzoon hadt aangedaan, en verliet nu de baronnes.

In het uitgaan uit de loge, ontmoette hij een jong officier die hem dicht voorbij ging, om de baronnes zijn compliment te maken. Door de donkerheid der plaats kon onze held niet onderscheiden wie hij ware, en mogelijk heeft hij 'er toen ook niet opgelet.

De opera duurde nog eenige uren, en TRENK onderhield zich intusfchen met goede vrienden die hij daar aangetroffen hadt. Als hij uit de opera naar zijn logement ging, ontmoette hij een bode, welke hem vroeg, of hij de baron TRENK was? Op het woord ja gaf hij hem een brief over, met bijvoeging dat dezen heeden met de post was gekomen. TRENK, wien briefbrenger, brief, plaats en tijd verdagt voorkwam, wilde hem oogenblikkelijk vragen wie hij was, en wie hem den brief hadt overgegeven? Maar deeze was aanstonds onder de menigte lieden verdwenen, en TRENK die hem buiten dat niet regt onder de oogen gezien hadt, zou hem, schoon hij hem weder gezien hadt, niet gekent hebben. Alje deeze omstandigheden zaamen genomen, porden zijne nieuwsgierigheid maar des te sterker aan. Hij stak den brief in zijn zak, met dit vast voornemen denzelven zoo dra hij in zijn kwartier gekomen zou zijn te openen. Dan eene omstandigheid die in 's menschen leeftijd zoo dikwils voorkomt, welke de lezer echter in 't volgende hoofdstuk eerst ontdekken zal, verhinderde hem aan zijne nieuwsgierigheid te kunnen voldoen, en eerst een jaar naderhand ontdekte hij den inhoud van den
brief,

brief, zoo als dit alles met ter tijd nog blijken zal. De genegen lezer ziet hier uit, dat wij de kunst verstaan, eene verwarde geschiedenis nog meer te verwarren, en haar het voorkomen van een wezenlijken roman te geven, en dat wij het den sijnak onzer tijdgenoten niet willen betwisten, om ten minsten ook een sierlijk verdigtzel op te stellen.

DE RTIENDE HOOFDSTUK.

*Waar in de held in een mistput valt, en eene
zeer vuile opstanding heeft.*

*N*ox et amor venunquæ nihil moderabile suadent, zegt, indien wij ons niet bedriegen, vriend HORATIUS; en de man verdient geloof, ten minsten mag het geval van onzen held, indien het grootst gedeelte onzer lezeren, of te onbekend met zich zelve, of te traag zijn mogte om aan den neus te grijpen, de waarheid deezer gouden spreuk bewijzen. Wij hebben onzen held bij het uitgaan der opera in eene verlegenheid wegens den ontfangenen brief gelaten. Vol van gedachten ging hij door de straten van Weenen, als hem eenigen zijner goede vrienden ontmoetteden, die hem op het vriendelijkst verzochten met

II. DEEL. D hen

hen te willen eten. TRENK was niet gewoon ooit een verzoek van dien aart af te slaan; in 't kort, hij was, zoo als de apostel zegt, alles in allen, en schikte zich naar den tijd. Dan even gelijk hij in ongebondenheid gaarne tot het uiterste verviel, zoo was hij ook in vreugde; men at op zijn Oostenrijks en dronk op zijn Trafsisch.

De kostelijkste wijn die Duitscher en Hungaar

Zag groeien in hun land,

Wierdt met een milde hand

Bij deeze blijde schaar

Op 't rijklijkst toegedient.

Oock zwaaide een ander blij te moé

Het franfche vogt de glorie toe;

Want Frankrijk was hier in hun vriend.

Maar was de Franfche magt te klein

Hun te overwinnen, 't deedt hun wijn. —

Hier lag 'er een van dorst verfmagt

En riep: ach, broeder! schenk mij in,

Voldoe hier in mijn lust en zin,

Daar ik op eenen beker wagt.

Terwijl tien anderen in deezen blijden stond

Zich vrolijk maakten op den grond.

Dat deeze schildering naar het leven gedaan zij, zal niemand onzer lezers kunnen ontkennen, terwijl hij hier uit zien zal, dat wij, volgens onze beloften, de menschen schilderen, zoo als zij zijn, en niet zoo als zij behoorden te wezen. De middernacht was

reeds

reeds lang voorbij, als onze held zich eindelijk door hunne bedienden naar huis liet brengen; maar ook deezen hadden hun bescheiden deel tot zich genomen, en het is derhalven niet te verwonderen, als heer en bedienden in kromme liniën naar hunne kwartieren dwaalden. Het regende ongelukkig zeer sterk, de lantaarns die de bedienden vooruit droegen streden met het water, en onze held, die ook bij het helderste licht of alles dubbel, of in 't geheel niets gezien zoude hebben, wierdt nu volkomen blind, struikelde over een' steen, verloor het evenwigt, en zonk dicht bij de stads muur zoo diep in eene put, dat hij tot op zijn hembd toe gebalzeemd wierdt, en bijna zijne rol in deezen stinkenden poel geëindigt hadde. Want de wijn hadt insgelijks de twee bedienden, die hij bij zich hadt, denzelfen trek gespeeld als hunnen heer. Hun weinige verstands zwom als een uitgedoofde pit in eene nachtlamp, en beiden deelden zij, zoo dra zij hunnen heer uit de put wilden haalen, in het zelfde noodlot van hem; verkoelende, een kwartier uur lang, hun door den wijn verhit bloed, in den drek. Eindelijk kroopen zij met hunnen heer 'er weder uit, en druipend en doorweekt kwamen zij alle drie in hunne wooningen aan. TRENK wierp zich half ontkleed in 't bed, en viel in een' diepen slaap, die tot aan den middag duurde, en nog langer geduurd zou hebben, als hem niet een zijner bedienden gewekt en hem gemeld hadt, dat 'er iemand zeer verlangde hem te spreken. Maar hij ontstelde niet weinig, als 'er een boode bij hem inkwam, welke antwoord op den hem gisteren avond overge-

gevenen brief verzogt. Het was hem nu nog als een droom, dat hij 'er eenen gekreegen hadde; dan eindelijk herinnerde hij zich, dat hij hem bij het uitgaan der opera in zijn kammizoolszak gestoken hadt; doch door de vrolijkheid deszelfs inhoud vergeten hadt te leezen. Daar hij echter den boode niet verhaalen wilde het geen hem in den voorleden nacht overgekomen was, beval hij hem in de voorkamer wat te wachten, met belofte, hem spoedig te zullen afvaardigen. Zoo dra de boode uit de kamer was, riep hij één zijner bedienden om hem het kleed te brengen, dat hij gisteren avond hadt aangehad, ten einde het briefjen te zoeken en daar op antwoord te kunnen geeven. Dat kleed was van het vuile water nog geheel bezoedelt, en hing te droogen voor den kachel. De bediende bragt het, en TRENK mogt zoeken zoo hij wilde, hij kon het briefjen niet vinden, en even zoo min twintig gulden, die hij in denzelven zak gehad hadt. Hier op wierdt hij woedend; maar dit kon niets helpen, en hij moest eindelijk erkennen, stof te hebben om den hemel te danken, dat hem nog niets ergers overgekomen was, als dit verlies. Dan de boode stond te wachten, en onze held was bedacht om zich met eere uit deeze verlegenheid te redden. Hij liet hem andermaal bij zich komen, en zocht met alle mogelijke fijnheid van hem te ontdekken, wie hem dien brief gegeeven en afgezonden hadt. Maar de boode hielt volstrekt staande, niets van dit alles te weeten, en verzocht ernstig om een schriftelijk antwoord. TRENK daarentegen wilde niet regtstreeks zeggen dat hij den brief, en nog minder hoe hij

hij dien verloren hadt, om niet voor eenen dronken lap, zoo als hij voorheen wel eens bekend was, te boek te staan. Eindelijk zeide hij zeer onberaaden tot den boode: Dat de brief geen antwoord behoeftde, of liever, dat het antwoord best mondelijk kon geschieden. Hier meede vertrok de boode, en TRENK zag hem nooit weder. De gevolgen van dit geval zal de lezer op zijn tijd ontdekken, en daar uit leeren, dat mevrouw Fortuna niet moede was, om aan onzen held haare wonderbaare vrouwenluimen te vertoonen.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

*Waar in van marschen, legeren en Franschen
gesproken wordt.*

Intusfchen riep de nabij zijnde lente onzen held wederom in 't veld, en hij begaf zich bij de Oostenrijksche armée, welke in 't begin van Majj 1744 grootendeels uit Beijeren opbrak, en in vijf kolommen door den Schwabischen en Frankischen kreits, tot in den omtrek van Heilbron en Nekkarfulm voortrukke, waar zij den 17den haar leger opsloeg. Maar generaal BERENKLAU lag met 10000 man bij Lauffen, aan den Nekkar. Hier nam prins KAREL

het oppercommando over de gezamentlijke Oostenrijksche macht wederom op zich, pasfeerde de Nekar, en ging rechtstreeks los op de van den graaf VAN SEKENDORF aangevoerde keizerlijke armée, die zich, 18000 man sterk zijnde, bij Philippsburg in een voordeelig en welverschanst leger bijeen gevoegt hadden, en met de Franschen eene gemeene zaak bedoelden. Dan aan de overzijde des Rhijns stonden de Franschen onder COIGNIJ, en breideden zich langs de rivier uit. Bijzonder waren 'er bij Worms, Speijer en Stokstadt sterke corpfen geposteerd. Tusschen dezelve bevonden zich veel detachementen, en de boeren moesten van Huningen tot aan Speijer, honderd schreeden van elkanderen, op schildwagt staan. In 't kort, de vijanden meenden zulke voorzichtige schikkingen gemaakt te hebben, dat de Oostenrijkers geen lust zouden hebben om den Rhijn over te trekken. Echter waren deezen intusschen verder voortgerukt. De voorhoede van 14000 man stond onder het bevel van BERENKLAU en ESTERHASIS, te Ketsch, tusschen Manheim en Speijer. Niet verre van daar hadden zich drie andere corpfen te paard, 18000 man sterk, geposteerd. Maar bij Waldorf kampeerde het overige der armée in drie legers. Alle de generaals bevonden zich in 't open veld onder hunne tenten; niemand, dan prins KAREL, hadt zijn kwartier in Waldorf. De geheele armée stond in gereedheid om op den eersten wenk op te breeken, en de kavallerie mocht dag en nacht niet afzadelen. Het heirleger wierdt dagelijks nog vermeerderd, en een groot aantal schepen en tweehonderd dertig ponten te zamengebracht.

Het

Het hoofdöogmerk van deezen veldtocht was , om Lotharingen weder te veröveren, en om deeze reden eerst in den Elzas vasten voet te zetten. Maar om dit uit te voeren was geene geringe zaak, daar de Franschen zoo zeer op hunne hoede waren. List en stilzwijgenheid waren ten hoogste nodig, en wij zullen van beiden de gelukkige gevolgen zien. Prins KAREL zocht den vijanden wijs te maaken, dat zijne armée bij Maintz den Rhijn zou pasfeeren. Hij liet ten dien einde bij Ladenburg eene brug over den Nekkar, en bij Kostheim eene andere over den Main slaan, terwijl een ander deel op verscheide eilanden in den Rhijn post vatteden. Generaal BERENKLAU rukte met de voorhoede tot bij Stokstadt, en verspreide zich steeds verder afwaards langs den Rhijn. De Franschen integendeel, welken met de keizerlijke armée de nauwste gemeenschap hadden, trokken insgelijks langs den Rhijn, benedenwaards, zoo dat hun linkervleugel zich tot aan Oppenheim uitbreidde, terwijl de rechternvleugel tot aan Gemersheim reikte. Juist verlangde prins KAREL door zijne bewegingen, dat het grootste deel der vijandelijke macht tegen Maintz gelokt wierdt, wilde hij verder bovenwaards met verdeelde troupes den overgang waagen. Om de Franschen nog meer in hunnen waan te versterken, liet hij verscheide eilanden in den Rhijn bezetten. Graaf BERENKLAU maakte zich van de eilanden Kuhkopf en Worlh meester, waar op eene schipbrugge, met twee batterijen, ieder van zes stukken kanon voorzien, geslagen werdt. MENTZEL nam het Maulbeer eiland, welk tegen over Worms ligt, in bezit,

zonder dat het de Franschen verhinderd hadden, welke uit loutere vreugde over de inneeming der vesting Menin, op deezen gewichtigen post geen acht geflagen hadden. — Zoodanig was de omstandigheid der zaaken, als TRENK met zijn nieuw pandoenrencorps den 24 Junij in 't hoofdleger, welk altijd nog bij Waldorf bleef, bij prins KAREL aankwam. Deeze gaf hem al aanstonds bevel, om oogenblikkelijk naar oud Breifack te gaan, en insgelijks zijne daar in de winterkwartieren te rug gelaatene pandoeren af te haalen. Maar hoe ontroerde hij over de gevolgen van den laster, die aan twee plaatzen toenmaals zijn vergif over hem uitgegooten hadt.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Waar in men onzen held voor dood opgeeft, welke zich echter daar door zeer beledigt vindt.

TRENK hadt aan het einde des voorigen veldtogts nog agthonderd pandoeren in Breifach te rug gelaaten; maar nu vondt hij 'er niet meerder dan tweehonderd. Want de anderen hadden zich naar huis begeeven, op een valsch berigt, het welk zoo onder hen,

hen, als onder de geheele armée verspreid was. Men zeide namelijk, dat hun aanvoerer van den Baron LESTOCH doodgestoken was, wyl hij zijne gemaalin op eene schandelijke wijze hadt zoeken te verleiden; LESTOCH zoude hem op een duël uitgedaagt hebben, maar TRENK lafhartig genoeg geweest zijn hetzelfde af te slaan, waarop LESTOCH hem aan eene plaats, waar hij zeker meende te zijn, doorstoken hadde. Men noemde zelfs de perzoonen, welke dit droevig uiteinde onzes helds te Philippsburg uit den mond van LESTOCH zelve gehoord hadden. Een gerucht van dien aart, onder een leger uit te strooijen, waar in TRENK zeer bekend was, was geene geringe onderneming, en perzoonen van aanzien moesten noodzaakelijk daar in mede werken, om die gevolgen te doen hebben, welke het werkelijk hadt. TRENK zocht en vorschte zoo lang wie de oorzaak van dit gerucht zijn konde, tot het hem eindelijk gelukte dezelve in den perzoon van MENTZEL te ontdekken, te meer, daar hij 'er het meeste voordeel bij vondt, om het schandelijk verdichtzel onzes helds voor waarheid te doen aanneemen. De oude haat dien TRENK reeds overlang tegen denzelve hadt opgevat, ontwaakte nu op nieuw weder zoo heftig, dat hij, het mogte kosten wat het wilde, op de woedenste weerwraak bedacht was. De schimp, dat hij een van LESTOCH aangeboden tweegevegt afgeslagen zoude hebben, was hem veel gevoeliger dan de laster, dat hij zijne gemaalin ontëert hadde, schoon hem dit verwijt ook niet weinig beledigde. Waarschijnlijk is het dat MENTZEL daar van de oorzaak was,

en even zoo waarfchijnlijk dat hij daar door onzen held tot een' ftap verleiden wilde, welke voor hem niet anders dan verderffelijk wezen kon. TRENK zag dit alles in; zag in, dat hij door zijnen drift alleen het oogmerk zijner tegenpartij bevoorderen zoude; maar wie hoort in de hitte des toorns de leere van het bedaard verftand! De gelegenheid was zoo gewenft, en de gedachten, om op eenmaal honderd ontfangene beledigingen te kunnen wreeken, zoo aantlokkend, dat TRENK zijne natuur zou hebben moeten lochenen, wanneer hij zich niet hadt laten vervoeren. Hij verlangde niets vuuriger als om met zijnen mededinger te vechten, daar hij verzeekert was, in hem die lafhartigheit te zullen vinden welke hij hem te last gelegd hadt. Schoon het hof zedert het tweegevegt des generaals LUCHEFE met den graaf VAN PARADIS, zoodanige bevelen tegen het tweegevegt gegeven hadt, dat op de overtreeding deezelven niet minder als het hoofd gezet was, was onze held echter nooit bevreest, en phlegmatique overdenkingen waren buiten dat zijne zaaken niet. Alleen op weerwraak bedacht, ijde hij met het overige zijner pandoeren, wier voorkomen zijne woede nog meer vergrootte, van Breifach, en vatte te Firnheim, twee uren van Manheim, post. Zijne tegenpartij ftondt, zoo als wij reeds gemeld hebben, nog altijd op het eiland Maulbeer, en niet ver van onzen held. TRENK hadt vast beflooten zich op het eiland te begeven, om in het bloed zijner tegenpartij de vlekken, zoo nadeelig voor zijne eer, af te wasfchen, en dan in de wijde waereld, al zoude het ook in America zijn, op avontuur uit

te

te gaan. Dan, denzelven dag maakte het volgend geval aan de wraak van onzen held en het leven van zijnen vijand een einde, gelijk dit in 't volgende hoofdstuk breedvoerig te leezen is.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Het welk aantoont hoe gevaarlijk het zij, van zijn achterkasteel eene schutterschijve te maken.

De generaal kommandant van het gemelde eiland hadt aan al zijne officieren een gastmaal gegeven. De overste MENTZEL, die even zoo gaarne, zoo niet liever met den wijn, dan den vijand vogt, gaf zich ditmaal zoodanig aan den wijn over, dat hij alle verstand verlooren scheen te hebben, en zich in een gevaar begaf, waar voor zich ieder, die in zijn geval niet was, zoude gewacht hebben. Het eiland ligt regt tegen over het fort Louis, en wel in de nabijheid van een musketschoot. MENTZEL, geheel buiten zich door den wijn, naderde de linieën der vesting, en niet te vrede de Franschen, welke derzelver buitenste voorwerken bewaakten, met de smadelijkste uitdrukkingen toornig te maaken, ging hij in zijne dolle koeheid zoo ver, dat hij dezelve...

Maar

Maar hoe, hoe mag het woord toch weezen,
 Dat eerbaar zegt, wat hij, vervult van wijn,
 Den vijand naaktlijk heeft gewezen? —
 Daarom dunkt ons het best te lezen,
 Het woord slechts onvertaald — en zachtkens in 't Latijn:

de *Posteriora* aanbodt, en bij herhaaling hun toeriep, dat dit de schijf was welke hij tot oeffening hunner dapperheid voorstelde. Zij mochten hem nu kennen of niet: genoeg, deeze beschimping was te groot, om hunnen toorn niet te doen ontbranden. Een van de schildwachten mikte werkelijk op het doel dat hem wierdt aangeboden, en trof het punt met een buskogel zoo goed, dat MENTZEL oogenblikkelijk ter aarde nederstortte, zonder ooit weder in deeze waereld nuchteren geworden te zijn, of tijd tot biecht en absolutie gehadt te hebben.

Huc me Bacche, rapuisti tui plenum?

Mocht men hem op zijn' grafzerk graveeren, indien hij 'er een verdiend hadde. Namen wij zoo als zekere lieden, ten trots van alle historische bescheidenheid, de vrijheid, om los te spreken en te veroordeelen, dan zouden wij zeggen dat een zoodanig einde, eenen zoodanigen man waardig was. Maar wij willen ons niet tot richter onzer medebroederen opwerpen, en noch bestraffer, noch lofredenaar worden, en laten zeer gaarne deeze christelijke moeite over om vrij te spreken of te veroordeelen, den heeren welken zich alleen de sleutels van den heiligen Petrus aanmatigen. TRENK was over
 het

het bericht van zijn' dood in 't minst niet aangedaan, en indien hij 'er eene onaangename bevinding bij hadde, was het blootelijk die, dat MENTZEL niet door zijne handen gevallen was.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

*Waar in eene gewichtige onderneming gelukkig
wordt uitgevoerd.*

Intusfchen naderde de tijd, waar in de gewichtigste onderneming van den geheelen veldtocht, de overgang over den Rhijn, in 't werk gesteld zoude worden. Of echter prins KAREL van Lotharingen alleen, of met behulp van meerderen, het plan daar toe ontworpen heeft? (ten minsten eigent zich de heer v. B** een gebooren Paltzer, die in den toenmaligen oorlog zich niet weinig heeft laten zien, de eere daar van toe) is eene vraage, die in de tegenwoordige levensbeschrijving, welke alleen een deel van den toenmaligen oorlog is, gevoeglijk kan afgescheiden worden. Ten minsten dit is zeeker, dat prins KAREL zijn voornemen niemand als den veldinaarschalk graave VAN TRACIN, den generaal NADASTI, den bruggen-hoofdman FROMB, TRENK

en

en deezen v. B**, voor den tijd ontdekt heeft. Om echter de eigentlijke plaats, waar hij den overgang waagen wilde, voor de opmerksaame oogen der Franschen te verbergen, gebruikte hij alle mogelijke voorzichtigheid en list; agt dagen lang liet hij marcheeren en kontra - marcheeren om den vijand te misleiden, valsche aanvallen van den bezetten Rhijn en het eiland Maulbeer maaken, en brieven verspreiden, die hij in handen der vijanden deedt komen, enz. Daar door wierdt de marechal DE COIGNIJ werkelijk bewoogen, zijn hoofdkwartier te Speijer den 29 Junij ijlings te verlaaten, zich met alle zijne troupes naar den omtrek van Worms te begeven, en het hoofdkwartier te Oggersheim tegen over Mannheim te neemen. Ook graaf SEKENDORF verliet met de keizerlijke troupes zijne voordeelige legerplaats bij Philippsburg, en trok tegen Speijer, wijd de vijanden zeeker geloofden, dat de prins bij Stokstadt en Ketsch, tusfschen Speijer en Mannheim, de rivier zoude zoeken over te trekken. Hier door wilde prins KAREL de vijanden van Schrek, waar de hoofdövergang stondt te geschieden, gestadig verder weg lokken. Schoon hij gemakkelijker door den Hondsrug en de Paltz, dan door den Elzas, waar het Vogtsche gebergte geene kleine zwaarigheid veroorzaakte, in Lotharingen hadt kunnen indringen, zoo verkoos hij echter liever den laatsten weg, om niet zoo zeer met Duitschland, als wel met Oostenrijk gemeenschap te houden, en oogenblikkelijk, wanneer het ongelukkig mogt uitvallen, eene zekere retraite te hebben. Hij zocht ten dien einde zich voornamelijk meester te maaken van dat deel van

van den Over-Elzas, dat tegen over Breggau ligt, en van den Sundgau, terwijl hij gelijktijdig minen maakte, Lotharingen van eenen anderen kant te willen aanvallen. Den 1 Julij wierdt tot deeze gewichtige onderneming bepaald. En om den hoofdövergang bij Schrek wel te doen gelukken, wierdt 'er eene andere onderneming van den generaal BERENKLAU onder half Maintz bij Biberich gewaagd, bij Ketsch en Stokftadt op den duur blinde allarmen gemaakt, en op de eilanden van den Rhijn valſche aanvallen gedaan, om de Franſchen in hunnen waan te verfterken. 's Nachts te vooren nodigde prins KAREL alle generaals en commandanten ter tafel, en gaf hun na het einde van 't eeten, geduurende het welk men van niets dan van zwarigheden ſprak, welke den overgang van den Rhijn onmogelijk maakte, om hier door de ſpionnen te misleiden, verzegelde orders met dit ſtreng bevel, dezelve niet eerder dan op een daar toe gegeven teken te openen. Het was middernacht als men van de tafel opſtond. TRENK hadt zich reeds een uur te vooren, ongemerkt, weg begeven, en rekende het zich tot geen geringe eer, den aanvang tot den overgang over den Rhijn te mogen maaken. 1300 Zijner manſchappen liet hij in de daar toe beſtemde ſchuiten zetten. Hij ſprong 'er zelve eerst in, en beloofde hun, gelijk Moſes weleer, hen in het beloofde land, waar naar zij reeds lang gebaakt hadden, te willen voeren; in een land, waar zij goud en zilver genoeg vinden zouden, om hunne beurzen te ſpekken; in het land van eenen vijand, welke aan hunne genadige koningen den dood gezwooren hadt; meer hadt hij niet nodig om den
moed

moed zijner onder zich hebbenden te doen ontbranden; zij brandden van begeerte om hunne beurzen te spekken, en van woede, om in het bloed der vijanden hunner koningen aangedaane beledigingen te wreeken. Zonder verlies eens eenigen mans, bereikte TRENK de overzijde des Rhijns met zijne dertig schuiten. Even zoo gelukkig volgde de Karlfatters, en Warasdiner Granitzer na. Schoon de vijand de overzijde met drie keizerlijke kavallerie regimenten, Taxis en Oetingen, bezet hadden, steeg echter TRENK met zijne pandoeren aan land, welke bij hun vreeslijk: Allah! Allah! beide de oevers dedden beeven. Moedig dreef TRENK de uitgestelde voorposten te rug, vervolgde hen tot in 't leger, greep de drie kavallerie regimenten aan, floeg hen uit eene linie en twee schansen te rug, en maakte den overste der granadiers te paard, benevens zes en twintig gemeenen, krijgsgevangen. De overigen namen de vlucht, en gaven zich geen tijd om de tenten af te breeken. De pandoeren namen deeze moeite gaarne op zich, en ruimden alles wat zij vonden zeer gezwind weg. Een zoo goeden aanvang op de Franschen maakte hen nog begeeriger naar Frankrijks rijkdommen, en moediger tot bloedige gevechten. Generaal NADASTI ondersteunde aanstonds onzen held met eenige Ongarische regimenten en andere militie, zoo dat hij in staat was, drie dragonder regimenten, welke hem aanvielen, te rug te slaan. NADASTI bediende zich intusschen zonder tijdverzuim van de voorhanden zijnde ponten en schuiten, om eene brug over den Rhijn bij Schrek te laten slaan, zoo dat reeds den 1 Julij, voormiddag ten 11 uren, zijn,
uit

zit omtrent zes- duizend man bestaande corps daar over trekken kon. Ten zelven dage hadt Prins KAREL des morgens vroeg de gezamentlijke armée, het afgesproken teken door zes kanonschotten laten geven, waar door al de Duitschers in beweging kwamen, en aan den hun aangewezenen oord bij een trokken. De schoone afdeeling der posten deed zeer veel goeds aan den gelukkigen en snellen overtocht der armée, welke altijd KARELS onvergeetelijk gedenkteken blijven zal. De posten waren als volgt: 1. Generaal BERENKLAU met de avantgarde op de zijde van Stokstadt, tien uren van Ladenburg: 2. Het grenadier corps onder generaal DAUN, tot Hain een uur van Stokstadt: 3. Het corps des generaals BERNES, vier uren van de grenadiers: 4. Generaal VAN SCHULENBURG met de rechter vleugel der eerste linie van de infanterie, aan de wacht bij Lampert, een half uur van den Generaal BERNES: 5. De infanterie van 't corps de Bataille onder den generaal GRUNE, bij Ladenburg, benevens het dragonder regiment van Saxon Gotha: 6. De overste lieutenant FEURSTEIN met een gedeelte der artillerie, onder de muuren van Ladenburg: 7. Generaal KÖNIGSEGG met den rechten vleugel van de tweede linie der infanterie, aan den Nekkar: 8. Generaal PHILIBERT met twee kurassier-regimenten, van den rechten vleugel der eerste linie: 9. De overige Pandoeren bij Nekkarau: 10. Generaal BALAJRA, met twee dragonder-regimenten bij de brug te Ketsch: 11. De beide liniën van den linkervleugel, naast het corps de Bataille der tweede linie bij Reitingen en Rott: 12. Gé-

neraal SAINT IGNON, met twee dragonder-regimenten van het korps de reserve, bij het dorp Neulofen: 13. Het hoezaaren-regiment van FESTETIZ, bij Waghäufel: 19. Generaal NADASTI, met eenige hoezaaren-regimenten, en de infanterie der Warardiners, bij Neudorf. Op het korps van NADASTI, volgde onmiddellijk de troupes van den linkervleugel der hoofd-armée, onder kommando des vorsten van WALDEK, en des generaals VAN BERLICHINGEN, met zulke gezwindheid, dat zij nog den zelveu dag grootendeels de over den Rhijn geslagene bruggen pasfeerden. Denzelveu avond ten 5 uuren, brak ook de rechtervleugel te Ladenburg op. De kavallerie ijelde in vollen gallop, en de infanterie verzuimde insgelijks niet. Prins KAREL kwam met de generaliteit den 2 Julij, des morgens te Schrek aan, en de overtocht der troupes duurde tot den 3 Julij. Schoon men al aanstonds eene tweede brugge hadt opgeslagen, desniettegenstaande was het verlangen van sommige troupes, om den Elzas in te dringen, zoo groot, dat zij gelegenheid zochten, om op eene andere plaats over den Rhijn te komen, die zij ook werkelijk bij Walof in Rhijngau en bij Trebus vonden, waar van zij zich dan ook bedienden. Generaal BERENKLAU was intusfchen insgelijks niet ledig gebleven, maar ging in het midden van den nacht, tusfchen den 30 Junij en 1 Julij, met zijne avant-garde van 10,000 man bli Stokstadt, Weisfe-nau en Biberich, gelukkig over den Rhijn. De Fransche kleine veldposten vloten, en de vlugtende Franschen verlieten hunne welvoorzene magazijnen. — Zoo wierd dan de, van der vijanden onmogelijk ge-loof-

loofden overgang over den Rhijn, mogelijk gemaakt, en den 3 Julij stondt de geheele Oostenrijksche armée, zonder groot verlies aan den anderen kant. Hierdoor wierdt het tooneel des oorlogs nu eindelijk eenmaal op den Franschen bodem verplaatst, het welk de Franschen altijd zoo wijsfelijk hadden weten te beletten.

AGTTIENDE HOOFDSTUK.

Het is te vergeefs dat men vroeg opstaat.

Zoo groot de voorzorg der Franschen geweest was, om den overgang der Oostenrijkers over den Rhijn te beletten, zoo groot was nu hunne ontroering, als zij werkelijk door het kloekmoedig beleid van KAREL ten uitvoer wierdt gebragt. Geheel den Elzas en Lotheringen beefden voor den gelukkigen voortgang der vijanden. De oude STANISLAUS, welke voor eenen nieuwen trek des fortuins, dat hem, gedurende zijn leven, niet gunstig geweest was, vreesde, maakte zich reeds tot den aftocht van Lunenburg gereed, als hem dat berigt ter ooren kwam, en zelfs LODEWIJK DE XV, schorte zijne gewoone vermaakelijkheden te Versailles op, zoo dra hij die schrikbaarende tijding vernam, die hij in den beginne niet wilde geloven; tot de ma-

refchal COIGNY, schoon hij wel wist, dat hij zich daar door niet zeer aanbevelen zoude, dezelve eigenhandig bekrachtigt hadt. Dan, hoe groot ook de dapperheid en kloekheid der Duitschers was, zoo was het echter strelender voor den Franschen hoogmoed, om de eere der onderneming niet aan den Duitscher over te laten, maar hunne generaals, en bijzonder dien COIGNY van nalatigheid te beschuldigen, welke zoo als de Koning meende, gemakkelijk een leger van tweemaal honderduizend man, den overtocht hadt kunnen beletten. Of de koning hier in niet konde dwalen, is eene vraage die wij niet zullen beantwoorsten; doch dat hij in zijne hooppe gedwaalt is, is geheel zeker, en even zoo zeker is het, dat een bewust perfoon geheele dagen mogte genoeg hadt, om 's konings voorhoofd weder te ontvouwen. Zoo ontfeld als de koning was, zoo, of nog wel ontfeldere waren zijne onderdaanen — want *regis ad Exemplum totus componitur orbis* — bijzonder de grensnabuuren van Duitschland. De kennis met pandoeren, kroaaten en hoezaaren, kan die tedere mannetjes in 't geheel niet behagen, en zij vonden goed met hunne beste goederen naar Straasburg te vlugten. Alle straaten en markten wierden met menschen, vee en dergelijken opgevult, want het was voor zulk eene menigte onmogelijk een herberg of optrek te vinden. TRENK getuigt 'er zelve van: „ Het was een erbarmelijk schouwtooneel voor die geenen, welken geen foldaaten hart hebben, om het onheil en de droefheid van zoo veel menschen aan te zien. Zoo groot echter het gejammer in den Elzas was, zoo groot was ook het

het overwinnings-geſchrei der Oostenrijkers, Prins KAREL verheugde zich over dien ſchoonſten tak in zijnen lauwerkroon, maar hij was tevens edelmoedig genoeg, denzelven zich niet alleen toe te eigenen. NADASTI EN TRENK verkregen opentlijken lof. Die, dat hij door zijne kundige diſpoſitie en dappere uitvoering, den overtocht en het opſlaan der bruggen bewerkt, en deeze, dat hij door zijne ſtoute onderneeming met zijne pandoeren, den vijand tot een haastige vlucht gedwongen, en het opſlaan der bruggen veilig gemaakt hadt. Romens monſter HANNIBAL, *ad portas*, zal gewis niet vreeslijker geweest zijn als het geroep der Franſchen, zoo dra de pandoeren aan wal ſtaptten: „te rug, ô gij kinderen, de pandoeren zijn daar!”

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

*Het welk men voor het naar bed gaan lezen moet,
wilt het eene ſlaapverwekkende kracht heeft.*

Prins KAREL wist zich niet slechts voordeelen te verſchaffen, maar hij wist 'er zich ook van te bedienen. Even na den overtocht over den Rhijn, ſcheen het, als of de Franſche armée, zich tot eene ſlag gereed maken wilde. Maar de Franſchen ijlden van Mainz en Worms, naar Speger en Gemersheim

te rug. BERENKLAU daar en tegen was hen op den nek, en dreef ze naar den kant van het Vogtsche gebergte. Aan beide kanten des Rhijns, was alles in beweging.

Stofwolken stegen op, en lieten aan de zon

Het aardrijk, en dit liet zich aan de zon niet zien.

Een deel der Keizerlijke armée, welke zich van Rheintzabern tot aan Lauterburg uitgebreid hadt, wendde zich naar de grensen van den Elzas, en eindelijk vereenigde zich de graaf VAN SEKKENDORF, met den marechal DE COIGNIJ, bij Germersheim en Landau, tegen over Philipsburg. Maar Prins KAREL gaf oogenblikkelijk na den overtocht des generaal NADASTI en TRENK ordre, om met de avant-garde over Rhijntzabern op de Lauterburger liniën los te gaan, en dezelve benevens de stad Lauterburg te bemagtigen. Deeze liniën nemen haar begin te Hagenbach, dicht aan den Rhijn, strekken zich uit tot den Lauterfroom, en gaan langs deelen tot Kroonweesfenburg, makende aldus de grensen uit, tusfchen den Onderpalts en den Elzas. Tegen over Hagenbach vangen de niet minder bekende liniën aan, welke zich door het Badifche Wurtembergfche en Breisgau, tot aan Sekingen, uitstrekken. NADASTI en TRENK namen tot uitvoering van dit bevel niet slechts de gezamentlijke hoezaaren en pandoeren, maar ook de Warasdiners en Karlstädters, benevens twee hongarifche infanterie-regimenten ESTERHASI en FORGATSCH mede. De vorst VAN WALDEK volgde met een fterk korps op een'

ze-

zekeren afstand na. Zij kwamen tot aan Rhijnzberg, welk steedje zij half in de asche gelegd vonden, wyl de Beijerschen, om niets in de handen der vijanden te doen komen, hun, daar zijnde, magazijn van 80,000 rantzoenen hooij, behalven den verderen voorraad in brand gestoken hadden, waar door een gedeelte van het steedje op eenmaal verteerde. Hierop zondt NADASTI een' officier met eenige manschappen naar Lauterburg voor uit. Deeze berigte, dat de stad met niet meer dan 200 man Elzasfer militie, en 200 reguliere troupes bezet ware, en 'er in de liniën, in 't geheel geen bezetting was. Hier op trokken zij met hun korps derwaards; maar intusfchen hadt de Fransche lieutenant-generaal VAN CENSAC met 1000 man reguliere troupes, en 700 van de land-militie zich daar in geworpen. Nog denzelfden dag eischte NADASTI en TRENK de stad van hem op, en dit weigerende, rukte onze held moedig met zijne pandoeren aan, welken in korten tijd zich meester maakten van het aan het hoofdwerk Lauterburg gelegene ravelein. Schoon onze held aan de rechter schouder een' schampschoot kreeg, verhinderde deeze ligte wonde hem echter niet in zijne onderneming, en hij begon al aanstonds eenige huizen in de voorstad, in brand te steken. Maar den kommandant dreigde men, door het aan stukken hakken der sluizen, het water te zullen benemen, en bij voortduurende hartnekkigheid, naar krijgsgebruik tegen hem te zullen handelen. Te gelijker tijd liet men hem weten, daar men bemerkt hadt, dat de Fransche militie, het groot hoofdmagazijn aldaar in brand wilde steken, dat allen zonder aanzien

van perfoon, over den kling zouden springen, als zij 'er slechts een' vonk vuur in wierpen. De Heer VAN GENSAC liet den 4 Julij, de chamade slaan, en ging eene kapitulatie aan, waar bij men overéén kwam, dat hij met alle eer, vrij zoude aftrekken; doch met zijn geheel garnisoen, gedurende den tijd van een jaar niet tegen Oostenrijk dienen zoude. Aldus viel het magazijn en de stad in de handen der Oostenrijkers, welke daar in 100,000 portieën hooi, 15000 portieën stroo, 2000 zakken haver, 17000 zakken meel, 148 vaten rijst, 120 bespande proviantwagens, 600 hembden, en zoo veel paar schoenen, 8 vierpounds- en 2 agtpounds stukken, en dan nog aan den Rhijn 121 vademen hout, 100 centnaars hooi, 17 hoopen planken, en 800 zakken haver vonden. 'Er was den Franschen en hunnen geëllieerdens zeer veel gelegen aan de behoudenis der Lauterburgsche linie, wijl zij, door deeze te verliezen, geheel van den Elzas afgesneden zouden geworden zijn. Hierom besloten zij, om 'er met vereende magt door te slaan, en dezelve, het mocht kosten wat het wilde, te redden. Prins KAREL, welke intusfchen met de hoofdarmée tot aan Rhijn Zubern, na Geruht was, en het hoofdkwartier na Lauterburg verlegt hadt, bemerkte het doelwit der vijanden wél, en verzuimde daarom niet, om de Lauterburgsche liniën te bezetten. Maar NADASTIEN TRENK wierden met de voortropes naar Kroon-Weisfenburg gezonden, om zich van deezen oort en de liniën te gelijk meester te maken. De onderneming moest echter met de grootste gezwindheid uitgevoerd worden, wijl de met Beijersche en Hessische vereende Franschen, van Gemersheim

neim af, in vollen aanmarsch waren. Kroon-Weisfenburg op zich zelve, welk slechts met ringmuuren voorzien was, baarde onzen held geene moeite, want nauwelijks hadt hij de stad berent, en den kommandant opgeëischt, of deeze gaf zich op discretie over. De overste FORGATSCH nam daar het kommando over, en een bataillon van zijn regiment, benevens drie honderd Kroaaten, wierden daar in gelegd. Nog den zelveu dag verতোonde zich de avant-garde der vijandlijke armée aan de liniën, welke TRENK met de twee overige bataillons van FORGATSCH, drie anderen van ESTERHASI, en een gedeelte der Kroaaten bezetten liet. Hij ging zelve met de overige Kroaaten, Hoezaaren, en zijne Pandoeren, den aanrukkenden vijand te gemoet, en moest hem uit kracht zijner order, zoo lang bezig houden, tot de geheele Oostenrijksche armée Lauterburg gepasfeert zoude hebben. Daarna moest hij Kroon-Weisfenburg weder verlaten, en met het daarin zijnde garnizoen, te rug te trekken. Intuschen wierden hem tot versterking vijf honderd man Duitsche Kavallerie toegezonden, en drie andere regimenten, onder de generaal PREIJSING, stonden insgelijks tot ondersteuning na te volgen. De vijandelijke avant-garde bestond daarentegen, uit loutere Hoezaaren, welken nog van twee kavallerie-regimenten verzeld waren. TRENK viel haar zoo dra zij zich verতোonde, zoo onstuimig aan, dat zij na een korten tegenstand, moest vlugten. Hij veroverde, behalven veel krijsgevangenen, een paar pauken, en twee standaarden van de vlugtelingen. Maar den anderen dag, den 6 Julij, bekwam onze held vrij wat gewichtiger te doen,

want in de vroege rukte de meer dan veertig duizend man sterk zijnde vijandelijke armée bij Kroon-Weissenburg aan, en stelde zich in slagorde. Schoon het Oostenrijksch korps slechts tien duizend man sterk was, waagde hij het echter, om zich tegen het grootste leger over te stellen zij vogten alle met uitnemende standvastigheid. Prins KAREL ware hen gaarne met zijn geheel leger tot hulp gekomen, maar hij vondt niet raadzaam, zijn voordeligen post te verlaten. De generaal PREIJSG kon integendeel door de slegte wegen, niet ten bestemden tijd bijspringen. Zoo dat de Oostenrijkers zich niet anders voorstelden, dan een' roemrugtigen dood, of eene vermaadelijke gevangenis, en floegen met leeuwenmoed tot driemaal de indringende vijanden te rug, welken immer door versch volk weder versterkt wierden. TRENK kreeg, bij de verdediging eener schans, een' kogel door den rand van zijnen hoed, waar over hij al aanstonds aan drie Hesen wraak nam, die hij eigenhandig aan stukken hakte. De actie duurde agt geheele uren, tot na den ondergang der zonne, wanneer de vijanden eindelijk de liniën bestegen, en de Oostenrijkers, die geen amunitie meer hadden, dwongen te rug te wijken, na dat zij omtrent duizend dooden en gekwetsten op de plaats gelaten hadden. Daarëntegen voerden de Oostenrijkers agt honderd krijgsgevangenen mede, maar de Franschen hadt deeze overwinning niet minder als vijf duizend man gekost. NADASTI wilde op zijneu te rug tocht, ook het Weissenburger garnisoen meede neemen; doch de overste FORGATSCH meende aan zijnen plicht niet te voldoen, wanneer hij

hij een aan hem toevertrouwen post verliet, en hadt een vast voornemen, om denzelven met zijne laatsten droppel bloed, te verdedigen. De geheele vijandelijke armée omringde van daar den geheelen oort, en veröverde die, na eenen hartnekkigen tegenstand. FORGATSCH werdte gevangen, met een gedeelte van het garnisoen, maar het grootst gedeelte werdte zonder genade nedergebouwen. De Pandoeren zwoeren deeze barbaarsheid op het gevoeligst te zullen wreken; en zij waren lieden die in dergelijke gevallen woord hielden.

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Waar in wind en water den Franschen te hulp komen.

De COIGNIJ en de graaf VAN SECKENDORF, hielden het echter niet voor raadzaam, zich langer te Weisenburg op te houden, te meer, daar Prins KAREL zich in Lauterburg hoe langer hoe vastert zocht te zetten, en trokken in den omtrek van Hagenou agter den Motterstroom, waar zij zich sterk begonnen te verschanssen, en de oude liniën te herstellen. De COIGNIJ nam zijn hoofdkwartier te Beischweiler, en de graaf VAN SECKENDORF te Schweighaufen. TRENK deedt hun de onverzog-

te

te eere aan, hen met zijne Pandoeren derwaards te vergezellen, en deedt menigen Franschman, gelijk hij zegt, hun gewoon spreekwoord: *Mon Dieu* vergeten. NADASTI maakte zich intusfchen meester van Weisfenburg, en het daar zijnde magazijn, wiens waarde op twee millioenen guldens gefchat wierdt, en welk de Franschen door den haast onbefchadigt te rug gelaten hadden, rükte aldus, even als onze held, voorwaards, om de vijanden te Hagenau te benaauwen. Maar ESTERHASI ijldte met een Hoenzaarenkorps naar fort Louis, om met de daar zijnde bezetters in gevecht te komen. Hierbij kwam nog de generaal BERENKLAU, welke ten zelven dage met de agterhoede in het hoofdkwartier te Lauterburg aangekomen was, na dat hij eene rijke nalezing, in het geen de Franschen hadden agter gelaten, gehouden hadt. Maar TRENK en NADASTI posteerden zich slechts boven het Hagenauer fort, bij het dorp Sultz. Den vijanden behaagde deeze nabuurschap niet, en het kwam op den 10 Julij tot eene hevige fchermutzeling, waar in zij echter van weêrskanten hunne posten behielden. Intusfchen brak Prins KAREL, welke met de hoofdarmée uitgerust, en zich met eenige duizenden verfche manschappen verfterkt hadt, den 16 Julij van Lauterburg op, en maakte bij Drumbach een nieuw leger, het welk de vijanden insgelijks deden, waarop de Keizerlijken hun hoofdkwartier te Drufenheim namen. Maar schoon de Franschen langs den Motter, tot aan den Rhijn; posten uitgezet hadden, lieten de Oostenrijkers zich echter niet hinderen, om verder voort te rukken, waar toe bijzonder NADASTI EN TRENK, den

den weg baanden. Zij bezetteden het steedje Werdt; NADASTI trok tot aan Beischweiler, TRENK tot Phaffenhofen, en BERENKLAU floot den 19den Julij fort Louis aan den Rhijn volkomen in. Nu bemerkten de vijanden, dat men het 'er op toelag, om hen van het Lotherings-gebergte, van waar zij hun secours verwagteden, af te snijden, en de graaf VAN SECKENDORF werdt hier door gedrongen, om zich met de Keizerlijke armée dichter bij de Franschen te vervoegen, en in Hagenau het hoofdkwartier te nemen. Dusdanig was de ligging der beide armeën op dien tijd, wanneer door een rampspoedig toeval de zeegenrijke loop der Oostenrijksche wapenen gestremt begon te worden. Ten zelve dage als de hoofdarmée van Lauterburg opbrak, begon het sterk te regenen, welk agt dagen duurde. Hier door wierden niet alleen de wegen bedorven, maar ook de rivieren, bijzonder de Rhijn, welke boven dien met een sterken noorden wind te strijden hadt, waar door hij buiten zijne oever vloeide. De Oostenrijkers moesten alle bruggen die zij over den Rhijn geslagen hadden, in allen ijl afbreken, en konden de gemeenschap met den over zijnden oever des Rhijns, niet, dan door kleine barken behouden. De generaal BERENKLAU was genoodzaakt van fort Louis te rug te trekken, en deeze vesting de gemeenschap met de Fransche armée weder te schenken. Ongelukkig waren de Oostenrijkers geweest, als de Franschen zich toenmaals van hunne voordeelige gelegenheid bediend hadden.

EEN-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Resum teneatis amici.

Van de blokkade van fort Louis moeten wij nog de volgende koddige geschiedenis verhalen: De Franschen hadden eenige Kroaaten gevangen genomen. Na dat zij hen lang te vergeefs ondervraagt hadden, en niets van hun hadden kunnen vernemen, zetteden zij hen eenen hogen hairvlecht op 't hoofd, en zonden dezelveu sterk bepoedert, den generaal BERENKLAU te rug. Twee apen dusdanig uitgerust, zonden op verre na de gansche armée zoo veel geluk niet veroorzaakt hebben, als deeze twee Kroaaten, door hunnen ongewoonen opschik. De inval was koddig, en beviel onzen held zoo zeer, dat hij de eerste gelegenheid niet voorbij liet gaan, om de Franschen, te meer, daar hij vernomen hadt, dat men eenige gevangene Pandoeren te Strasburg als wilde dieren omvoerde, en hen voor geld liet zien, met denzelven munt te betalen. Hij hadt eenige weeken daar na, in eenen moolen, vier officieren, en zes-en-dertig gemeenen, van den vermaarden vrijbuiters JACOB, in de pan gehouwen, en zijn geheele equipage met zijne bedienden, buit gemaakt. Gelukkig viel hem nu de den Kroaaten aangedaane bespot-

spotting in , en liet tot vergelding van derzelve , de bedienden van JACOB het hair op zijn Pandoers scheeren , en hen een hairbos op dezelve wijs vlechten . Te gelijk moesten zij groote slodderbroeken , bespottelijke kleding aandoen , en dergelijke mutzen opzetten ; met deezen belagchelijken opschik , zondt hij hen den marschalk HARCOURT te rug , om hem zoo wel , als der Fransche armée , gelegenheid tot lagchen te geven . Anecdoten van dien aart waren 'er meer , maar nog veel meer zoodanigen , die de Pandoeren gehaat moesten maken . De Franschen lagen hun al die afschuwelijke gruwzaamheden te last , die zij zelve voorheen begaan hadden , en welker aandenken hedendaags nog een groot gedeelte van Duitschland verbitterd . Zij zeiden , de Pandoeren houwen de lieden niet , gelijk andere gedisciplineerde troepes , de koppen af , maar zij grijpen hunnen vijand bij de hairen , en snijden hem de keel af , even als de Vleeschhouwers de beesten doen . Eens hadden zij een moolen bij Landau willen plunderen ; maar als de moolenaar zich wilde verdedigen , sloegen hem vier Pandoeren op het hoofd , en hakten hem midden door . TRENK spreekt dit geval tegen , schoon hij te gelijk niet lochent , dat zijn volk den vijand wreed hadt behandelt , en menigmaal de paalen der menschheid was te buiten gegaan . Met zoodanigen drift waren de zijnen bij het pasfeeren van den Rhijs , in eenige Paltzische dorpen ingevallen , en hadden daar in hunne plunderzucht doen blijken , wjl zij van gedagten waren , dat alles , wat aan de overzijde des Rhijns lag , vijandelijk land was . Maar TRENK wist aanstonds middel , om deeze

los-

losbandigheid te stuiten, wyl hij 'er eenigen op heeterdaad voor den kop liet schieten, en anderen op hangen. Integendeel beval hij geen pardon te geven aan de boeren van den Elzas, welken hoopsgewijs met geweeren, fabels, spiesen, ftangen, mistgaffels en seisen verschenen, om hunne krachten in 't bijzonder aan de Pandoeren te beproeven. Deze gestrengheid was van eene goede uitwerking, want naauwlijks waren 'er eenige hoopen in de pan gehakt, of zij lagen hunne ongelukkige wapenen ter neêr, en wierden eindelijk zoo tam, dat zij om de goede vriendschap met de Pandoeren en Kroaaten te verwerven, voor hen gastmaalen aanrichtten, en het beste wat zij hadden, opbragten, ja, bij hun vertrek nog eene goede ridderteering van ganzen, eenden en hoenders meede gaven.

Wat heeft de vrees al niet gedaan!

Door vreeze bid een Indiaan

Vaak eenen zwarten duivel aan.

Voorts kan onze held, in weêrwil van alle bittere klachten, die bij hem over de zijnen wierden gedaan, hen in hunnen loop niet hinderen. Onder anderen kwam op een zekeren tijd eene boerin haastig in zijne tent gevlogen, ach! zeide zij, genadige heer! uwe Pandoeren hebben mij....

TRENK. Het huis geplundert?

De Boerin. Neen, hebben mij met geweld....

TRENK. U van uwe levensmiddelen berooft?...

De Boerin. Neen, maar.... hebben mij met geweld....

weld.... ik schaame mij het te zeggen —
gedrijgt mijne eere te zullen roven.

TRENK. Hoe oud zijt gij?

De Boerin. Wat in de festig jaaren, en tot hier
toe heb ik mijne eere zorgvuldig bewaard.

TRENK. Waarlijk een zeldzaam geval. Het
zou jammer geweest zijn, als mijne Pandoeren die
onschatbaare bloem geplukt hadden. Zoudet gij die
booswichten kennen, als ik het regiment liet voor-
bijtrede?

De Boerin. Ja, genadig heer.

TRENK liet daar op aanstonds het regiment uit-
rukken. De Boerin zag oogenblikkelijk de vermetele
aanvallers haarer deugd, viel woedend op hen in,
en riep onzen held toe: deeze zijn het, genadig heer!

TRENK bragt deeze borsten tot reede, en zij be-
kenden dat zij slechts deeze wegens haaren ouder-
dom verecrenswaardige juffer uit spotternij met eenen
aanval van dien aart gedrijgt hadden. „Want” voeg-
den zij 'er bij, „zo lang wij nog jonge fransche
boeren meisjes vinden, die niet onverbiddelijk zijn,
kunnen wij dien aanval onmogelijk met ernst gedaan
hebben. Wij hebben het blootelijk gedaan wijl de
oude geweigert heeft ons een kwartier te bezorgen.”

TRENK bezon zich een weinig, en liet, om de
boerin over haaren uitgestaanen angst genoegdoening
te verschaffen, aan iederen Pandoer twintig stokslagen
uitdeelen. De Boerin was hier over verblijd. Maar
deeze blijdschap verminderde merkelyk als onze
held 'er bij voegde: „Nu gaat heen, gij hebt uwen
loon te regt ontvangen. De Boerin echter behoort
niet vrij te zijn: om dat zij u geen goede maaltijd

heeft aangerigt zal zij u al uwe stokslagen weder betalen." Dit bevel deedt eene zo goede uitwerking dat de Pandoeren op de avondsoepé welke de vreesachtige oude hun voorzettede, gaarne hunne priegelfoepé vergaten, en bij licht en donker zwoeren dat zij in hun gansch Ieven nergens beter dan bij die oude juffer onthaalt waren.

TWEE. EN- TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Het welk men gevoeglijk kan over slaan, als men geen lust heeft, verder te lezen.

Intuschen, schoon de aanhoudende regen genoegzaam het geheele veld der Oostenrijkers overstromd hadt, Was de Graaf van Daun, welke in de linien te Lauterburg te rug gelaaten was geworden, niet onledig geweest, maar hadt dag en nacht tot versterking dier plaats laten arbeiden. Eindelijk brak prins **KAREL** den 26 Julij van Bihel weder op en nam het hoofdkwartier te Sultz. Hier kreeg onze held, wiens goede diensten prins **KAREL** aan **THERESIA** hadt bekend gemaakt, het dekreet van oversten; en van hier wierdr toebereiding gemaakt om de vijanden in hun retranchement bij Hagenau aan te grijpen.

De

De armée trok verder voort, en legerde zich bij het stedeken Werdt. Maar onze held kreeg order, met den generaal GHILANI, welke intusfchen het kommando over de troupes van NADASTI, die aan eene koorts ziek geworden was, overgenomen hadt, zich tot aan Phaffenhofen uit te strekken. Generaal BERENKLAU marcheerde met zijn korps lings af, tot aan Drufenheim. Het oogmerk deezer beweging was, om de geallieerden af te snijden en tot een gevecht uit te nodigen. Maar deezen bemerkten het plan, en wilden het uiterste niet waagen, te meer, daar DE COIGNIJ bevel hadt, zich voor de aankomst van het secours in geen gevecht te begeven. Zij trokken in den nacht van den 28 en 29 Julij zeer stil van daar, en verlieten hunne linien aan de Motter en stad Hagenau, met zoodanigen spoed, dat veele officieren vergeeten hadden, hunne flessen te ledigen, welke men in de verlatene kwartieren vondt. Voorts trokken zij niet geheel schadeloos van daar, GHILANI en TRENK vervolgden de Fransche armée, en namen een' generaal adjudant, een major en een veldscheer, welke 3000 gulden baar geld bij zich hadt, gevangen; terwijl generaal BERENKLAU den Franschen in de agterhoede viel, en veel paarden en andere bagagie buit maakte. De vijanden hadden eenige troupes te Drufenheim, Beschweiler, enz. en in de redoutes te rug gelaten, om hunnen aftocht eenigermaate te dekken. Dan na eenen geringen tegenstand wierden hunne linien aangevallen, en alles wat in den weg kwam nedergehouden. Het ging in 't bijzonder slegt met 600 Sundgaver boeren, welken in de handen der pandoe-

ren en hoezaaren vielen. Deezen hakten het grootste gedeelte daar van in de pan, en het overige zonden zij, met afgesneden ooren en neusen, naar huis, hunne landslieden tot een verschrikkelijk voorbeeld. „Dergelijke handelingen, zegt TRENK, wierden van eenige Ongaaren wreedheid genoemd; maar het is bekend genoeg, dat even dezelve, welke daar over het meest geklaagd hebben in hunne patenten, die zij in 's vijands land uit plagten te strooien, de inwooners met den strop bedreigd hebben als zij de wapens weder zouden opnemen, en men weet dat zij dergelijke dreigementen vervuld hebben. Zoude dan bij ons niet billijk zijn, wat bij hen recht is.” Voorts hadden de vijanden bij hunne aftocht uit de linien het daarstaande magazijn in brand gestoken; maar de Oostenrijkers reddeden nog een groot gedeelte daarvan. Bovendien hadden de vijanden bij hunnen snellen aftogt veel wagens met meel, gerookt vleesch, spek en andere mondbehoefkens, als meede eene groote menigte wijn te rug gelaten, het welk alles der Ongaarsche troupen welkom was. Nu gingen zij op de stad Hagenau zelve los, en veroverden haar met den zabel in den vuist na eenen korten tegenstand. Den 30 Julij brak de hoofdärmée weder op, en ging in twee colommen door het Hagenauerbos, waar zij de linien en de legerplaats der vijanden betrok. Maar prins KAREL deed eene luisterrijke ingang, onder het geluid der klokken, in Hagenau, waar de inwooners, onder belofte van gehoorzaamheid, deeze eenige genade verzochten, dat de pandoeren toch niet in de stad zouden gelaten worden, zoo groot was de vrees voor dit volk. De
vij-

vijanden daarëntegen trokken over Lampersheim, onder het gefchut van Strasburg, op welken marsch onze held hun weder vervolgde, en twee vlekken, Wartzenu en Gambfen, die zich tegen hem verzetteden, geheel uitplunderde. Nu pafeerde de Oostenrijksche armée den Motterfroom; maar TRENK en NADASTI, welke van zijne ziekte hersteld was, kreeg bevel om Elzas-Zabern te veröveren. De verovering deezer stad, welke slechts eene mijl van Phaltzburg ligt, was niet alleen nodig tot bedekking van den rechtervleugel der Oostenrijkers; maar zij was ook van dienst om het uit de Nederlanden naderend Fransch secours den pas af te snijden. Want NARCOURT was reeds met 20000 man digt bij Phaltzburg genadert. Den 31 Julij kwamen zij met 5 à 6000 man en vier veldstukken voor de stad; NADASTI liet den commandant, met het garnizoen, bestaande in 3000 man, opeisfchen. Maar de commandant verklaarde dat hij vast voorgenomen hadt, zich tot op het uiterst te zullen verdedigen, en antwoordde, bij den tweeden eisch, op denzelfden toon. Hier op liet NADASTI de Strasburgerpoort aan stukken hakken; maar de pandoeren, welchen deeze operatie te lang duurde, klauterden bij den bischoppelijken tuin tegen den muur op, en waren, dus doende, geheel onverwagt in de stad gekomen. Intusfchen hadt zich de commandant met zijne manschappen door eene andere deur geretireerd, en slechts 200 man, benevens een groot aantal gewapende boeren, te rug gelaten. Deezen vuurden bestendig voort, tot dat de pandoeren hen overvielen en alles, wat wapens hadt, zonder genade

ter neder zabelden; waar op zij aanstonds begonnen te plunderen, zoo dat zij vergaten om de poort voor de troupes te openen, welke NADASTI geheel aan stukken moest laten hakken. Onze held was hier over zoo verbitterd, dat hij 'er drie na malkander, welken hij in de plundering van het paleis des cardinaals van Rohan vondt, den kop affloeg, waar van het gevolg was, dat hij door deeze strenge daad het paleis van den bischop voor de plundering bevestigde. De overige buit was zeer aanmerkelijk, maar nog aanmerkeliiker was de bezitneming van eenen oord, waar door de Oostenrijkers met weinige manschap den heer VAN HARCOURT met zijne 20000 man ophouden konde; bovendien bezette TRENK de hoogte van Phaltzburg op de voordeeligste wijze, en maakte het hem ten eenemaal onmogelijk om op deeze zijde te kunnen doorbreken. Maar generaal BERENKLAU breidde zich uit tot aan Strasburg, en zijne hoezaaren streefden tot voor de stads poort, en voerden onverschrokken, in weerwil van het kanonvuur, het welk hen van de wal tegenblixemde, alles weg wat zij krijgen konden. Den 1 Augustus betrok de hoofdärmée eene nieuwe Jegerplaatze bij Hochfelde aan de Soor, en versterkte Drusenheim. TRENK daarëntegen zocht zich in zijnen post, tuschen Elzas-Zabern en Phaltzburg, door nieuwe afsnijdingen meer en meer te verfschaffen. Hij was ook bovendien onledig met de invoering van contributie. Menig schoon dorp wierdt in de asche gelegd, indien het de voorschrevene somme niet oogenblikkelijk betaalde, en gelijk onzen held zijn aandenken in Beijeren verceeuwigd hadt, zoo

deedt

deedt hij het ook in den Elzas. Dagelijks zondt hij aanzienelijke fommen in de krijgskas. Het slot Zabern moest alleen 50000 ducaaten, de beide ampren, Zabern en Kachersheim, 50000 guldens met 10 pro cent, de uitgeplunderde stad Elzas-Zabern 25000 daalers, en de stad Hagenau, benevens het kapittel en de kloosters, zesmaalhonderd zeven en twintig duizend guldens opbrengen. Men kan hier uit niet alleen opmaken de ongehoorde fommen, welke TRENK van de overige plaatfen afgeprest heeft, zonder acht te slaan op het goud en zilver dat hij voor zich zelve behielt, maar ook te gelijk de genijgdheid der inwooneren van den Elzas voor onzen held.

DRIE- EN- TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Waarin TRENK zich dapper gedraagt.

Den 3den Augustus, braken de geallieerden, om de communicatie met Lothringen niet te verliezen, van Strasburg op, en sloegen een leger te Molsheim op, daar en tegen stonden de keizerlijken te Eggersheim. — Tot hier toe hadt het den Oostenrijkers nog tamelijk gelukt, maar nu veranderde de gunstige gelegenheid. Want het fransche secours,

het welk uit het geheele koninglijk huis, zijnde vijftien- dertig bataillons en vijftig Eskadrons, bestondt, kwam van tijd tot tijd nader, en den 7den Augustus was reeds de eerste colonne 10000 man sterk in 't leger der geallieerden ingerukt. De koning van Frankrijk was zelve op weg, maar werdt, wyl hij te veel nooten gegeten hadt, te Metz doodlijk ziek, en moest het commando den hertog van NOAILLES overlaten. In den geheelen Elzas wierden op de toorns vlaggen uitgestoken en het gebergte weergalmde van de feinschooten, om de aankomste der zoo vuurige verlangde hulpe te verkondigen: zoo groot de vreugde der inwooners hier over was, zoo groot was ook hunne ontroering wegens de doodelijke ziekte van hunnen koning. Maar de Oostenrijkers hadden insgelijks eene versterking van 20000 man bekomen, en verwagten nog eene talrijke armée. Prins KAREL brak den 10 Augustus van zijne legerplaats op, en betrok eene andere, bij Wingersheim. NADASTI en TRENK bleven intuschen hunne posten te Elzas-Zabern behouden, met een vast voornemen dezelve tegen den vijand te zullen verdedigen. — — Toen de vijand zich vertoonde werdt TRENK gcwaar dat de vermaarde vrijbouter JACOB met omtrent twee honderd man, zich in een' moolen niet ver van Phaltzburg geplaast hadt. En daar hij reeds lang verlangt hadt om deezen held van zijn soort, nader te leeren kennen, ijde hij met tachtig Pandoeren derwaards heen, en overviel hen onverwagt. Om hem echter uit den moolen te lokken, liet hij dien in brand steken. Om den brand te ontkomen, kwam de een daar en de andere hier

voor den dag, welken allen zoo dra zij verschenen ter neêr gezabeld wierden. Een groot gedeelte verdronk in de Bernbeek, en 'er konden slechts weinigen zich door de vlucht redden. Zelfs viel het paard en geweer des vrijbuiters onzen held in handen, wien deeze roekelooze onderneming niet weinig goed deedt. Maar eenige dagen daar na zocht het hem de hertog van Harcourt, die met 20000 man Franschen in Pfaltzburg aangekomen was, weder betaald te zetten, en zwoer uit wraak het geheel Nadastische corps van 5000 man te zullen vernielen. Den 13den Augustus brak hij met zijn geheel corps van Phaltzburg op. Zijne infanterij, omtrent 10000 man sterk, marcheerde regt op de retranchementen aan, welken de Oostenrijkers in de engtens tuschen Phaltzburg en Zabern hadden. Maar de cavallerie trok links door twee onbekende wegen agter Zabern, om de retranchementen heen. Op deeze wijs dagt hij de troepes, welken die bewaarden af te snijden, en Nadastie op eenmaal aantevallen. TRENK commandeerde in de retranchementen en was met de zijnen nog geen voet geweken, als hij bevel kreeg hen te verlaten, en naar den Elzas-Zabern te trekken; want NADASTI hadt het plan der vijanden ontdekt, en was nauwelijks in dien oort angekommen, of 'er verschenen veel duizenden Franschen, welken zich zichtbaar versterkten. Hoe dapper ook onze held met zijne pandoeren zich verdedigde, dwong hem echter de overmagt des vijands, om oogenblikkelijk Elzas-Zabern te verlaten. Hier op trok hij naar NADASTI, welk met zijne 4000 man in het vrije veld was getrokken, en zich bij een bosch ge-

posteed hadt, van waar hij met de Franschen op den duur schermtzelde. De Franschen versterkten zich van tijd tot tijd, en NADASTI zou van daar ook zonder twijffel verdreven geworden zijn, indien BERENKLAU, die hier van berigt ontfangen hadt, niet met een sterk detachement ter hulpe was toegeschooten. En nu vielen zij met zoo veel woede uit het bosch, op de Franschen aan, dat deezen na een' korten tegenstand de vlugt namen, en uit Elzas-Zabern in de retranchementen, en van daar in de engtens, waar uit zij gekomen waren, te rug trokken. De Franschen zullen hier bij omtrent 600, en de Oostenrijkers 300 man verloren hebben.

VIER- EN- TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Waarbij de liefhebbers van Romans hunne rekening vinden zullen.

TRENK ijde nu weder naar Elzas-Zabern en vondt daar in nog omtrent vijftien honderd man Franschen, de Pandoeren herinnerden zich der wraake welke zij bij gelegenheid der behandeling van de Cromweiser burgers den Franschen gezworen hadden, en gaven geen en eenigen pardon: de geheele vijf honderd

man moest over den kling springen. Na dit bloedbad ging men op gegoede burgers los, wyl zij bij het inrukken der Franschen, onder een luidt geschreeuw: *vive le Roi!* den vijanden alle mogelijke hulpe bewezen hadden. 'Er bleven slechts twee huizen in het slot van den kardinaal voor de plundering bevrijdt. Het eerste was het huis eens koopmans, welke dit aan zijne dochter, die met onze held in eene gemeenzame kennis geraakt was, te danken hadt. Een ander aanzienlijk man bragt zelve onzen held in zijn huis, en lag hem alle schatten voor, met deeze verklaring, dat alles wat hij tot hier toe bezeten hadt, ten dienste van TRENK was. Alleenlijk bad hij om het leven van hem en de zijnen, en dat zijn huis voor de algemeene plundering mogt bewaard worden. De redelijkheid deezes mans werkte op onzen held zoo sterk, dat hij niet alleen hem en zijn huis tegen allen overval bevijlgde, maar zelfs niet het allerminste voor deezen aanmerkelijken dienst aannam. Alle de overige gebouwen wierden deels uitgeplundert, deels in brand gestoken. Zelfs bleeven kerken en andere heilige plaatzen niet verschoont. Onder anderen hadden de Pandoeren ook een nonnen klooster uitgeplunderd, waar over onze held van den bischop de bitterste verwijtingen kreeg. Daar hij de grootste reden hadt om voor den toorn der geestelijken te vrezen, begaf hij zich zelve naar die plaats om der schuldigen proces op te laten maken, en hier door der heilige boeteressen de geleden schade te vergoeden, welke de zijnen haar moeten hebben aangedaan. Hij kon niemand van haar in 't gezicht zien, zoo zeer waren zij met eenen
flui-

sluier die van het hoofd tot aan den gordel afhing vermomt; zijne verwondering steeg in den top, toen eene van haar, bij het uitgaan uit het klooster, dit gunstig oogenblik zich ten nutte maakte, en hem, zonder van de anderen bemerkt te worden, steelsgewijze een briefje toereikte. Vol van nieuwsgierigheid ijde hij naar zijn kwartier en las het oogenblikkelijk, wijl hij bevreest was, dat het hem daar meede anders mogt gaan, als het hem met dat briefje in Weenen gegaan was, waar van hij den inhoud niet eens ontdekt hadt. Dit briefje was in 't duitsch geschreeven en van den volgenden inhoud.

„ Eene perzoon welke vurig verlangt, om met den baron van der TRENK te spreken, bidt hem, zich na middernacht alleen, en heimelijk aan den muur van den tuin des kloosters te laten vinden. Daar hij moeds genoeg heeft zich in de gevaarlijkste ondernemingen in te laten, zoo verbindt hij zich nog bovendien tot de strengste stilzwijgenheid, welke men bij deeze gelegenheid van hem eischt, wijl men hem verzekert, dat de geringste verdenking ten uitersten ongelukkig voor die perzoon zou kunnen worden, welke dit schrijft en de eere heeft geheel tot zijnen dienst te zijn.”

Onze held wist niet wat hij hier van denken zoude, hij stond als versteend. In Zabern hadt hij geen kennis, ten minsten niet met lieden die van de wereld afgescheiden leefden of behoorden te leven. In 's vijands land moest hem dit zeeker zeer verdagt voorkomen, maar de nieuwsgierigheid, welke niet alleen het erfdeel der dochteren van EVA is, kreeg bij hem de overhand. Voor 't overige was onze held

held geen der vreedzaamsten onder de zonen der aarde, ja hij schuwde de gevaaren zoo weinig, dat zij hem hoe vreesfelijker zij schenen des te meer aanzetten dezelve te beproeven. Hij was des niet lang besluitloos welke partij hij kiezen zou. Onbekommerd welke nadeelige gevolgen daar ook uit ontstaan konden, wilde hij weten, wat in dit nachtbezoek verhandeld stont te worden. Hij ging, wel voorzien tegen allen ongeval, dat hem bejegenen kon, uit zijn kwartier, maar naar de bestemde plaats begaf hij zich na middernacht geheel alleen, gelijk die perzoon uitdrukkelijk begeerd hadt, en stond meer dan een uur aan den muur des tuins, zeer nieuwsgierig zijnde hoe dit zonderbaar geval zich ontwikkelen zoude. Hij werd in zijne verwagting niet bedroogen; juist een uur na middernacht, kwam een onbekend perzoon op eene terras, die digt bij den muur was, en vraagde hem met eene zachte stemme: of hij die geen was welk dat briefjen aanging? Ja, antwoordde onze held; daar op vervolgde de onbekende, indien hij lust hadde dan moest hij op den muur klimmen, en in den tuin over de terras naar beneden springen, want zij hadt zaaken van het uiterste gewigt met hem te verhandelen; de muur was niet hoog en daar bij maakte de buitenstaande boomen de beklimming gemakkelijk. Hij nam het aanbod aan, en in weinig oogenblikken bevondt hij zich in een tuin, die wel niet groot, maar zoo veel de donkerheid van den nacht toe liet, te zien, voortreffelijk aangelegd scheen, en spoedde zich met snelle schreden naar de onbekende toe. Maar hoe verbaasd was hij, als hij bij het flauwe maanlicht, in weerwil ha-

rer kleding en magerheid, ontdekte, dat die onbekende mevrouw LESTOCH was. Nauwelijks kon zij hem beletten om zijne verbaasdheid luidkeels te kennen te geven; 't welk zeeker het geheele klooster in beweging zou gebragt hebben. Zij badt hem om het diepste stilzwijgen, indien hij haar niet in het grootfte levensgevaar brengen wilde. Hier op leide zij hem in eene donkere allée, en begon een verhaal; dat de genegen lezer in 't volgend hoofdstuk vernemen zal.

VIJF- EN- TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Het welk tot een vervolg op het vorige dient.

Verwonder u niet, mij in deeze plaats te vinden, maar verwonder u, dat gij mij nog in 't leven ziet, als gij al mijne rampen zult vernomen hebben. In een jaar, zedert wij malkander niet meer zagen, heb ik zoo veel tegenspoeden ondervonden, dat zij alleen voldoende zouden zijn om een roman te schrijven. Ik wil dezelve slechts kort en alleen de voornaamste verhalen, wijt ook gij, zonder het te weten, daar in het grootste aandeel hebt. Zoo dra wij van Weenen vertrokken, vergenoegde mijn ge-
maal

maal zich daar meede, dat ik van u verwijderd was, en sprak van het voorledene geen woord meer, even als of de gedachten daar van geheel in zijne ziele waren uitgebluscht. Hij hadt zich reeds te voren in den beierschen dienst geëngageert, en schoon zijne bezigheden; zijne tegenwoordigheid in Weenen nog eenigen tijd vereischten, begaf hij zich echter ijlings met mij, van daar, om mij alle gelegenheden met u nog eenmaal te spreken, te ontnemen. In Beieren en den Elzas leefden wij gedurende dezen geheelen veldtocht in eene volkomen eendragt. Maar de winter daar op, kreeg mijn gemaal bevel, zich naar Weeren te begeven, om daar over de uitwisseling der krijgsgevangenen te handelen. Ik reisde met hem daar heen; maar hadde ik deezen ongelukkigen oort nooit weder betreden! Het was, zoodra ik daar aankwam, als of al de verschrikkelijke beeltenissen van ijverzucht, welken de verwijdering hadt verdooft, in mijnen gemaal op nieuw ontwaakten.

O ijverzucht, gij helfche dochter,
 De wreedste en snoodste zijt gij wis!
 Ge ontroofd mij, met een snood gezicht,
 Mijne eer mijn rust en mijn geluk.

Boven dien hadt iemand, waarom weet ik niet, het barbaarsch genoeg, mijnen gemaal in de ooren te fluisteren, dat gij u, heer baron, opentlijk bij de armée over mijne genegenheid en den smaad die hij daar over moest lijden hadt beroemd. Meer was 'er
 niet

niet nodig, om zijne voorige liefde tot mij, in den doodelijksten haat en de beste echtgenoot in eenen duivel te verkeeren. Te vergeefs beriep ik mij op mijne onschuld, te vergeefs op uwe eergierigheid, te vergeefs vloedten mijne traanen. Hij hielt staande ik moest schuldig zijn, en zwoer ieder oogenblik de vlekken zijner beledigde eere in mijn bloed te zullen afwaschen. Van dien dag aan zag ik het zonlicht niet meer. Hij floot mij in een donker vertrek, waar van hij den sleutel zelve bij zich droeg. Ik zag geen mensch noch hoorde eene menschelijke stemme, als die welke ik niet hooren wilde, namelijk mijns woedenden tijrans, die alle morgen en avonden kwam, mij eenen dolk aan de keel zettende, en wij wilde noodzaaken, een euveldaad te beleiden, waar aan ik nimmer gedacht hadt. Alleen die geene die weet waartoe een ijverzuchtige, die zijn verstand niet meer gebruikt, al bekwaam is, kan zich mijnen beklagelijken toestand verbeelden, en medelijken hebben met eene ongelukkige gelijk ik ben. Tot overmaat van mijne elende, wierdt gij op een zekeren avond in de opera, van een' officier, welk een goede vriend mijns gemaals was, gezien, juist toen gij uit de loge der Baronnes R**, mijne goede vriendinne, gingt, welke men, om dat zij mij niet meer zag, wijs gemaakt hadt, dat ik naar den Elzas was geryst. De officier zeide dit mijnen gemaal, en deeze maakte al aanstonds, uit uwe onderhandeling met de baronnes, op, dat gij naar mij gevraagd moest hebben, en 'er mogelijk tusfchen ons nog eene geheime onderhandeling plaats hadde. De officier, die dit mijnen gemaal onvoorzichtig genoeg hadt
over-

overgebracht, bedogt niet de kwaade gevolgen, die uit zijne onvoorzichtigheid voor mij ontstaan moesten. Nog denzelfden avond tradt mijn gemaal, woedender dan gewoonlijk, in mijnen kerker; met knarrende tanden en vreeselijke oogen, bulderde hij mij toe: „Ik heb alles ontdekt, uw hardnekkig stilzwijgen zal u niets helpen, uw kuische TRENK is te Weenen; ik heb hem met mijne oogen in de opera gezien; hij hadt met de baronnes R. * * die laag medehelpster uwer schoonheid, eene gewichtige onderhandeling; een vriend van mij heeft uit zijn gesprek genoeg gemerkt, om mij te kunnen verzekeren, dat ik mij in mijne gegronde verdenking niet bedriege. Nu is de tijd gekomen waar in ik uwen minnaar zelfs in 't aangezicht beschamen zal, en aan u beiden eene bloedige wraake nemen. Ik heb hem zoo even door een briefjen bekend gemaakt, dat ik hem morgen buiten de stad zal afwagten, om mij over den hoon, die hij mijn echtbed aangedaan heeft, en over de uiterste laagheden, waar mede hij op zijne schanddaaden roemt, genoegdoening te geven: In weinig oogenblikken zal hij het slachtöffer mijner wraake zijn, en dan zullen wij over het verdere met malkander spreken.” Hier mede keerde hij mij woedend den rug toe, sloot de deur agter zich, en liet mij in de verschrikkelijkste ontroering te rug. Ik geloofde wel niet alles wat hij mij gezegd hadt, maar het verdichtzel zoo wel als de waarheid, deedt mij voor de aakelige gevolgen ten sterksten vrezen. Ik kan u niet beschrijven hoe ik deezen verschrikkelijken nacht doorgebracht heb, nog minder zeggen; of ik in het op den anderen morgen bestemde duël

meer den dood mijn's tijrans gewenscht hebbe, of over uw leven meer in zorgen geweest zij.

Ik voor mij, acht mijn leven niet hoog, maar echter ontroet ik over de gedachten, het zelve door de handen van eenen barbaar te moeten verliezen, die tot hier toe het voorwerp mijner hartelijke genegenheid geweest was. In deezen storm van lijden bracht ik den geheelen nacht en meer dan de helft van den volgenden dag doof. Drie uren voor den avond kwam mijn gemaal mij zijn gewoon bezoek afleggen. Bij zijne aankomst meende ik een gevleesden duivel te aanfchouwen; „ik zeg het, ja” dus schreeuwde hij mij toe „zoo dapper uw laage minnaar is, om naar eens anders eere te staan, zoo lafhartig is hij ook om zich te verdedigen, wanneer men rekenschap van hem afeischt. Een baarblijklijk bewijs dat hij zich schuldig vindt, en zijner schandaaden te bewust is, dan dat hij het op de beflissing van een hooger gerecht durft te laten aankomen. Hij heeft niet alleen de uitnodiging geweigerd, maar mij zelfs niet eens geantwoord. Spreek! voor u is geene redding meer; mogelijk ook geene meer voor hem, want zoeken wil ik hem, al was het zelfs in den buik der aarde, en daar het onnodig is met hem als een man van eer te handelen, wil ik des te meer zijne verraderij wreken. Uw TRENK is een laage lafhartige bloed.” „Zacht, viel TRENK haar in de reede, zacht, uw gemaal is een leugenaar, en dat wil ik hem met mijnen kling in 't gezicht schrijven.” Het woord bloed kon onzen held maar in 't geheel niet behagen; hij vergat in zijnen drift waar hij was, en dagt den lasteraar bij hem te hebben

ben, tegen wien hij de ijsfelijkste vloeken uitbraakte. Mevrouw **LESTOCH** hadt veel moeite om voor te komen, dat hij geen gerucht maakte. Hij wilde haar het geval van dat briefje in Weenen, het welk hij zich nu weder herinnerde, verhaalen. Hij vervloekte den roes, die hem dat gelukkig oogenblik ontnam, om eenen jaloerschen te tuchtigen, die hem op de gevoeligste zijde hadt aangetast. Hij zwoer bij al wat heilig is, den baron tot aan het einde der waereld te zullen vervolgen, om hem voor den smaad welke hij om zijnent wil de onschuldigste ega hadt aangedaan, en voor de boosaartige bedriegerijen waar meede hij zijnen roem hadt zoeken te verdonkeren, te straffen. De Barones verzogt hem op den duur om toch geen gerucht te maken, en badt hem op het ernstigste geen vast besluit te nemen, voor en al eer hij het overige haarer droevige geschiedenis vernomen zou hebben. Het eerste vuur verdoofde, **TRENK** wierdt bedaarder, en mevrouw **LESTOCH** wilde even den draad haarer vertelling weder opvatten, als 'er een geval gebeurde, dat onze heid zijnen voorbaarigen drift genoegzaam deedt berouwen.

ZES- EN- TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Waarin de lezer iets ontdekt, dat hem waarschijnlijk te voren onbekend was.

Ontegensprekelijk heeft het geval in 't menschelijk noodlot zijne hand. Onze schreden zijn dikwils zorgvuldig naar de regelen der wijsheid afgemeten, maar zeer dikwils doet het geval ons dwaalen, wij zoeken weder op het regte spoor te komen, veranderen onzen weg, en reizen zoo voort, tot dat wij eindelijk in eenen afgrond neêrstorten.

Aldus verblindt vaak 't fakkellicht

Den wandlaar die daar door op 't zeekerst meent te gaan.

Doch op het onverwagst stort hij ter neêr

In eenen diepen kolk, ten trots van zijne zorg.

Het noodlot heeft altijd zijn handen

Bij ons in 't spel, dit kan niet anders zijn.

De maatregelen welke mevrouw LESTOCH genomen hadt, om met onzen held te spreken, waren zoo goed als men die verkiezen kan. Maar desniettegenstaande moest een rampspoedig toeval hen in hunne onderhandeling flooren. Zij waren midden in 't gesprek,

sprek, als 'er plotzeling een vengster dat in den tuin uitkwam opensprong, en brand! brand! geroepen wierdt. Het geheele klooster stond reeds in volle vlam, welke het dreigde in eenen aschhoop te verkeeren, en echter zouden zij het niet gemerkt hebben, schoon de geheele tuin van de vlam verlicht was, indien niet de klaagstemmen der om hulp roependen, hen uit hunne bedwelming gewekt hadden. Het gevaar nam hand over hand toe, maar TRENK en mevrouw LESTOCH waren nu meer bekommerd, hoe zij met eere uit den tuin zouden komen, dan over het blusfchen van den brand. Wilde hij den goeden naam der baronnes voor de bespotting der waereld behoeden, of ten minsten voor de haatelijke aanmerkingen der geenen, welken hem met haar alleen op deeze plaats zouden aantreffen, beveiligen, dan moest hij ten minsten zich alleen weg maken; maar hoe kon hij dit doen, zonder het kwaad te vergrooten, en veelligt het leven der baronnes aan het uiterste gevaar bloot te stellen? Voorts was het voor hem bij den gloed der vlammen, welke zich meer en meer verspreidden, onmogelijk, over die zelve tuinmuur, waar over hij gekomen was te rug te klimmen, bijzonder daar eene groote meenigte volks, om den brand te blusfchen, op die plaats verzameld was. Het was de plicht van onzen held de baronnes, welke alles voor hem gewaagd hadt, niet te verlaten, maar haar tegen alle gevaaren die haar dreigden te verdedigen. Haast hadt de nieuwsgierigheid om het einde haarer treurige geschiedenissen te weten, onzen held doen besluiten niet van haare zijde te wijken; maar de liefde, die hij weder op nieuw voor haar gevoelde,

riedt hem, haar niet aan het gevaar van eenen brand bloot te stellen, die bijzonder in oorlogstijden en onder niet zeer gedisciplineerde troupes altijd droevige gevolgen heeft, al was het dat zij die eerst in latere maanden ondervondt. Men kan niet aan alles te gelijk denken, en dat gevaar dat onze zinnen het eerst bemagtigd is altijd het grootst. Onze held vast beslooten hebbende om met mevrouw LESTOCH noch in den tuin te blijven, noch haar alleen te laten, wist geen ander middel als met haar op de best mogelijke wijs weg te komen, gelukkig was de baronnes hier toe bereid. De eenige zwaarigheid was nu om eerst goedschiks van deeze plaats te geraaken, eer de toeloop al te zeer de overhand nam, en dat liet zich met een vrouwsperzoon zoo gemakkelijk niet doen. Het was een wonder dat onze held in deeze verwarring de deur van den tuin vondt, welke gemeenschap hadt met de stadsmuur. Schoon zij vast geflooten was, dacht hij echter dezelve open te zullen krijgen; maar die onderneming was moeijelijk, zoo niet onmogelijk. Gelukkig vondt hij ergens een rijf, waar meede hij in korten tijd de deur open brak. Hij sloop stilletjes met de baronnes door de opening, bedekte haar met zijnen mantel zoo goed hij kon, en, onbekommerd wie den brand lesfchen zoude, voerde hij haar met zich in zijne herberg. Hier vervolgde zij, na dat zij zich wat hersteld en wat spijsze en drank genuttigd hadt, met haar afgebroken verhaal, aldus:

ZEVEN-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Waarin de geschiedenis nog al wonderlijker wordt.

Daar ik nu weet dat gij het door mijne gemaal toegezondene briefjen niet ontvangen hebt, zoo moet ik geloven dat hij even zoo valsch als onmenschelijk gehandeld heeft. Den zelven dag overhoopte hij mij met scheldwoorden en dreigementen, en den volgenden morgen beval hij mij, mij gereed te maken, om van Weenen te vertrekken, zonder mij te zeggen waar heen hij mij wilde voeren. Hij dwong mij met geweld om met een zijner bedienden, waarop hij het meest vertrouwde, in de koets te gaan. Hij steeg zelve in eene andere, en beval aan de overige zijner huisgenooten, hem in Straasburg op te wagten. Onder weg reedt hij altijd voor uit; maar als wij nog een halve dag reizens van den oever der Rhijns verwijderd waren, bleef hij met zijne koets zoo ver te rug, dat ik hem geheel uit het gezicht verloor. Deeze gansche reize veroorzaakte aan mijn verkleumt harte de verschrikkelijkste folteringen; zoo dra ik mij van mijnen gemaal verwijderd zag, voorspelde ik mij het geen daadelijk gebeurde, en reedt half zinneloos in doodsangst voort. De bediende, die mij begeleide, hadt zijnen mond geduurende de

geheele reize niet open gedaan. Wanneer ik klaagde of weende, keerde hij zijn gezicht van mij af, om mijne traanen niet te zien. Ik wist niet of het wreedheid of meedelijden was, dat hem zoo handelen deed. Eindelijk liep de weg links af in een bosch, en nog altijd bleef de koets van mijnen gemaal onzichtbaar. Mijn reisgenoot daar en tegen, wierdt immer opmerkelijker, zijn gelaat ernstiger en zelfs vreesfelijk: hitte en koude voelde ik te gelijktijd in mijn lichaam, en daar ik geen moeds genoeg hadt een luid woord te spreken, zoo riep ik in stilte den bijstand des hemels aan. Nu verwijderde de koetzier zich van den gemeenen weg; een halve mijle voortgereden zijnde, beval mij de bediende uit den wagen te gaan, en sleepte mij met geweld outrent twee honderd schreden in het digste bosch. „Waar heen sleept gij mij, schreeuwde ik al klagende overluid, „zoo onbarmhartig?” Wat zal ik hier doen? Moet ik sterven, vermoord mij dan oogenblikkelijk; waarom zoudt gij mijne doodsangsten nog door deeze daaden verdubbelen? Het bevel dat u mijn gemaal gaf, kan niet anders dan gruwzaam en onmenschelijk zijn; maar volbreng het zelve, daar ik noch in staat ben, mij te verdedigen, noch u de wreedheid mijns gemaals toeterekenen; doch zijt verzekerd; en — ik bid u om gods wil — zeg hem dat ik onschuldig sterve. Om niets anders bid noch bezweer ik u, en verlang geen anderen troost van u, als om mijne eere te verdedigen, en mijnen gemaal te raaden, dezelve niet aan de bespotting der waereld bloot te stellen. Beloof mij dit tot mijne geruststellinge, en vermoord mij — ik moet sterven en sterf als dan gerust.”

Ik

Ik wilde 'er nog meer bijvoegen, doch mijn leidsman hieldt zich plotsling stil. Zoo dra hij zag dat hij van niemand meer gezien konde worden, wierp hij zich voor wijne voeten, omhelsde mijne kniën en besproeide mijne handen met eenen vloed van traanen. Oogenblikkelijk trok hij een' dolk uit den boezem en sprak: „Deezen dolk mevrouw gaf mij uw gemaal, met dit uitdrukkelijk bevel, u daar meede het hart te doorbooren, en wanneer ik zulks niet zou volbrengen, ik den dood van zijne handen te wagten hadt. Gruuwzaame heer! onmenschelike gemaal! Ik ken hem! gij zijt onschuldig, en alle uwe traanen, uwe bezweeringen zijn geheel onnodig. Hij meende mij zijne barbaarsche gevoelens ingeplant te hebben, maar ik schaame mij een monster te dienen. Nooit zal de waereld van mij zeggen, dat ik mijne handen met onschuldig bloed bezoedeld, of uit lachhartige liefde tot het leven eene zoo verschrikkelijke gruweldaad op mij geladen hebbe. Leef, mijne gebiederinne! en de hemel geeve u een beter lot dan gij bij een' gemaal kunt verwagten, welke altijd een affchrik des hemels en een schandvlek der maatschappij zijn zal. Ten kosten mijner dagen, zult gij de uwen verlen- gen; zoek u te redden, en op dat mijn heer nooit uit wijnen mond hooren mag, hoe het met u gegaan is, zoo vergun mij, om door dezen dolk zelve, die voor u bestemd was, hier aan uwe voeten te ster- ven, ten einde ik door mijnen spoedigen dood uwen gemaal het barbaars genoegten ontrek, dat hij weet dat gij vermoord zijt, en hem van de zoete lust beroof, zich aan hem te wreken, welke u de vrijheid schonk.” Zoo sprak hij en drukte reeds den moorddolk tegen

de borst. Met eene bevende hand hieldt ik hem te rug en zeide met traanen in de oogen: „Neen, getrouwe dienaar, gij zult niet sterven, indien gij wilt dat ik leven zal. En hoe konde ik deeze grootmoedige handelwijze der edelste deugd door deeze straffe vergolden zien? In deezen verlaten oord, zonder bijstand, zonder gezelschap, waar zal ik mij heen wenden? En hoe kan ik, zonder uwe begeleiding, mijn leven redden? Leef ten minsten, om mij veilig uit dit verschrikkelijk bosch aan eenen oord te brengen, daar ik nimmer van mijnen gemaal hoor spreken, waar ik mogelijk wel in staat zal wezen om op de eene of andere wijze mijne erkentenis voor uwe grootmoedigheid te betoonen.” Mijne ontroering en dankbaarheid lieten mij niet toe zoodanige overleggingen te maken als mijne omstandigheid vereischte. IZAAK, dus is zijn naam, verklaarde mij nu, dat hij of sterven moest, of zonder mij door het bosch tot den gemeenen weg te rug keeren, en mijnen gemaal verzeekeren u gewis vermoord te hebben. Maar wat zoude ik alleen midden in dat digte bosch uitvoeren? Waar heen mij wenden? Hoe 'er uit komen? Dit was het grootste punt dat ons verlegen maakte. Na langdurige overleggingen, moesten wij uit twee kwaaden het kleinste kiezen. Ik hadt eenige kleinnoodien van groote waarde bij mij, waar meede ik mij gevoegzaam een tijd lang kon onderhouden, maar eerst moest ik uit het bosch in eenen bewoonden oort wezen; mogelijk hadt ik nooit zoo weinig tegenwoordigheid van geest gehad, om voor spookten te vrezen; echter hadt ik al mijnen moed nodig, daar de nagt met snelle schreden

naderde. Dan daar het niet anders zijn kon, nam ik van den bedienden affcheid, en vermaande hem mijnen gemaal van mijnen dood te verzeekeren, en tot zijner en mijner veiligheid te rug te keeren. „ Het noodlot, zeide ik hem, zal toch voor mij zorgen; geen mensch zal ooit weder mijnen naam hooren, nooit zal ik uwe grootmoedigheid tegen mij verraden, en als de hemel ooit mijne onschuld beloonen, en mij in eene betere omftandigheid plaatzen zal, dan zal ik voorzeeker uwe trouwe niet onbeloond laten. Zoo verwijderde IZAAC zich van mij, kuste wel duizendmaal mijne handen, en besproeide dezelve met heete traanen. Terwijl hij weder in de koetze trad, en mijnen gemaal het berigt van mijnen dood bragt, wierp ik mij kragteloos in 't gras, en overdagt mijn beklagenswaardig noodlot. Den geheelen dag hadt ik geen fpijze genuttigd, en den ganchen nagt verdween de flaap uit mijne oogen. Hoe fterk ook mijne gezondheid was, moest ik echter de nachtlugt en de koude van het jaargetijde maar al te zeer bezuuren. Ik zag geduurende den nacht een vuur van verre door het bosch fchitteren, en ik meende een onduidelijk gemompel te vernemen; maar ik fchreef dit mijner verbitte inbeelding toe, welke mij gevaaren voorftelde daar 'er geen en waren, of mij wenfchen en hoopen deed, dat hier menfchen waren, waar zich waarfchijnlijk niets als wilde dieren ophielden.

AGT- EN- TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

*Waaruit blijkt, dat eerbaare vrouwsperzoonen
zich niet in 't midden van den nacht in een
digt bosch moeten bevinden.*

De nacht was geen van de langsten des jaars, daar het op het einde der maand Maij was. Eindelijk behaagde het den hemel, de zon te doen opgaan. Het was reeds helder dag, als ik ruiters in het bosch hoorde. De hoefslag hunner paarden kwam van tijd tot tijd nader. Het was niet ongemeen wanneer in oorlogstijden een partij soldaaten hier door pasfeerde. Dit was mijne eerste gedachte en ik hadt het ook wezenlijk geraden. De trouw welke deezen nacht in het bosch doorgebracht hadt wierdt van den bekenden Franschen vrijbouter LA CROIX aangevoerd; die hier uit een' rijken buit meende te halen. Ik ging zoo lang door het bosch, tot ik van hem zelf gezien wierdt. Hij was geheel verbaasd, gelijk gij ligt denken kunt, een vrouwsperzoon van mijn soort, alleen aan zoodanigen oord, op zoodanig uur, en in geene gemeene kleeding te zien. Ik bad hem mij als een eerlijk vrouwsperzoon te behandelen; dit beloofde hij mij, en ik kan niet

niet nalaaten, zijne oplettenheid en verschooning te roemen, met welke hij mij bejegende, en de eerliefde waar door hij zijne belofte heilig nakwam. Voorts dorst ik hem niet ontdekken, wie ik was, om niet een geheim te verraden, van welk het leven eens mans afhing, welk het mijne verschoond hadt. Ik gaf mij voor eene dame uit, welke uit een klooster in de nabuurschap gevlugt was, waar in men mij zeer streng behandelde, en zeide hem hier te zijn om de vervolging mijner moeie te ontkomen, welke mij wilde dwingen eenen man tegen mijnen zin te trouwen. Hij mogt mij nu geloven, of zich houden als of hij mij geloofde, genoeg hij beloofde mij den kragtdadigsten bijstand; alleenlijk badt hij mij om slechts zoo lang geduld te hebben, tot dat hij zijn bevel vervult zoude hebben. Tegen den avond passeerde een corps vijanden aan den oever des Rhijns, waar op LA CROIX in de hinderlaag loerde. 'Er wierdt van beide zijden sterf gevuurd; maar LA CROIX behieldt de overhand, en was van voornemens met zijnen buit over de rivier te trekken. Nu vroeg hij mij, waar heen ik mij wenschte te begeven. Schoon mijn voornemen was naar Engeland te trekken, hieldt ik mij echter als of ik nog eenigen tijd in Frankrijk wilde vertoeven, om voor hem te verbergen in welken hoek der waereld ik mij dagt op te houden. Schoon mijn gemaal mij voor dood hieldt, moest ik echter alle mogelijke voorzorge gebruiken, ten einde hem niet een ongelukkig toeval vermoeden deedt dat hij verraden ware. Ik besloot dan in Elzas-Zabern eenen tijd lang te vertoeven, wyl ik geloofde dat dít

eene

eene plaats ware, daar geen Fransche troupes blijven konden, en waar ik, wanneer dien oord in 's vijands handen viel, zoo als ook gebeurde, ten minsten voor het verschrikkelijk gevaar, om met mijnen man in eene plaats te zijn, zeeker ware. Hier maakte ik mijnen geheelen opschik, die van geen geringe waarde was, tot geld; vast beslooten hebbende, zoo dra mogelijk naar Engeland over te zetten. Slechts ontbrak mij nog een' getrouwen vriend, wien ik het geheim ontdekken kon en welk mij met goeden raad bijstonde, hoe ik eene zoodanige reize ondernemen en uitvoeren zoude. Het goed geluk bragt u in mijne verblijfplaats, den hemel zij dank! ik kende u aanstonds. Daar ik van nwe grootmoedigheid en geheimhouding mij alles goeds beloofde, zoo schreef ik u in den haast dit briefjen en stak het u zelve toe, op dat het mij niet, wanneer het vroeger of later in vreemde handen kwam, zoude kunnen verraden. Nu heb ik wederom mijn eenzaam verblijf verlaaten, maar wie zoude hebben kunnen vermoeden, dat ik niet op de vlucht zoude gaan? Nu legt den last op u, ik bezweere u daarom, thans voor mijne redding te zorgen."

TRENK. Gij mij bezweeren, mevrouw, ik dank den hemel die mij verwaardigd heeft, niet alleen voor uwe redding, maar ook voor uwe wraake te zorgen: uw gemaal, daar hij u mishandeld heeft, heeft mij te gelijkertijd op het sterkste beledigd. Nu zie ik in, van waar al dien laster gekomen is, welke uwen gemaal tot zulk eene woede ontvlamt heeft; doch hij, die denzelven uitstrooidé, heeft eenen dood
zij-

zijner waardig gevonden, en is daar door mijne rechtmatige rugtiging ontweken. Maar nu gemaal leeft nog, leeft om uwe en mijne wraake te ondervinden.

Ik zal niet eer gerust kunnen sterven, eer ik hem uwe onschuld zal bewezen, en hem tot berouw over zijne trouwloosheid en onmenschelijkheid gebragt hebben. Voor uwe veiligheid, mevrouw, houde ik het niet voor nodig naar Engeland te gaan. Maar zoo gij dit vast besloten mogt hebben, laat 'er mij dan voor zorgen, dat zulks in 't geheim en zonder gevaar geschiede. Rust intusschen eenige dagen uit, en herstel u van al die rampen, zeedert eenigen tijd verduurt. Houdt u in dit vertrek, dat ik geheel voor u ontruimen wil, verborgen; ik wil uwen gemaal, waar hij zich ook mogt bevinden, zoeken op te spooren, en al de maatregelen bij de hand nemen, die ik tot uwe geruststelling de geschikste vinden zal. Na deeze en dergelijke verzeekerungen liet hij haar alleen, en nam nu de tijd, om over eene onderneeming te denken, die van groote gevolgen wezen konde. Vast beslooten hebbende, wraake aan baron LESTOCH te nemen, wachte hij slechts nog eenig licht van den tijd. In weinig dagen vernam hij van een fransch officier, zijnen gevangenen, dat baron LESTOCH hoofdman onder het corps van Belleis ware. Dit bericht verheugde onzen held grootelijks, en het geluk, dat vaak gaarne onze plans doorkruist, kwam voor dit maal onzen held zoo goed te staade, gelijk wij in 't vervolg hooren zullen, dat hij, indien het in zijne macht gestaan hadde, meerdere gunstige omstandigheden te vereenigen, waarlijk
zelf

zelf de keuze in haare zamenstelling niet beter zou hebben kunnen treffen.

NEGEN- EN- TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Waarin de held als Redenaar optreedt.

Het verblijf van onzen held in Elzas-Zabern duurde niet lang meer, want het geheele franche secours, welk, zonder het Hartcourtisch en Belle Islich corps te rekenen, uit 30000 man bestond, was door de engte van Markirsch getrokken en bij de geallieerde armée gekomen, welke nu 30000 man sterk wierdt. Ieder een dagt dat het eindelijk eens tot een' beslissenden slag zoude komen; dan de vijanden toonden daar toe geen lust te hebben, maar zochten liever den Oostenrijkeren de retraite aftefnijden, en hunne aan de overzijde staande magazijnen te verwoesten. Echter was prins KAREL op zijne hoede. Zoodra hij van de aankomst des secours berigt ontvangen hadt, gaf hij den 15 Augs. der armée bevel zich op den eersten wenk marschvaardig te houden, en nog denzelven dag moest de zwaare bagage en de geheele armée van Wingersheim over de Soor terugtrekken, en zich op de hoogte van
Brumpt

Brumpt zoo zetten, dat de linkervleugel tot aan Wiehersheim maar de rechter tot aan Mumeln zich uitstreckte. Te gelijker tijd moest ook onze held, met NADASTI en BERENKLAU Elzas-Zabern verlaten, en zich bij de arméé begeven. Bij deeze gelegenheid dagt hem een Fransch detachement van duizend hoezaaren benevens het jagercorps eene poetze te spelen. Dan daar zij niet wisten, dat 'er nog eenige Oostenrijksche troupes aan geene zijde der Soor te rug gebleven waren, zoo wierden zij met zodanige woede van die, welken ook zich in het Brumpter bosch bevonden, als van deze overvallen, dat de jagers tot op ettelijke weinigen, dank der gezwindheid hunner paarden, in 't gras bijten moesten. Een dergelijk noodlot zouden ook de hoezaaren ondervonden hebben, indien zij niet in het nabijzijnde dorp Mundelsheim geretireerd waren geweest, waar hen een keizerlijk grenadier corps en de vrijbouter GESCHERI te hulpe kwamen. Den 18den verlieten de vijanden den oever des Rhijs, en de landstreek van Strasburg, en trokken naar de hoogtens van Hochfelden, om zich mer den hertog van HARCOURT te vereenigen. En tot den 20sten bleef de Oostenrijksche hoofd arméé, bij Wiehersheim onverhindert staan. Maar op denzelfden dag kreeg prins KAREL zeeker bericht, dat 'er reeds 16000 Pruischen door Glatz in Boheemen waren ingerukt, en 'er nog 18000, door Saxen en Lausitz, op marsch derwaards waren, waar zij zich den 24sten vereenigen wilden. Deeze droevige tijding sloeg de blinkende hoop van KAREL bijna geheel ter neder. Hij hielt deswegen, den 21sten, een grooten krijgs-

raad, en het besluit daar van was, dat het volstrekt nodig ware om THERESIA's Erflanden en haare kroon te redden, en naar Boheemen toe te ijlen; te meer, daar men bericht bekomen hadt, dat graaf VAN SECKENDORF niet alleen met zijn corps, maar ook met alle Fransche regimenten van duitsche richting, bedagt was den Rhijn te passeeren, en vereenigt met de verbondene vorsten de Oostenrijksche bruggen af te breken, om hem alle gemeenschap met Duitschland af te snijden. Evenwel stelde men de arméé, dewijl alle tenten in de oude legerplaatze afgebroken waren, in slagorde. Zoo dra de vijanden deeze beweging waarnamen, dachten zij dat de Oostenrijkers met eere te rug zogten te trekken. Om deeze reden wendeden zij zich met den linkervleugel tegen Hagenau, om hen of van daar in den rug te vallen, of de Rhijnbrug te Rhijnheim te veroveren. Da rechter vleugel echter trok langs den Rhijn benedenwaards. Gedurende den marsch der Franschen bleef de Oostenrijksche arméé altijd in dezelfde richting. Toen de vijanden dit zagen, keerden zij weder te rug, en ijlden met volle magt naar de Oostenrijkers toe, en wel zoo nabij, dat de twee arméén slechts $\frac{1}{2}$ uur van malkander waren. Dan de geheele Oostenrijksche arméé brak in den middernacht van Wienersheim op, en marcheerde naar Beinheim. Onderweg kreeg prins KAREL tijding dat graaf VAN SECKENDORF alle nodige schikkingen beraamt hadt, om met de Keizerlijke Franschen en Hesfische hulptroupen zich naar Philipsburg te begeven, en van daar naar Beijeren te marcheeren. Dit was de reden geweest waarom zij zoo zorgvuldig

dig eenen slag vermijdt hadden. Daar zij echter zagen, dat de Oostenrijkers te rug trokken, zoo ijlden zij hen met alle hunne macht over den Motter na. Het was de Ongaaren, bijzonder de Pandoeren niet naar den zin, dat zij den Franschen bodem, waar op zij zich zoo wel bevonden hadden, moesten verlaten. Zij betoonden hun misnoegen opentlijk, en **TRENK** moest al zijne welsprekenheid aanwenden om hen weder gerust te stellen. „De Pruisfchen, zeide hij tot hun, niet ons, moet gij dit betaald zetten, dat zij ons verhindert hebben u naar Parijs, midden in het hart van Frankrijk, te voeren. De Pruisfchen alleen onttrekken u den buit, en al de voordeelen waar toe wij u den weg gebaant hebben. Reeds hebt gij in den voorigen Sileisfchen oorlog getoond wat uwe dappere moed vermag. Evenwel hebben u de Pruisfchen snood en veragteijk behandelt. Op, mijne zoonen! gaat heen, wreekt dien hoon, en vegt tegen uwe verachtters met de dapperheid welke u natuurlijk eigen is, en die het laate nageslacht bewonderen zal. Hebben wij dan met hulpe der beschermende gerechtigheid deeze nieuwe vijanden met een gewenscht gevolg beoorloogd; zoo willen wij u in dit land te rug brengen, dat zij ons dwingen nu te verlaten. Als dan zal een rijke buit het loon uwer dapperheid wezen. Gaat intusfchen heen en vegt tegen de Pruisfchen met dubbelden moed!” — Aldus sprak **TRENK** en zijne redenvoering hadt de gewenschte uitwerking. De Pandoeren wierpen al juichende hunne mutzen in de hoogte en riepen:

Op! broeders, op!
 Door vuur en door ijzer!
 Franschen, Beijerschen, Pruisfchen
 Zijn sterker dan wij.

Broeders, frisch aan!
 't Geldt nu tegen Pruisfchen:
 Wij willen bewijzen
 Wat een Pandoer kan.

Op! broeders, op!
 Door vuur en door ijzer!
 Zelfs midden door Pruisfchen
 Loopt gij als een held!

DE RTIGSTE HOOFDSTUK.

Waar in, tot troost des Lezers, het oorlogsverhaal een einde neemt.

De te rug trekking over den Rhijns was geene kleinigheid, en prins KAREL heeft zich daar door niet minder roem verworven dan door den overtogt,
 en

en zelfs onpartijdige Franschen moesten bekennen dat zij beiden meesterstukken waren. TRENK hadt de eer om de agterhoede te dekken. Als den 22 Augustus, de armée reeds van Drufenheim, waar onze held de afbreking der bruggen en de bagagie bedekt hadt, naar Beinheim afgemarcheert was, en en hij dezelve wilde naarijlen, deedt Belle Isle hem de eer aan, hem met een sterk kanonvuur te begeleiden. TRENK echter was bijna zoo gelukkig den heer RITTER zelve te verrasfen, indien hem niet een deel zijner hoezaaren nog ter rechter tijd tot hulp gekomen ware. Evenwel maakten zijne Pandoeren een' rijken buit en veel gevangenen. Hier op trok onze held tot den generaal DAUN te rug, welk in het dorp Suffelheim stondt, en zich door het nederhakken van eenige boomen redelijk goed verchanst hadt. Hier vernam hij dat zich, onder de gevangenen, de Baron VAN LESTOCH bevondt. Hij vertrouwde zijne ooren niet en wilde zich door zijne oogen overtuigen; wijl hij echter een bijzonder plan tot wraakneming uitgekozen hadt, was het noodig zich niet te laten zien, indien hij wilde hebben dat het naar verlangen aflopen zoude. Ten dien einde vondt hij een middel om al de gevangenen die zijne Pandoeren gemaakt hadden voor bij zijn kwartier te doen leiden en hen te zien, zonder van hun gezien te kunnen worden. Het beeld des Barons LESTOCH's, zoo als het hem bij de poorte van Weenen in; dit ongelukkige oogenblik ontmoet was, was in zijne ziele nog zoo tegenwoordig, dat hij hem onder duizenden gekend zoude hebben, en inderdaad kende hij hem zoo dra hij hem zag, en voorbij

zijn vengster geleidt wierdt. Hij verboodt den zinnen op het sterkste den baron niet te doen merken dat hij in zijne handen was. Maar der Baronesse zeide hij niets van de nabijheid haares gemaals, en stelde intusschen alles in 't werk, om haar een tooneel der bitterste wraake te doen zien, dat wij bij eene geschikte gelegenheid den lezer zullen mededeelen. Nu zal het ons geoorloft zijn de Oostenrijkers eerst over den Rhijn te doen trekken. Den 23 Augustus wierdt generaal DAUN met het grenadier corps naar Resmach en baron GHILANI met drie hoezaaren regimenten en eenige honderd Theiserfche croaaten enz. te Agenau geplaatst, om de nog bij Beinheim kamperende armée te bedekken. Tegen 12 uur des middags rukte de vijand onder generaal LOEWENDAHL tegen Angenau en repauteerde de Oostenrijfsche voorposten, met een detachement van vier duizend man, het welk zich van tijd tot tijd versterkte. Den geheelen namiddag schermtzelde de Theiser Croaaten en Pandoeren met dezelven, tot zij tegen den avond agter het dorp te rug trokken. Dergelijke schermtzelingen vielen 'er veel voor, en de Franschen houden staande dat de Oostenrijfsche agterhoede een verlies van drie duizend man geleden zou hebben, daar in tegendeel onze held het zelve maar op twee honderd dooden en negentig geblesseerden rekent. Den 24 Augustus was tot den te rug togt over den Rhijn vast gesteld, welke ook op de volgende wijs gelukkig wierdt in 't werk gesteld. Des avonds om tien uur moest de gezaamentlijke cavallerie over de bij Beinheim opgeslagene en met goede schanzen voorziene schipbrug voor

voor uit rijden. Intusfchen floot de infanterie eene quarré om zich tegen alle aanvallen der vijanden te verzekeren. Van tijd tot tijd retireerde zij tot aan de brugge en pafteerde eindelijk over dezelve zeer gelukkig, zonder eenig verlies; TRENK hadt ook hier den gevaarlijkften post, wjl hij het laafte gevolg der agterhoede formeerde. Maar hij wift de weinige nakomende vijanden altijd twee duizend tree-den verwijdert te houden, en zoo dra 'er iemand nader kwam, moest hij zijne ftoetheid met het leven betalen. Aldus bevondt zich des morgens ten vier uuren de geheele Oostenrijksche armée weder aan de overzijde des Rhijns. De bruggen wierden afgebroken, en opgeladen, en wat niet op de wagens gebragt kon worden begraven of verbrandt. Maar ledig trokken zij niet uit den Elzas. Zij hadden eene groote menigte gijzelaars paarden, wagens en veele millioenen guldens contributiegeld meede genomen, en hunne beurzen rijkelijk gefpekt. „ Wij hadden ons zoo wel gehouden, zegt TRENK, dat ons de inwooners met heete traanen nazagen.” Frankrijk hadt gewis zedert langen tijd in deeze landen zulk een fchok niet gehad als hem prins KAREL toevoegde. De eerfte legerplaats der Oostenrijkers aan de overzijde des Rhijns was Ottersdorf tegen over Benheim; den volgenden dag marcheerden zij tot op de heide van Nastad, waar alle voorbereidzelen gemaakt wierden om ijlings den oever van den Donau te bereiken. Het was een wonder dat de Franschen hunne vijanden zoo gerust lieten trekken. De hertog VAN NOAILLES verontfchuldigde zich bij zijnen koning met te zeggen, dat het niet moge-

lijk was, aan het hoofd der brugge vóór den aftogt der Oostenrijkers te komen, wíjl zij door graven, verhouwingen &c, het geheele terrain onbruikbaar gemaakt hadden. Maar de pruisfische generaal VAN SCHMETTAU, die zich toen juist bij den koning te Metz bevondt, was van andere gedachten. Den 37 Augustus kwamen de Franfchen bij Fort Louis en de keizerlijken bij Gemersheim over den Rbijn te rug, maar zij fchenen niet met ernst bedagt te zijn den Oostenrijkeren de gemeenfchap met hunne andere armée, die onder generaal BATHIJANI in Bohemen ftondt, af te willen fneiden, daar zij bijna ftille aanschouwers van de gezwindheid der Oostenrijkers waaren. Deezen zonden reeds den 25 Augustus hunne bagagie over Nastadt &c. voor uit, legerden zich ten zelve dage bij Moers, deelden zich in drie colonnen, en kwamen den 28ften weder bij Phortzheim te zaamen, van waar zij weder in verfcheiden colonnen naar den Donau marcheerden. TRENK dekte immer met zijne Pandoeren de agterhoede. De Franschen lagen hen niet het geringfte in den weg, behalven dat de ridder van BELLE ISLE de moeite nam onzen held tot in de landftreek van Stutgard te begeleiden; daar het echter zeer koud begon te worden zoo keerde de ridder weder van den oever des Nekkars te rug en voegde zich bij zijne landslieden, welke van de overige open Oostenrijksche landen bezit genomen hadden, en zich, gelijk onze held zegt, nadat zij aan de vesting Freiburg de tanden ftomp gebeten hadden, vette monden in de onzijdige rijkslanden maakten. Aldus wierdt de oorlog door de Pruisfische diverfie weder

op den duitschen bodem gevoert. Daar wij echter het verhaal van oorlogs bedrijven zoo moede zijn als onze lezers het aanhoren; zoo zal het ons vergunt zijn, tot uitspanning, eene kleine pauze te maken — en weder naar mevrouw LESTOCH om te zien, wier wonderlijke ontmoetingen wij met voordagt tot hier toe verschoven hebben, om den genegen lezer, daar hij zoo goed was om bij de verhaalen van marschen, legeren, schermutzingen &c. niet in slaap te vallen, op eene andere wijze in het naaste hoofdstuk vergoeding voor zijn geduld te verschaffen.

EEN- EN- DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Het welk verschrikkelijke vertooningen bevat, en redelijk romanesk klinkt.

Mevrouw LESTOCH was onze held over den Rhijn gevolgt, zonder te weten dat zij te gelijk in 't gezelschap van haaren barbaarschen gemaal reisde. Terwijl de Oostenrijksche atmée zich te Ottersdorf legerde, besloot TRENK aan baron LESTOCH die wraake te nemen die hij hem op de eigen plaats zijner gruwelijke overtreding toegedagt hadt. Hij be-

val een officier, op wiens getrouwheid hij zich verlaten kon, twintig Pandoeren te paard meede te nemen, den baron LESTOCH de oogen te blinden, en hem in dat bosch, waar zijne onschuldige gemalin zoude zijn omgebragt geworden, te slepen. Te gelijker tijd gaf hij den officier een verzegeld briefjen met bevel, hetzelfde niet te openen, voor dat hij op de bestemde plaats aangekomen zoude zijn. De officier volbragt alles ten nauwsten; maar TRENK reedt eenige uren voor uit, en nam de baronnes in amazone kleding, onder dit voorwendsel, mede; dat zij hem de ongelukkige plaatze zou aanwijzen, waar zij haar graf wel eer dagt te vinden. Daar zij niets wist van al het geen 'er stondt te gebeuren, bewilligde zij gaarne in het verzoek van onzen held. TRENK liet hier op, zoo dra zij midden in het bosch gekomen waren, eene tente opslaan, en zeide tot de baronnes, dat hij hier een gedeelte van zijne lieden, welken op fourageering waren uitgegaan, moeste inwagten. Intusfchen was ook de officier, eenige honderd schreden van die plaats, aangekomen, en hadt het briefjen geopend. Volgens deszelfs inhoud liet hij den baron LESTOCH een doek voor de oogen doen, hem agterwaards met de handen aan een' boom binden, en zijne lieden gereed slaan, om op den eersten wenk den baron te arquebuseren. Hier op kwam hij ijlings in de tent van onzen held en gaf hem berigt dat alles volgens zijn bevel gereedt was: „Wilt gij,” zeide TRENK tot de baronnes, „met mij gaan om een' deferteur, die, behalven andere affchuwelijke euveldaaden, ook zijne onschuldige vrouw ver-

vermoord heeft, te zien arquebuseeren?" Mevrouw **LESTOCH**, welke in twee veldtochten meede geweest was, en gevolgelijk vertooningen van dien aart niet ongewoon noch vreesfelijk waren, beantwoordde deeze aanbieding niet alleen met ja, maar zij voegde 'er zelfs bij, dat zij de eere wenschte te hebben den Pandoeren het verschrikkelijk woord: „legt aan! geeft vuur!" op zijn tijd toe te roepen, om den haatlijken deugniet in de andere waereld te zenden. **TRENK** verzekerde haar dat het hem tot een ongemeen genoeg zou verftrekken, eene amazone aan de spitze zijner lieden als de voltrekster van het rechtvaardig doodvonnis, dat zijn mond hadt uitgesproken, te zien. Daar zij in amazone klederen was gereisd, zoo sprong zij te paard en ijelde met onzen held naar de plaats, waar **LESTOCH** haar gemaal, van haar onbekend, aan eenen boom gebonden, den dood verwachtte.

Ach, welk een schilderij van akelige beelden! —

Wie waagt het om dit schouwtoneel te schilderen? —

Hier een verraderlijk gemaal

Aan eenen boom, reeds eenige uren

In doods angst, tot vergelding van zijn kwaad,

Voor zijn verdiende straf gebonden;

Terwijl 'er twintig wreede mannen

Met hun geweeren staan, om op den eersten wenk

Van zijne vrouw, her lijf, waar in een gruwzaam hart

Tot hier toe heeft gewoond, het leven te doen derven.

Wat

Wat voor een einde mag de lezer zich wel van een zoo vreesfelijk begin, van het zoo onaandoenlijk karakter onzes helds beloven? De dood en het leven van zijnen vijand stondt nu in zijne handen. Maar TRENK was zoo wel, als ALEXANDER, op zekere tijden grootmoedig, of hadt op zekere tijdingen aandoeningen van goede luimen. Op het zelfde oogenblik dat de baronnes het vreesfelijk woord: vuur! wilde kommandeeren, reedt TRENK aan haare zijde, en badt haar, om de rechtvaardige straffe nog wat op te schorten. „Mevrouw! zeide hij tot haar, eer deeze booswigt ontzielt wordt, laaten wij in zijn gezicht al de schrikken zijner zwarte daaden ontdekken.” Hier op deedt hij den baron den doek van voor zijn gezicht wegnemen. Daar wij het ons niet toevertrouwen om de vertooning van wederzijdsche kennis met woorden te beschrijven, zoo wijzen wij den lezer op de plaat, die wij ten dien einde lieten vervaardigen; eensdeels om de moeite der schildering te spaaren, ten anderen, om deeze geschiedenis aandoenlijker voor het gezicht te maken. Wij vergenoegen ons met te zeggen, dat baron LESTOCH van ontroering half dood ter aarde nedergeffort ware, indien de boom waar aan hij vast gemaakt was hem niet over eind gehouden hadde; en dat de baronnes insgelijks door schrik van het paard gestort ware, indien onze held, die dit voorzien hadt, haar niet met vriendelijke armen ondersteunt hadde. Billijk is het, en, wanneer wij niet tegen de regelen der kunste handelen willen, nodig, dat wij hen nu in hunne ontroering eenen tijd lang spraakeloos laten rusten. Intusfchen,

ter-

terwijl zij zich herstellen, gaan wij tot een ander hoofdstuk over.

TWEE- EN- DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Het welk doet zien, dat het valsch zij, wanneer men staande wil houden, dat de vrouwlieden onverzoenlijk zijn.

Waarschijnlijk was het dat de baronnes, naar de gewoonte van haar geslacht, de stilte het eerst zou afgebroken hebben; dan tegen alle waarschijnlijkheid zweeg zij, eene gil van ontroering: „Ach, mijn gemaal!” uitgezondert, nog immer, tot haar gemaal voor de laatste keer, zoo als hij dagt, zijnen mond open deed: „Waarom draalt men mij te dooden? waarom draalt men nog, daar ik mijnen rechter en de uitvoerster van mijn doodvonnis gezien en herkent heb? Plaats, tijd, alle omstandigheden komen met de overmaat mijner overtredingen, en met de boosheid van mijn rampspoedig noodlot, overeen. Billijk is het, dat hij door de handen zijner gemaalinne sterve, die de onschuld niet eerde, en in dat zelfde bosch begraven worde, waar in hij dat on-
schul-

schuldig slachtoffer zijner gruwelijke zonde voor altijd hadt gehoopt te begraven. Waarom draalt gij? wel aan! doodt mij! wreek u thans, mijne gemalin! wreek u, baron VAN TRENK! ik hoop geen medelijden van u, ik begeer het ook niet, ik verdien het niet; het eenige medelijden dat ik verlange en verdiene, is mijnen dood te verhaasten, eer de inwendige knaging mijns gewetens mij van schaamte doet sterven." Meer kon hij door zwakheid niet uitbrengen. Zijne gemaalinne, welke in traanen zwom, opende dikwils haaren mond, om hem in de reden te vallen, maar inwendige beklemdheid beroofde haar den adem. Eindelijk sprak, of liever hikte zij: „Neen, neen, gij zult niet sterven — ik ben zo wreed niet om de vlekken mijner eere in uw bloed te willen uitwaschen. Leef, gruwzaame gemaal! mogelijk wordt gij nog eens van mijne onschuld overtuigd, en dan heb ik voldoening genoeg. Ik verlang niet dat gij mij uw hart weder zoudt schenken — dat blijft voor u altijd verlooren. Ik begeer niets anders van u dan herstelling mijner eere, daar gij mij onschuldig, veel te onrecht vervolgt hebt, om geen genoegdoening of wraak deswegen te begeeren. Maar deeze zal deugzaam, niet wreed, de wraake eener gemaalinne en niet die eener beulinne zijn. Verheug u, dat een ander mij het leven behouden heeft, en dat ik nu zoo gelukkig ben, het uwe te kunnen behouden. Al het kwaad dat gij mij hebt toegebracht, alle beledigingen zullen vergeten zijn; maar aan eene huwelijks verbindtenis, die voor uwe ruste zoo wel als voor de mijne verderfelijk zou kunnen wezen, is

van

van nu af aan, niet meer te denken. Laat mij, afgescheiden van de waereld, in mijn eigen gezelschap mijne dagen slijten. Leef zoo als het u goed dunkt, en het aandenken van mij eenmaal tot eene gemaalinne gehadt te hebben, moge u, zoo het zijn kan, tot vertroosting of droefheid verstreken; ik zal mij over geen van beiden bekommeren. Leef voor altijd wel, baron van LESTOCH!" Na dat zij op deeze wijze gesproken hadt, beval zij hem los te maken; maar TRENK verzette zich daar tegen, en zeide: „Mevrouw, daar gij uwe plichten als eene deugdzaame en kloekmoedige vrouw vervuld hebt, zoo wil ik ook de mijnen, als een soldaat en man van eer, niet on vervuld laten!"

DRIE- EN- DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Waar in de autheur behagen scheidt op gemeene plaatsen om te doolen.

TRENK wist wel, dat 'er geen grooter tijran ware dan de vrees, om den menschelijken wil buigzaam te maken, maar afgedwongene besluiten zijn niet van duur, zoo min als afgedwongene bekingen. Zoo dra

dra de vreeze voorbij is, keert men tot zijne voorige geliefde zonde te rug, en maakt het erger dan voorheen, gelijk ieder goed christen uit zijn Evangelie weten zal:

Zoo rœept, wanneer in de open zee
 Een woeste storm den doodangst baart,
 En traanen langs 't gezicht doet rollen,
 Een ruwe boodsgesel om hulp tot eenen God,
 Aan wien hij nimmer dagt, van dat de christen leer
 Haar aanvang nam. „ Zijt stil,
 Roept hem een wijze toe, op dat hij het niet hoor';
 Want zoo hij u verhooren wilde,
 Is 't nodig dat hij u verniel';
 Die nooit dan in den bangen nood,
 Hem aanroept, en is die voor bij,
 Dan weder vloekt en zweert in zijnen grooten naam.”

Ook was LESTOCH, door den nabijzjnden dood verschrikt, niet meer meester van zich zelve. Om den zelve te ontgaan zoude hij alles beloofd en zelfs eenen eed voor de zuiverheid zijner gemalin afgelegd hebben, indien TRENK zulks begeerd hadt; want al de hartstochten onderwerpen zich meestentijds aan de liefde tot het leven. TRENK kon zich nog deste minder op de belofte des barons verlaten, wjil het te denken was, dat hij met de verandering der omstandigheden ook zijue neigingen veranderen zou. Het was hem intuschen zeer aangenaam, dat de baronnes tot haaren gemaal gezegd hadt, in het toe-
 ko-

komende afgezondert en voor zich te willen leven, daar het niet waarschijnlijk was, dat zij bij eene nieuwe vereeniging met elkander in vrede zouden kunnen leven, te meer daar de jaloersche LESTOCH, op nieuw, en mogelijk wel gegrondt, een mistrouwen zou opvatten tegen zijne echtgenoot, dewijl hij haar voor de tweede keer in 't open veld met onzen held gevonden hadt. TRENK geloofde, om zekerer te gaan, en geen gevaar te lopen, van bedrogen te zullen worden, alle middelen der voorzigtigheid in dit netelig geval te moeten gebruiken. Want was eenmaal baron LESTOCH overtuigt, dat onze held zijn huwelijksbed bevlekt hadde, dan kon hij de beste beloften wederroepen, met dit voorgeven dat hij daar toe genoodzaakt was geworden. TRENK oordeelde derhalven best te zijn een middel uit te vinden om hem, des noods, te kunnen logenstraffen, en den mond te stoppen. Om deeze reden eischte hij van hem, eer hij volkomen los gemaakt wierdt, een getuigfchrift, waar op LESTOCH alle onwaarheden, en schimpwoorden, die hij tegen onzen held zoo wel, als zijne gemalin uitgebraakt hadt, met ondertekening van zijnen naam wederroepen moest. De eisch was billijk en LESTOCH liet zich niet lang bidden om denzelfen te volbrengen. Evenwel bleef hij naar 't gebruik des oorlogs den gevangenen van onzen held, welke ook de magt niet hadt, hem vrij te laten. En indien hij zulks al hadt kunnen doen, zou hij het echter niet gedaan hebben, dewijl hij hem nog niet vertrouwde en meer als eene rede hadt, om de baronnes eerst in zekerheid te zien, eer de baron de vrijheid bekwame. Men maakte

hem wijs, ten einde hem alle hoop te benemen, van ooit zijne gemalin weder te bekomen, dat zij van voornemen was, naar Schotland bij eenige bloedverwanten te reizen, schoon onze held een geheel ander plan met de baronnes hadt, het welk in 't naaste hoofdstuk den geduldigen lezer zal meede gedeeld worden.

VIER- EN- DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Waar in de schrijver zich zelve schijnt tegen te spreken.

Ieder onpartijdig lezer, zal ligt vermoeden, dat het plan het welk onze held met de baronnes voor hadt, niet anders dan de geboorte eener nieuwlings omtvlamde liefde was, om te trouwen! zij hebben het geraden. Mevrouw LESTOCH was nog beminne-lijk genoeg om onzen held vaster als voorheen te kunnen kluisteren. Schoon hem de franche boeren meisjes redelijk lekker gemaakt hadden, wist echter mevrouw LESTOCH door haar uitnemend verstand,
en

en door haaren aangenaamen omgang dat dubbel te vergoeden, schoon haare lichaamelijke bevalligheden voor die der beminnelijke meisjes van den Elzas moest onderdoen. TRENK wierdt dagelijks meer en meer van de baronnes betoverd, en hoe langer zij met hem leefde, hoe onmogelijker het hem was, zonder haar te kunnen leven; wjl hem de nabijheid eener perfoon, welke het voorwerp zijner wenschen was, zekere kwaalen deedt ondervinden, die zich niemand dan verliefden kunnen voorstellen.

Zoo dorste op zekren tijd bij allen overvloed

De onzaalge tantalus. ———

En geeft gij geen geloof aan eene helfche kwaal,

Zoo stel u in de plaats van den verliefden held.

En waarlijk onder een dak, dikwils onder eene tent, met malkander te woonen, zonder lust te krijgen om van den verbodenen boom vruchten te plukken, is meerder dan men van een mensch kan vorderen, ten minsten indien hij geen blok, of van alle gevoel beroofd is. Of het volstrekt onmogelijk zij in gevallen van dien aart der deugd getrouw te blijven, dit mogen zij vragen die deeze proeve hebben uitgestaan. Wij ten minsten, wij geloven mannelijke deugd, en vrouwelijke onschuld, wat ook de spotters daar van zeggen mogen, en dit geloven wij zoo lang wij niet door eige ondervinding van het tegendeel overtuigd zijn. Op dien zelven grond, willen wij ook onzen held geloven, als hij in weerwil

van zijn vurig temperament ons verzekerd, dat hij om geene dwaasheid te begaan, alle nacht voor dat hij zich ter ruste begaf, eene redelijke *dofs cremor tartari* genuttigt hadde. Voor 't overige schrijven wij deeze onthouding niet geheel op de rekening van onzen held, maar houden haar veel meer voor de vrucht van het wijs gedrag der baronnes, welke onzen held altijd op een' zeekeren afstand wist te houden, in geval hij eenen vrijmoedigen greep wagen wilde. Zij gaf wel gaarne aan de verzekeringen zijner liefde gehoor, maar als hij verder komen wilde, onderdrukte haare ernstige houding het onbeschaamd woord op zijne lippen. Eindelijk sloeg hij haar voor naar 't dorp dicht bij Donauwerth, dat hij ons niet genoemdt heeft, waarom? weeten wij niet, met extra post voor uit te rijden, daar zoude zij hem inwagten, en daar zouden zij door de handen des priesters onverbreekbaar verbonden worden. „Wij willen thans zulke maatregelen bij de hand nemen, voegde hij 'er bij, dat baron LESTOCH daar niets van gewaar zal worden, en gebeurt dit vroeger of later, zoo heeft mijn pistool nog nooit zijnen man gemist.” De baronnes was hier mede eindelijk te vrede. TRENK hefte haar in de koetze, omhelsde haar hartelijk, en zag den wagen, zoo lang zijne oogen denzelfen bereiken konden.

VIJF- EN- DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Het welk tot eene voorbereiding van het volgende dient.

Alle omstandigheden scheenen thans gunstig tot vervulling zijner begeerte. Zelfs baron LESTOCH, wien de doodsangst in eene gevaarlijke ziekte gestort hadt, scheen, door zijnen waarschijnlijken dood, van het tooneel dezer waereld te zullen aftreden, om de twee gelieven in ongestoorde rust de vermeende gelukzaligheid van den echt te laten genieten. Maar dit was in den raadt des goden anders besseloten. De baron wierdt in eenige dagen wederom geheel herstelt, en door zeeker ongelukkig toeval, hadt hij het geheele plan onzes helds ontdekt. Een officier van het TRENKISCH corps, die van zijn chef meende beledigt te zijn, was in denzelfven nacht de tent van onzen held, welke onvoorzigtig wat te luid gesproken hadt, voorbij gegaan, en hadt alles gehoord wat hij met mevrouw LESTOCH verhandelt hadt. Deeze officier meende thans zich niet beter te kunnen wreken, als TRENK een plan te ontwringen waar aan hij alles scheen te willen wagen.

De wraak is vindingrijk. Zoo dra hij dagt dat mevrouw LESTOCH aan de plaatze haarer bestemming aangekomen ware, schreef hij eenen brief aan haar, van den volgenden inhoud: „ een vriend van u, schoon onbekend, die u zeer veel achting toedraagt, waarfchuwt u welmenend, op uwe hoede te zijn, uw gemaal heeft het geheele plan dat gij met TRENK beraamt hebt vernomen, en middel gevonden zich in vrijheid te stellen. Hij is op weg om u op te zoeken, en zich aan u te wreken, indien gij slechts eenen dag vertoeft dan zijt gij verloren, redt u zo goed gij kunt, want uw TRENK zal te laat aankomen.” Wie beschrijft de gewaarwordingen welke de ziele der baronnes bij de doorlezing deezes blads doorkruisten? wat voor een besluit zoude zij nemen? waar heen zoude zij vluchten om den moorddolk haars gemaals, die zij, als 't ware, reeds zag, te ontkomen? „ Hemel!” riep zij al klagende uit, „ wat heb ik gedaan dat mij geene ruste meer op aarde beschoren is? zal ik een elendig ongeftadig leven boven den dood kiezen? of zal ik door de handen van een barbaarsch gemaal sterven? neen! hij zal de helfche vreugde niet hebben mij te vermoorden, vluchten wil ik zoo ver ik kan.” Zoo sprak zij en ijldte van het dorp weg, zonder te weten waar het noodlot haar brengen zoude.

ZES- EN- DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Waar in een Waarzegger zich vertoont, en onzen held zijn noodlot voorzegt.

TRENK ijde, intusfchen, vol hoop van zijne geliefde haast weder te vinden, en haar in eenige dagen als zijne gemalinne te omhelzen, naar het dorp Donauwerth. ô Arme sterveling!

Vaak blinkt de schoonste ster der hoope,
Den zeekren wandlaar tegen, ———
En meent, nu haast zijn doel te hebben,
En dan gerust zich neêr te leggen;
Als plotslings, dit bedriegelijk licht
Verdwijnt, waarop een aaklig donker,
Den ganschen oort met schrik vervult,

Terwijl een onwêersstorm door bosch en vlakten brult.

Dit was het noodlot van onzen held. Het gevaar dat hem dreigde, onbewust, zagen zijne oogen niets anders, dan verschillende beelden van aangename vooruitzichten, en met ongeduld reikhalsde hij naar het oogenblik, waar in hij voor eeuwig met de baronnes door den huwelijks knoop verbonden zou

worden. Voorts hadt een toeval dat onder weg gebeurde, hen, indien hij bijgelovig geweest ware, opmerkzaam kunnen maken. In een bosch, niet ver van Nastadt, trof hij eene Zigeuner bende aan. Een oude grijs uit dezelve naderde kloekmoedig onzen held, en riep hem toe: „Hou op! Ik heb u gewichtige zaaken te zeggen. Gij zijt geen gering mensch, dat staat op uw voorhoofd geschreven, maar gij hebt vijanden, groote vijanden, neem u in acht. Ik vrees dat gij zult vallen. De zonne uwes levens zal duister ondergaan!” TRENK lachte over dit gesprek, en antwoordde al spottende: „Karel! die toekomstige zaaken kunt voorzeggén, ontdek mij wat mij bij Donauwerth zal bejegenen?” De oude bedagt zich een weinig, en zeide toen in raadfelagtige uitdrukkingen tot hem:

Wat gij zoekt zal wis verdwijnen,

En gij zult, in plaats van dat,

Wat gij niet denkt, zien verschijnen.

Verder verklaarde zich de oude niet, schoon TRENK zulks begeerde, en nam, na dat hij een geschenk van onzen held ontvangen hadt, met deeze woorden afscheid: „Gij zult niet lang meer lagchen. Ik wensch u geluk, gij hebt het nodig.” Intusschen kwam onze held, zijne geliefde, zoo als hij dagt, immer nader, en kwam werkelijk, den 11 September te Donauwerth aan. Nog den zelve nacht ijde hij naar het bewuste dorp toe, vast beslooten hebbende zich van den prediker dier plaats, den anderen morgen te doen verëenigen. Maar intusschen was 'er

nog

nog eene andere omstandigheid voorgevallen , die een bijzonder hoofdstuk verdient.

ZEVEN- EN- DERTIGSTE HOOFDSTUK.

*Waar in de held van gedachten is te trouwen,
maar de bruid niet vindt.*

Baron **LESTOCH** hadt werkelijk middel gevonden zich, niet ver van Donauwerth, digt bij het dorp waar zijne gemalin zich opgehouden hadt, in vrijheid te stellen. Zes pandoeren die even zoo sterk op **TRENK** gebeeten waren als baron **LESTOCH**, en die hij met duizende beloften hadt overgehaald, hadden hem de behulpzaame hand geboden, en waren met hem in een nabijzind bosch gevlugt. **LESTOCH** wist dat **TRENK** niet zou verzuimen, om bij zijne aankomste oogenblikkelijk naar het bewuste dorp toe te ijlen. Op een' zeekeren afstand stont tusschen de digte struiken eene koolenbranders hutte. En hier besloot **LESTOCH**, met hulpe der zes pandoeren, aan onzen held de bloedigste wraake te zullen nemen. Om hem echter in deeze hutte te lokken, zondt hij naar de herberg waar zijne gemaalin zich intusschen hadt opgehouden, die echter nu, zoo als hij vernomen hadt, vertrokken was, een briefjen van den vol-

genden inhoud, met verzoek om het zelve aan TRENK bij zijne aankomst te overhandigen: „Mijn lieve baron! verwonder u niet, mij op de bestemde Plaats niet meer aantetreffen. Het bericht dat LESTOCH zich in vrijheid gesteld hadde, noodzaakte mij andere maatregelen tot mijne veiligheid bij de hand te nemen. Gaat in het bosch waar uit gij gekomen zijt te rug. Aan de rechter hand staat eene koolbranders hutte. De koolbrander is een man aan wien ik mij vertrouwen kan. Hij heeft in mijnen naam dit briefjen geschreven, om mij niet door mijn eigen geschrift te verraden. Ik verwagt u met een onuitsprekelijk ongeduld, kom haastelijk tot mij en red mij, enz.” Deze list gelukte naar wensch. TRENK kwam in de herberg; maar hoe ontsteld was hij te hooren, dat de baronnes voor eenige dagen weg gereist was, zonder hem te kunnen zeggen waarheen? Hij schreeuwde, raasde, vloekte en dreigde in de eerste hitte, den waard en de waardin te zullen doorsteken, indien zij zich daar over niet verder wilden uitlaten. Beiden verontschuldigten zich met hunne onwetenschap, alleen zeide de waardin, te vermoeden dat een brief, die de baronnes over eenige dagen hadt ontvangen, en die haar zeer naardenkelijk gemaakt hadt, schuldig aan haare spoedige afreize moest geweest zijn. Op eenmaal herinnerde zich ook de waard het briefjen, dat men hem ter bewaring hadt overgegeven, en waagde het onzen held te vragen, of hij zich niet baron van TRENK noemde? Zoo dra deeze daar ja op hadt geantwoord, voegde 'er de waard bij: Gisteren heeft een onbekend perzoon dezen brief hier afgegeven; mogelijk zult gij daar uit
wel

wel meerder verlicht worden." TRENK las hem haastelijk, hoe slegt hij ook geschreven was, en hadt bij deszelvs doorleezing meer dan eens reden om te vermoeden, dat men voor hem eene strik wilde spannen. Maar dewijl hij nooit een gevaar ontweek, hoe baarblijkelijk het zelve ook wezen mogt, waagde hij zich in het midden van den nacht, in het digste bosch in des koolenbranders hutte. De vlam van het koolvuur die tuschen het hout schitterde, wees hem den weg aan. Dan hoe ontzet was hij, daar niet zijne geliefde, maar haaren gemaal met zes zijner pandoeren bij een te zien. „Ha! verraderlijke moordenaars!” riep hij hen toe, eer zij zich nog bij een voegen konden, „is dit uw plan?” En plotselings fisten 'er twee pandoeren hoofden in het koolvuur. De vier anderen stonden als van den donder getroffen, hunne handen schenen van schrik verlamt en te zwak om de haanen te spannen. LESTOCH echter schoot een pistool los op onzen held, het welk miste. De vier pandoeren baden om genade. „Gij zult die hebben”, riep TRENK hen toe, „maar graaft aanstonds een graf, om deezen verraderlijken moordenaar zijne schande voor eeuwig te bedekken.” De pandoeren voltrokken dit bevel, van hunnen gebieders, zoo goed zij konden. Nu riep TRENK baron LESTOCH toe: „Verrader! verdedig u. Ziet, lafhartige, gij hebt zes helpers meede genomen, om uw wreed voorneemen te volbrengen. Ik veracht vreemden bijstand, schoon ik mij daar van zoude kunnen bedienen, en het van mij niet gevegd konde worden, mijn leven ten gevalle van eenen jakhals te wagen. Maar neen!

ik

ik wil billijker handelen, tree op eenen behoorlijken afstand. Hier is mijne borst. De eerste schoot zij andermaal aan u." **LESTOCH** gehoorzaamde en miste andermaal. Nu stont het aan onzen held; hij mikte, brande los, trof, en **LESTOCH** lag dood op den aardbodem. Al vloekend braakte hij zijne zwarte ziele uit. „Werpt, riep **TRENK** zijnen pandoeren toe, den verrader in die kuil. Ik geloof dat hij nu niet meer zal opstaan om de rust van anderen te storen." **TRENK** wierp zelve op hem de eerste schop aarde, met dit bijvoegzel: „wie anderen eenen kuil graaft valt zelve daar in." Het ligchaam wierdt welhaast met eenen hoop aarde bedekt, en **TRENK** ijde met zijne pandoeeren, welken hem onderweg het verraderlijk plan van **LESTOCH** geheel verklaarden, overdenkende de ontmoetingen van deezen nacht, naar Donauwerth te rug. Bijzonder dagt hij aan de dubbelzinnige voorzegging des Zigeuners. „Vervult," riep hij uit, oude! is nu, het geen ik toen niet verftondt, maar nu begrijpe."

Wat gij zoekt, zal wis verdwijnen,
En gij zult, in plaats van dat
Wat gij niet denkt zien verschijnen.

I N H O U D
V A N H E T
T W E E D E D E E L.

E E R S T E H O O F D S T U K.

*Waar uit te leeren is, dat oude liefde niet ver-
roest.* Bladz. 1

T W E E D E H O O F D S T U K.

Als slechts die snorbgaard 'er niet ware. 6

D E R D E H O O F D S T U K.

*Het welk met huwelijksgedachten begint, en met een lijk
eindigt.* 9

V I E R D E H O O F D S T U K.

Waarin uitgekipt, aangeworven, en geboert wordt. 14

V I J F D E H O O F D S T U K.

Waarin een bruilofsfeest gestoord wordt. 17

Z E S D E H O O F D S T U K.

Waarin 'er een van den dooden opstaat. 21

Z E V E N D E H O O F D S T U K.

*Het welk van den oorlog handelt, en zich met eenen
woordenstrijd eindigt.* 25

A G T S T E H O O F D S T U K.

*Waar uit onder anderen gezien kan worden, welk we-
zen een galant homme zij.* 31
N E.

NEG ENDE HOOFDSTUK.

Waarin een voorneemen verijdelt wordt. Bladz. 35

TI ENDE HOOFDSTUK.

Lang geborgd is niet kwijt gescholden. 40

ELFDE HOOFDSTUK.

Van de gevolgen der kwaadspreking. 44

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Waar uit de lezer niet wijs zal worden. 46

DE RTI ENDE HOOFDSTUK.

Waarin de held in een mistput valt, en eene zeer vuile opstanding heeft. 49

VEERTI ENDE HOOFDSTUK.

Waarin van marschen, legeren en Franschen gesproken wordt. 53

VIJFTI ENDE HOOFDSTUK.

Waarin men onzen held voor dood opgeeft, welke zich echter daar door zeer beledigt vindt. 56

ZESTI ENDE HOOFDSTUK.

Het welk aantoonst hoe gevaarlijk het zij, van zijn achterkasteel eene schuttersschijve te maaken. 59

ZEVENTI ENDE HOOFDSTUK.

Waarin eene gewichtige onderneming gelukkig wordt uitgevoerd. 61

A G T T I E N D E H O O F D S T U K .

Het is te vergeefs dat men vroeg opstaat. Bladz. 67

N E G E N T I E N D E H O O F D S T U K .

Het welk men voor het naar bed gaan leezcn moet , wijl het eene slaapverwekkende kragt heeft. . . . 69

T W I N T I G S T E H O O F D S T U K .

Waar in wind en water den Franschen te hulp komen. 75

E E N - E N - T W I N T I G S T E H O O F D S T U K .

Rerum teneatis amici. 78

T W E E - E N - T W I N T I G S T E H O O F D S T U K .

Het welk men gevoeglijk kan overslaan , als men geen lust heeft verder te lezen. 82

D R I E - E N - T W I N T I G S T E H O O F D S T U K .

Waarin TRENK zich dapper gedraagd. 87

V I E R - E N - T W I N T I G S T E H O O F D S T U K .

Waarbij de liefhebbers van Romans hunne rekening vinden zullen. 90

V I J F - E N - T W I N T I G S T E H O O F D S T U K .

Het welk tot een vervolg op het voorige dient. 94

Z E S - E N - T W I N T I G S T E H O O F D S T U K .

Waarin de leezcr iets ontdekt , dat hem waarschijnlijk te voren onbekend was. 100

Z E V E N - E N - T W I N T I G S T E H O O F D S T U K .

Waarin de geschiedenis nog al wonderlijker wordt. 103

A G T - E N - T W I N T I G S T E H O O F D S T U K .

Waaruit blijkt , dat eerbaare vrouwsperzoonen zich niet in 't midden van den nacht in een digt bosch moeten bevinden. 108

N E G E N - E N T W I N T I G S T E H O O F D S T U K .

Waarin de held als Redenaar optreedt. 112

DER.

DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Waarin, tot troost des Lezers, het oorlogsverhaal een einde neemt. 116

EEN- EN- DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Het welk verschrikkelijke vertooningen bevat, en redelijk romanesk klinkt. 121

TWEEN- EN- DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Het welk doet zien, dat het valsch zij, wanneer men staande wil houden, dat de vrouwlieden onverzoenlijk zijn. 125

DRIE- EN- DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Waarin de autheur behagen scheidt op gemeene plaatsen om te doelen. 127

VIER- EN- DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Waarin de autheur zich zelve schijnt tegen te spreken. 130

VIJF- EN- DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Het welk tot eene voorbereiding van het volgende dient. 133

ZES- EN- DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Waarin een Waarzegger zich vertoond, en onzen held zijn noodlot voorzegt. 135

ZEVEN- EN- DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Waarin de held van gedachten is te tuwen, en de bruid niet vindt. 137

7 012

97

